

การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน
และเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ

ปริญญานิพนธ์

ของ

ภาษิณี สุเชิ่่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

ตุลาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

~~12~~
๑

การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน
และเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ

บทคัดย่อ
ของ
ภาษินี ยูเซ็น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
ตุลาคม 2547

ภาษินี สุเช็น. (2547). การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจ
 ใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียน
 ในโรงเรียนแบบปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ :
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
 อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์, รศ.ดร.นวลละออ สุภาพล.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู
 แบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้อง
 ค้ำครองมากเกินไปและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
 แบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศชายและหญิง ระดับชั้น
 ประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาและมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและ
 ประกอบกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาที่มีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กที่ได้รับการจัดแบบบ้านเรียน จำนวน 29 คน
 และเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีคุณสมบัติตรงกับเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษา
 แบบบ้านเรียนทั้งอายุ เพศ ระดับชั้น อาชีพบิดาหรือมารดาและวุฒิการศึกษาของบิดาหรือ
 มารดา จำนวน 29 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามด้านพัฒนาการทางสังคม
 แบบสอบถามด้านการอบรมเลี้ยงดูและแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติ t - test
 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ
 มีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้น
 ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดามารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบ
 กิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดามารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและ
 สูงกว่าปริญญาตรี

2. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับ
 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง
 ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาที่รับราชการและประกอบกิจการส่วนตัว
 อาชีพของมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของ
 บิดามารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ยกเว้นอาชีพของบิดา
 ที่มีอาชีพพนักงานบริษัท พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดามีอาชีพ

พนักงานบริษัทได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าเด็กเรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีบิดามีอาชีพพนักงานบริษัท

3. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ทั้งเด็กชาย เด็กที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา เด็กที่มีบิดาและมารดาประกอบกิจการส่วนตัวและเด็กที่มีบิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนเด็กหญิง เด็กที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เด็กที่มีบิดามารดารับราชการและพนักงานบริษัท เด็กที่มีบิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีนั้น เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไม่แตกต่างกัน

4. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศชาย ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาที่รับราชการและพนักงานบริษัท อาชีพของมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดามารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ยกเว้นเด็กหญิงที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนและเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปสูงกว่าเด็กหญิงที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัว

5. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดามารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดามารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

**A COMPARTIVE STUDY OF SOCIAL DEVELOPMENT, CHILD REARING
STYLES AND ACHEIVEMENT MOTIVATION OF HOME SCHOOL
AND REGULAR SCHOOL CHILDREN.**

**AN ABSTRACT
BY
PHASINEE HUSSAIN**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University.**

October 2004.

Phasinee Hussain. (2004). *A Comparative study of Social Development, Child Rearing Styles and Achievement Motivation of Home School and Regular School Children*. Master thesis, M.Ed.(Developmental Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Mr.Somkiath thipyathusn, Assoc. Prof. Dr. Nuanla – or Supapol.

The purposes of this research were 1) to study the compare social development of children in home school and regular school, 2) to investigate child rearing styles (democratic, authoritative, overprotective), and 3) to study achievement motivation of home school and regular school children as classified by sex, school grades, parents' occupations (government service, private company employee, private business) and parents' levels of education (below a bachelor's degree, bachelor's degree and above a bachelor's degree).

The sample in this study included 29 home school children and 29 regular school children of Thammasat University Elementary School at Amphur Klongluang, Patthumthani province.

The instruments for collecting data were questionnaires on social development, child rearing styles and achievement motivation ; the statistical method for analyzing the data was t – test.

The main findings of this study indicated that ; on the basis of sex and school levels differences, parents' occupations and levels of education, there was no significant difference in social development of regular school children, and no significant difference was found in democratic child rearing style of children in home school as compared to that of children in regular school on the basis of sex, school levels, fathers' occupations (government service and private business), mothers' occupations, and fathers' educations, while home school children whose fathers serving as private company employees were found to experience less democratic child rearing style than those in regular school children.

The home school boys and those in elementary schools, whose fathers were in their own private business and whose parents had education a bachelor's degree, experienced authoritative child rearing style more than those in regular school ; while girls, those children in secondary school grades, those children whose parents were in government service and private company employee, and

those children whose parents' education, below and above a bachelor's degree, were not found to be significantly different in authoritative style of child rearing.

On this basis of their school grades, fathers' occupations, mothers' occupations, and parents' educations, it was found that home school children, as compared to regular school children, were not significantly different in their overprotective style of child rearing, whereas home school girls and those children whose fathers were in their own private business experienced overprotective style of child rearing more than those in regular school.

As for their achievement motivation, home school children, as compared to regular school children, were not significantly different in terms of their sex, school grades, parents' occupations and academic qualifications.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่
ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ

ของ

นางสาวภาษินี สุเช็น

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

/๗๐๕—

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ เดือน พ.ศ.

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

11. ✓

..... ประธาน

(อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์)

๒๐.๑๐๐ ๕/๑๐

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาพล)

๕-๒๕๕๕

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

๒๐.๑๐๐ ๒๐.๑๐๐

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ทัศน ทอภักดี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือจาก อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และ รศ.ดร.นวลละอ อสุภาผล กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ซึ่งทั้งสองท่านได้เสียสละเวลาอย่างมาก ในการให้ความรู้ และคำแนะนำเพื่อแก้ไขสิ่งที่บกพร่องของปริญญานิพนธ์เล่มนี้ อีกทั้งยังให้การสนับสนุน แก่ผู้วิจัยตลอดมา นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ ผศ.วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และ อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสมบูรณ์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้อย่างมากมายและ ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลาในการเรียน และขอขอบคุณ คุณสุภาวดี เป่งเสียง เจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาจิตวิทยา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา

ขอขอบคุณ ครอบครัวบ้านเรียนทุกคนรอบครัว ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่ดีและมีประโยชน์ รวมทั้งยังให้ความรู้ในเรื่องการศึกษา ทางเลือกและการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนแก่ผู้วิจัย อีกทั้งขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ครอบครัวบ้านเรียนแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ ผอ.นารี กุหาเรืองรอง รวมทั้งผู้ช่วยทั้งสองท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการช่วยจัดหานักเรียนที่มีคุณสมบัติตรงกับ กลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณเกษิณี ขาวยังยืน ที่ให้คำแนะนำที่ดีพร้อมทั้งกำลังใจและเสียสละเวลา เป็นอย่างมากเพื่อช่วยเหลือผู้วิจัยในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งเพื่อนนิสิตนักปริญญโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ รุ่นที่ 5 ทุกคนที่คอยช่วยเหลือทั้งกำลังใจและคอยแนะนำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ทั้งคุณพ่อและคุณแม่ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว ที่ให้โอกาส ในการศึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ภาษิณี ฮูเซ็น

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์.....	8
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	10
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม.....	11
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม.....	23
ความหมายของการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน.....	25
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน.....	34
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	35
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	42
ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	44
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	46
กรอบแนวความคิดงานวิจัย.....	49
สมมติฐานงานวิจัย.....	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม.....	52
วิธีการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)	
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ข้อมูลพื้นฐาน.....	57
ตาราง 1 – 7.....	57
5 สรุปผลและอภิปรายผล.....	74
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	92
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....	96
บรรณานุกรม.....	97
ภาคผนวก.....	106
ภาคผนวก ก.	107
หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถาม	
ภาคผนวก ข.	117
คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม	
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	121

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	57
2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรม เลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษา แบบบ้านเรียนโดยรวม.....	59
3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมระหว่างเด็กที่ได้ รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียน แบบปกติจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษา ของบิดามารดา.....	60
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียน ในโรงเรียนแบบปกติจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและ วุฒิการศึกษาของบิดามารดา.....	63
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียน ในโรงเรียนแบบปกติจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและ วุฒิการศึกษาของบิดามารดา.....	65
6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครอง มากเกินไประหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับ เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา.....	68
7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้ รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียน แบบปกติจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษา ของบิดามารดา.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันนี้ครอบครัวและผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในการเรียนรู้มากที่สุด พ่อ แม่ เป็นผู้ที่สนับสนุนและให้การอบรมเลี้ยงดูลูกอีกทั้งยังเป็นผู้มีหน้าที่พัฒนาศักยภาพของลูกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อสังคมอีกด้วย พัฒนาการในด้านต่างๆที่เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง พัฒนาการด้านสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จึงถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งจะละเลยเสียมิได้ ดังนั้น พ่อแม่ที่เลือกใช้วิธีการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนให้แก่ลูกจึงจำเป็นต้องเล็งเห็นถึงประโยชน์จากระบบการศึกษาที่ใช้อยู่และใช้การศึกษาเปรียบเทียบเด็กในวัยเดียวกันเพื่อช่วยให้ตนเองมองเห็นภาพของพัฒนาการด้านต่างๆโดยเฉพาะทางด้านสังคมของลูกอย่างชัดเจน พัฒนาการทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเยาวชนและมีความสำคัญเท่าเทียมกับการพัฒนาในส่วนอื่นๆ แต่จะเห็นว่าการสนับสนุนพัฒนาการทางสังคม น้อยกว่าพัฒนาการทางสติปัญญาและร่างกาย นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงเร็วมากจนไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ การจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาปัญญาคนให้ฉลาดขึ้น คือ ให้คนเข้มแข็งทางสติปัญญา รู้จักคิดไม่ใช่แค่ท่องจำ สามารถแก้ปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ (ชัยวิทย์ จิตเมตตา. 2537) คนที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสังคมของตนเอง ครอบครัวและบ้านเมืองได้ จะต้องเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานที่ดี รู้จักปรับตัว รู้จักแก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน มีค่านิยมที่ดีและได้รับ การพัฒนาให้มีขีดความสามารถสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ (โกวิท ประวาลพุกษ์. 2534 : 1) และจรรยา สุวรรณทัต (2535 : 217) กล่าวว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังอยู่ในระยะ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนมีความก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาต่างๆได้ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจและพฤติกรรมนี้เองเป็นเหตุสำคัญทำให้เกิดปัญหาและความสับสนวุ่นวายในสังคม เช่น การปรับตัว สุขภาพจิต การล้มเหลวในการทำงาน การเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม การกระทำผิดทางศีลธรรมและกฎหมาย บ้านเมืองอาชญากรรมไปจนถึงสิ่งแวดล้อม ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทัน (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : ความนำ) ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของผู้คนพลเมืองนับแต่เด็กเล็ก เด็กโต คนหนุ่มสาวและแม้แต่ผู้ใหญ่เองก็ปรับตัวตามสภาพแวดล้อมใหม่แทบไม่ทัน ผู้ที่ปรับตัวไม่สำเร็จหรือประสบความล้มเหลวในการปรับตัวจำนวนไม่น้อยเลยที่กลายเป็นโรคประสาทโรคจิตไปในที่สุด (นิภา นิธยาน. 2520 : 12 - 13)

แต่ถ้าบุคคลนั้นปรับตัวเองแล้วและสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุขแสดงว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 69)

การอบรมเลี้ยงดู เป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังความดีงามและการเรียนรู้ชีวิตให้กับเด็ก ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการทุกๆด้านเพราะเป็นรากฐานของชีวิตที่จะได้ดำเนินต่อไปได้ในทิศทางที่ถูกต้องและนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การอบรมเลี้ยงดูในงานวิจัยนี้ได้เลือกมา 3 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป เชียร์ แมคโคบีและเลวิน (Sears & others. 1957 : 1 - 4) ได้ให้ความสนใจและความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างมากและกล่าวว่า เป็นความเข้าใจผิดที่คิดว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องของสตรี ที่จริงแล้วการอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องของทุกคนที่อยู่ในครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแต่เดิมนั้นถึงแม้จะเห็นพ้องกันว่า การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อความคิดหรือสติปัญญาของเด็กแต่ก็ไม่ได้ มีการศึกษาอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงนับได้ว่า เชียร์และคณะ เป็นผู้บุกเบิกองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งในการพัฒนาคน

นอกจากนี้แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 110 - 111) กล่าวว่า แรงจูงใจที่สำคัญยิ่งและควรปลูกฝังให้เกิดแก่เด็ก คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลจากการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะทำให้ประเทศประสบความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและได้เสนอแนะไว้ 3 ประการ สำหรับนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้องพยายามให้บุคคลลดความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีหันมาเอาใจใส่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น พยายามทำให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้นและต้องพยายามใช้บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จให้เกิดประโยชน์มากที่สุด แมคเคลแลนด์ให้ความสนใจเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งตามทัศนะของเขา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่กำหนดไว้ตั้งใจไว้ก่อนที่จะได้รับความสำเร็จโดยยึดมาตรฐานสากลอันดีเลิศเป็นเกณฑ์

ในเรื่องของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน ก็ไม่ใช่เรื่องใหม่เสียทีเดียว ในประเทศไทย ความจริงแล้วสังคมไทยแต่แรกเริ่มเดิมทีก็ก่อนหน้าที่จะมีโรงเรียน การเรียนรู้เริ่มต้นจากที่บ้าน เริ่มต้นจากปู่ย่าตายาย พ่อแม่ พี่ป้า น้าอา สอนอบรมในเรื่องต่างๆตั้งแต่ การเรียนหนังสือ การทำครัว การซื้อขายทำการค้า ตลอดจนการดำเนินชีวิตตามครรลองในแต่ละวัน ความรู้ต่างๆนั้นล้วนแล้วแต่มาจากสภาพแวดล้อมรอบๆตัวที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อการดำรงชีวิตให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการทั้งสิ้น บ้านเรียน จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความรู้แก่ลูกตั้งแต่เขาเกิดมา หลังจากที่ตั้งครรภ์ได้มีการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้น ครอบครัวจึงได้จัดส่งลูกหลานให้เข้าไปโรงเรียนเพื่อที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มเติมจากที่ได้เรียนรู้จากบ้าน โดยคาดหวังว่าจะได้รับการอบรมสั่งสอนและได้รับกิจกรรมต่างๆที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็กในด้านต่างๆอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยปราศจากความลำเอียงและสามารถดูแลเด็กได้อย่างมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กแต่ละคน เด็กบางคนประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมและกลุ่มเพื่อนฝูงหรือมีปัญหาในด้านการเรียนรู้และเขาไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาได้อย่างละมุนละม่อม เด็กบางคนมีปัญหาในด้านพัฒนาการที่ต้องการครูหรือผู้ดูแล

ในขณะที่เข้าชั้นเรียนที่จะเข้าใจและดูแลเป็นพิเศษ เมื่อเขาไม่ได้รับการดูแลหรือเข้าใจในปัญหาของเขาและยังเกิดเป็นปมด้อยหรือได้รับการปฏิเสธจากคนรอบข้าง นั้นจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหามากขึ้นและทางโรงเรียนไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาอื่นๆ ได้หรือกลับเป็นผู้สร้างปัญหานั้นให้กับเด็กเอง อีกทั้งโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการต่างๆ เหล่านี้ให้แก่พ่อแม่ของเด็กได้ตามที่คาดหวังไว้ พ่อแม่จึงจำเป็นต้องหาทางออกให้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

การตัดสินใจไม่ส่งลูกเข้าโรงเรียนหรือนำลูกออกจากโรงเรียน แล้วเลือกที่จะจัดการศึกษาที่บ้านโดยครอบครัว ย่อมเป็นผลอันเนื่องมาจากปัจจัยภายในของแต่ละครอบครัวเป็นสำคัญที่ครุ่นคิด เรียนรู้ ทบทวนแล้วทบทวนอีก กระทั่งมั่นใจว่านี่คือทางออกที่ดีที่สุดสำหรับลูกและสำหรับครอบครัวของเรา บางครอบครัวเป็นการตัดสินใจที่ทำได้ยากลำบากอย่างยิ่งภายหลังจากการมองไม่เห็นทางออกอื่นๆ ปมเงื่อนไขสำคัญอยู่ตรงต้องตระหนักกันเสียว่าการศึกษาไม่ใช่การสอนหนังสือ ไม่ใช่การเรียนวิชาๆ อย่างที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่ แต่คือ การเรียนรู้ ฝึกฝนพัฒนาชีวิตทั้งชีวิตให้เต็มศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ (ยุทธชัย เฉลิมชัย. 2545)

ความคิดเรื่อง “โรงเรียนในบ้าน” หรือ “Home School” หรือ “กิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ถูกวางแผนขึ้นอย่างตั้งใจสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกของครอบครัว โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้านหรือสภาพการณ์แบบครอบครัวที่มีผู้ปกครองทำหน้าที่ครูหรือผู้กำกับดูแลกิจกรรมเหล่านั้น” (Van Galen.& Pitman. 1991 : 10) จะว่าไปแล้วอาจจะดูเป็นเรื่องใหม่ถ้าดูในแง่ของการยอมรับทางกฎหมายหรือรูปแบบการจัดระบบเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของเด็กที่ไม่ไปโรงเรียนเหมือนเด็กทั่วไปแต่เป็นเด็ก “เรียนรู้อยู่กับบ้าน” เหล่านี้ แต่ถ้าดูในแง่ “จิตใจพ่อแม่” และ “กระบวนการเรียนรู้สู่ลูกน้อย” ที่เกิดขึ้นในวิถีทางของการจัดโรงเรียนในบ้านแล้ว เราก็คงจะรู้สึกเหมือนกันว่าความคิดเรื่องนี้เป็นเรื่องเก่าแก่แต่โบราณที่ยังคงเกิดขึ้นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ในครอบครัวที่อบอุ่นสักครอบครัวหนึ่งที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ บุคลิกภาพดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติผ่านความสัมพันธ์อันเป็นธรรมชาติระหว่าง พ่อ - แม่ - ลูก ความคิดเรื่องโรงเรียนในบ้านที่กำลังพูดกันอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นเพียงความพยายามที่จะ “จัดระบบ” ให้แก่กิจกรรมอันเป็นวิถีชีวิตและวิถีการดำรงอยู่ของสถาบันครอบครัวที่มีมาช้านานให้เป็นที่ยอมรับในเชิงกฎหมายเป็นที่วางใจในเชิงคุณภาพการศึกษาและเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าในเชิงการเรียนรู้สำหรับเด็กๆ (อมรวิรัช นาคทรรพ. 2543 : 1 - 2)

รัฐบาลให้สิทธิครอบครัวจัดการศึกษาโดยถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษา รวมการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2543 ได้มีการศึกษาวิจัยรวมทั้งสิ้น 42 ประเด็น ประเด็นที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ บทบาทครอบครัวกับการศึกษา ข้อค้นพบจากรายงานการวิจัย พบว่า ครอบครัวมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติในการให้การศึกษากับบุตรและบุคคลในความดูแล มีความเข้าใจในธรรมชาติและศักยภาพของบุตรและบุคคลในความดูแลเป็นอย่างดี รวมทั้งหลักการในการจัดการศึกษาประการหนึ่ง คือ ให้สังคม

มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 12 จึงกำหนดให้สิทธิแก่ครอบครัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษาสำหรับพ่อแม่และครอบครัว (จุลสารของกรมประชาสัมพันธ์.2541:ถ่ายเอกสาร)

ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับเสรีภาพของบุคคลที่รัฐพึงยึดถืออย่างมั่นคงประการหนึ่ง คือ ความเชื่อว่า รัฐไม่มีสิทธิหรืออำนาจในการหลอหลอมเด็ก โดยการบีบบังคับให้เด็กต้องได้รับการศึกษาในแบบที่รัฐต้องการจากสถานศึกษาที่รัฐจัดให้เท่านั้น รัฐไม่ใช่เจ้าของชีวิตเด็ก ดังนั้น ครอบครัวที่เลี้ยงดูบุตรหลานจนโตแต่ละคนมาจึงมีสิทธิและความรับผิดชอบในการเตรียมเขาเหล่านั้นให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมด้วย (Klicka. : 35)

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ในเชิงกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) ได้แก่ เรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานภาพของบ้านเรียน ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ปกครอง ข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ใช้ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบและนิเทศการศึกษาและข้อกำหนดเกี่ยวกับการสอบวัดความรู้ของเด็กที่เรียนอยู่กับบ้าน ในการจัดโรงเรียนในบ้านที่พ่อแม่เข้ามารับหน้าที่เป็น “ครูของลูก” อย่างเป็นทางการนั้น แนนอนที่นอกจากพ่อแม่เหล่านี้จะต้องมีศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อการสั่งสอนและอบรมลูกแล้ว ยังจะต้องมีทั้งกำลังปัญญาและทุนทรัพย์ที่จะสนับสนุนการสอนลูกอยู่กับบ้านให้มีประสิทธิภาพด้วย

ข้อที่น่าสังเกต คือ ลักษณะของพ่อแม่ที่จัดการศึกษาแบบบ้านเรียนบางประการที่น่าจะมีผลต่อคุณภาพการสอนที่ให้แก่ลูกกลับไม่มีผลเท่าใดนัก ผลการวิจัยในอเมริกา พบว่า พ่อแม่ที่จบการศึกษาถึงระดับปริญญาตรีก็ได้สอนลูกได้ดีไปกว่าพ่อแม่ที่จบระดับมัธยมศึกษาเท่าใดนัก ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่า พ่อแม่ที่เรียนวิชาครูมาหรือแม้กระทั่งมีใบประกอบวิชาชีพครูมาแล้วก็สอนได้ดีกว่าพ่อแม่ที่ไม่เคยจำเรียนมาเลยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นี่เป็นเครื่องยืนยันว่าคุณภาพของโรงเรียนในบ้านที่แต่ละครอบครัวจัดขึ้นนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับ “เปลือก” ในแง่ความร่ำรวย ระดับการศึกษาหรือคุณวุฒิวิชาครูของพ่อแม่แต่ขึ้นอยู่กับ “แก่น” นั่นคือ ความรัก ความเข้าใจและความมุ่งมั่นที่จะเป็นครูที่ดีของลูก (อมรวิทย์ นาคกรทรรพ. 2543 : 68,85)

การศึกษาโดยครอบครัว เอื้ออำนวยให้เกิดนวัตกรรมของการเรียนรู้และการประเมินที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกว่า “การประเมินผลตามสภาพจริง” (Authentic Assessment) ด้วยกระบวนการศึกษาอย่างเป็นวิถีชีวิตความสัมพันธ์ของความเป็นครอบครัวและโอกาสในการเฝ้าสังเกตอย่างใกล้ชิดของพ่อแม่ เป็นคุณลักษณะที่ช่วยส่งเสริมเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบันนี้ (พ.ศ.2543) ประมาณว่า มีครอบครัวที่เริ่มต้นการศึกษาโดยครอบครัวแล้วในรูปแบบที่อาจแตกต่างกันไปในขอบเขตทั่วประเทศไม่น้อยกว่า 50 ครอบครัว โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในระดับเด็กเล็ก (อนุบาล - ประถมศึกษา) มีบางครอบครัวที่บุตรหลานถึงวัยเด็กโตเทียบกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฯให้สิทธิครอบครัวจัดการศึกษาได้เพียงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับมัธยมปลาย

แนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย มีแนวโน้มไปในรูปแบบของการศึกษานอกระบบและอรรถยาศัย หลักสูตรจึงมีความยืดหยุ่นเป็นอิสระไปตามภาวะปัจจัยของแต่ละครอบครัวผู้จัดมีความเป็นพลวัต มีความเป็นแบบแผนค่อนข้างน้อย สิ่งที่เราเรียกว่าหลักสูตรของการศึกษาโดยครอบครัว จึงอาจจะต่างไปจากหลักสูตรอย่างที่เคยชินในการศึกษาในระบบเดิมอย่างยึดเอาจุดมุ่งหมายหรือปรัชญาการศึกษาและองค์สาระความรู้เป็นสำคัญมากกว่าที่จะแสดงออกอย่างเป็นวิชาๆ พยายามเข้าถึงเรื่องวิถีของการเรียนรู้มากกว่าตัวความรู้ให้เกิดความใฝ่รู้และรู้วิธีเรียนรู้มากกว่าการรู้ ความรู้ยังเป็นเศษเสี้ยวและหยุดนิ่ง (จุลสารของกรมประชาสัมพันธ์. 2541 : ถ่ายเอกสาร)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสนับสนุนแก่ ศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (ศปศ.) ทำการศึกษาเบื้องต้นถึงความเป็นไปได้ในการขยายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับครอบครัวบ้านเรียน ศปศ. จะจัดให้มีคณะผู้วิจัยเพื่อศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานของโครงการความร่วมมือนี้ ในการวิจัยจะจัดให้มีกิจกรรมทางวิชาการเพื่อสนับสนุนโครงการและการประชุมประจำเดือนเพื่อการติดตามและร่วมแก้ปัญหาของการดำเนินงานอย่างทันการณ์ด้วย พร้อมกันนั้นจะดำเนินการเพื่อให้ได้รับความเห็นชอบและการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาในโครงการ ตลอดจนขอให้มีนโยบายไปยังสถานศึกษาอื่นๆในสังกัดให้สามารถดำเนินการรูปแบบของความร่วมมือเช่นนี้ได้ หากสถานศึกษามีความพร้อมและมีครอบครัวบ้านเรียนมาแจ้งความประสงค์ รวมทั้งประสานงานไปยังหน่วยงานที่มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดอื่นๆ เช่น สถาบันราชภัฏฯ เทศบาล กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัย เป็นต้น ให้มีนโยบายในลักษณะเดียวกัน เชื่อว่า นอกจากประโยชน์เกิดแก่ครอบครัวบ้านเรียนแล้ว ที่สำคัญจะเป็นการพัฒนาสร้างนวัตกรรมของรูปแบบการศึกษาในอีกมิติหนึ่ง ในความสัมพันธที่ครอบครัวมีบทบาทความรับผิดชอบในการศึกษาของบุตรเต็มทีและสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาอย่างมีความหลากหลายทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอรรถยาศัยได้อย่างแท้จริง (จดหมายข่าวของศปศ. 2541 : ฉบับที่ 7 : 1 – 5)

เมื่อการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน การที่พ่อแม่ได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารและเรียนรู้เรื่องต่างๆเพิ่มมากขึ้นเท่าใดก็จะมีโอกาสจะพัฒนาศักยภาพของลูกให้ดีขึ้นมากขึ้นเท่านั้น การเจริญเติบโตในด้านต่างๆของเด็กจำเป็นจะต้องเป็นไปตามวัยตามลำดับขั้นของพัฒนาการในแต่ละด้าน ซึ่งโดยปกติแล้วถ้าเด็กเรียนในระบบได้เข้าโรงเรียนตามเกณฑ์แล้ว พ่อแม่ส่วนใหญ่จะทราบได้จากรายงานของครูประจำชั้นและจากการพบปะกับเด็กวัยเดียวกัน แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องจัดการศึกษาด้วยตนเอง พ่อแม่จึงควรที่จะทราบถึงพัฒนาการทางสังคม วิธีที่จะใช้ในการอบรมเลี้ยงดู การสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับลูกและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของลูกว่าเป็นไปตามปกติเทียบเท่ากับเด็กที่เข้ารับการศึกษาระบบหรือไม่

พัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งซึ่งพ่อแม่ที่ทำการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนให้กับลูกต้องได้รับรู้ เพราะว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอาจทำให้ไม่สามารถเห็นภาพโดยรวมของเด็กในวัยเดียวกันกับลูกว่ามี

พัฒนาการทางด้านสังคมเป็นอย่างไร มีการอบรมเลี้ยงดูแบบใดและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีผลต่อเด็กอย่างไร พ่อแม่จึงควรได้รับความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดี ที่จะนำไปใช้เพื่อเป็นส่วนประกอบในการดูแลพัฒนาการด้านอื่นๆ ให้สัมพันธ์กันและให้เป็นไปตามปกติตามลำดับขั้นตอนให้มีพัฒนาการไม่แตกต่างไปจากเด็กอื่นๆ

ดังนั้น การศึกษาพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน ผู้วิจัยต้องการศึกษาในเรื่องนี้เพื่อนำไปเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวที่จัดการศึกษาแบบบ้านเรียนทุกครอบครัว รวมทั้งพ่อแม่ที่มีความคิดจะจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่จะนำไปพิจารณาในการประเมินพัฒนาการของลูก เนื่องจากผู้วิจัยสนใจเรื่องการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนในประเทศไทย จากการที่ได้พบและพูดคุยกับครอบครัวที่จัดการศึกษาแบบบ้านเรียนหลายครอบครัว ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมและพบว่า การศึกษาพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนจะสามารถช่วยให้พ่อแม่ทราบถึงพัฒนาการของลูกได้มากขึ้น ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงคาดหวังที่จะให้ผลการวิจัยในเรื่องนี้จะมีประโยชน์ต่อครอบครัวบ้านเรียนและบุคคลทั่วไปที่ต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและต่อสังคม

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่พ่อแม่และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจให้ได้ทราบถึงพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนว่ามีความแตกต่างจากเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติอย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแนวทางในการจัดการศึกษาดังกล่าวให้ได้รับผลสำเร็จอันดี นอกจากนี้ ยังได้ทราบถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แก่เด็กที่ได้รับการศึกษาทั้งสองแบบให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

คือ เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) ที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี จากจำนวน 42 ครอบครัวทั่วประเทศ จำนวน 61 คน จากรายชื่อที่ได้จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี จำนวน 1,566 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

คือ เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี จำนวน 37 คนและนักเรียนที่มีอายุ 8 - 15 ปี จำนวน 37 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบจับคู่ (Matching Random Sampling) โดยการขอความอนุเคราะห์จากนางนารี คูหาเรืองรอง ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ เพื่อจัดหากลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงกับเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน
 - 1.2 เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 พัฒนาการทางสังคม
 - 2.2 การอบรมเลี้ยงดู
 - 2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
 - 2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป
 - 2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
3. ตัวแปรควบคุม แบ่งเป็นดังนี้
 - 3.1 เพศ แบ่งเป็น
 - 3.1.1 เพศชาย
 - 3.1.2 เพศหญิง

3.2 ระดับชั้น

3.2.1 ระดับชั้นประถมศึกษา

3.2.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษา

3.3 อาชีพของบิดามารดา

3.3.1 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

3.3.2 พนักงานบริษัท

3.3.3 กิจการส่วนตัว / งานอิสระ

3.4 วุฒิการศึกษาของบิดามารดา

3.4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.4.2 ปริญญาตรี

3.4.3 สูงกว่าปริญญาตรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School)** หมายถึง เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ที่เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาด้วยตนเอง ดำเนินการสอนด้วยตนเองหรือจ้างครูมาสอนที่บ้านหรือจัดกลุ่มเรียนร่วมกันหลายๆ ครอบครัว โดยที่เด็กไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติ ซึ่งอาจเรียนโดยใช้หลักสูตรของพ่อแม่หรือผู้ปกครองหรือใช้หลักสูตรร่วมกับโรงเรียนที่ไปขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนอยู่ เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก กลุ่มบ้านเรียนปัญญากร กลุ่มวอลดอร์ฟปัญญาทัย โรงเรียนประถมศึกษาธรรมชาติ กลุ่มโรงเรียนอนุบาลชวนชื่น ฯลฯ

2. **เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ** หมายถึง เด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนตามเกณฑ์อายุปกติ ในที่นี้จะหมายถึง เด็กที่มีอายุตามเกณฑ์เดียวกันกับเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาธรรมชาติ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. **พัฒนาการทางสังคม** หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับปฏิบัติตนได้ตามบทบาทที่สังคมกำหนดและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีส่วนร่วมและพอใจกับสังคมนั้นๆ วัดได้โดยใช้แบบสอบถามพัฒนาการทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนของเพยาร์ ผลภาค (2529) แบบสอบถามวัดวุฒิภาวะทางสังคมของจิตนภา วาณิชวโรดม (2540) และแบบสอบถามของสุมาลี สุวรรณภักดี (2541)

2. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็ก ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งเป็นวิธีที่พ่อแม่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและวิธีการปฏิบัติของแต่ละครอบครัวแก่เด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆที่จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพของเด็กต่อไป โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยยอมรับความสามารถ ความคิดเห็นของเด็ก มีเหตุผลและความยุติธรรมต่อเด็ก ให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสที่เหมาะสมและอาจใช้วิธีการลงโทษหลังจากอบรมให้เหตุผลกับเด็กแล้วแต่เด็กยังดื้อดึงอยู่

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยต้องการให้เด็กอยู่ในกฎระเบียบวินัยที่ตนกำหนดขึ้น ทั้งในด้านการแต่งกาย การกินอาหาร การนอน การเล่น กิริยามารยาทต่างๆ ตลอดจนความเป็นอยู่ของเด็กและอื่นๆ โดยที่พ่อแม่ยึดเอาความพอใจและความคิดเห็นของตนเป็นสำคัญ

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยให้ความช่วยเหลือเด็กทุกอย่างตลอดเวลา ทั้งในด้านกิจวัตรประจำวัน การแต่งกาย การกินอาหารและอื่นๆ โดยไม่ยอมรับความสามารถของเด็กและไม่ให้โอกาสเด็กได้ฝึกความสามารถ วัดโดยใช้แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของประยูรย์ วัชรดิษฐ์ (2515) แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของสมาน กำเนิด (2520) และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของมาริสา รัฐปัดย์ (2532)

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะบรรลุถึงผลสำเร็จในงานที่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่างๆในการแก้ปัญหาเพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ ต้องการอิสระในการทำงานและการแสดงออก ต้องการชัยชนะในการแข่งขันมุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อพบความสำเร็จและวิตกกังวลเมื่อพบความล้มเหลว วัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของภุขงค์ เลหาศิริวงศ์ (2535) และแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนของสมพร พรหมจรรย์ (2540)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 1.1 ความหมายของพัฒนาการ
 - 1.2 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
 - 1.3 ลักษณะของพัฒนาการทางสังคม
 - พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเรียน
 - ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กวัยเรียน
 - การตอบสนองความต้องการทางสังคมของเด็กวัยเรียน
 - สิ่งที่เป็นอันตรายต่อพัฒนาการทางสังคม
 - ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีและสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี
 - 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน
 - 2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน
 - 2.2 เอกสารเรียบเรียงจากเว็บไซต์โฮมสคูลดอทคอมเรื่องวิถีเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน
 - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.2 ความมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.3 ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.2 ลักษณะของแรงจูงใจ
 - 4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

1.1 ความหมายของพัฒนาการ

เบรคเคนไรด์และวินเซนต์ (ประณต คำนิม. ม.ป.ป. : อ้างอิงจาก Breckenridge. and Vincent. 1968) พัฒนาการ (development) หมายถึง การได้มาและการเพิ่มสมรรถภาพของบุคคล ทำให้การทำหน้าที่ต่างๆ รุดหน้าไปจากเดิม

เฮอร์ล็อก (Hurlock.1968) พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่างที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไปตลอด เป็นกระบวนการที่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผสมผสานกัน กระตุ้นให้บุคคลที่มีความสามารถที่จะจัดการควบคุมกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ

เครทซ์ (Kretch. 1969) พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับขั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณและคุณภาพในด้านโครงสร้าง (structure) หรือการทำหน้าที่ (function) ของร่างกายและในด้านพฤติกรรม (behavior) หรือการทำหน้าที่ทางจิตวิทยา

วัตสัน (Watson. 1973) พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือการทำหน้าที่พัฒนาการรวมไปถึงการเจริญงอกงาม (growth) และการเสื่อมถอย (decline) พัฒนาการทุกชนิดต้องมีการเจริญงอกงามเป็นพื้นฐาน

สตอทท์ (Stott. 1974) พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทุกชนิดที่สัมพันธ์กับเวลา เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและการทำหน้าที่ของอินทรีย์ที่มีชีวิต

โดยสรุป พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปอย่างมีระเบียบตามลำดับขั้นจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง (over time) เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงปริมาณ (quantitative change) และการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ (qualitative change) ในด้านโครงสร้าง (structure) หรือการทำหน้าที่ (function) ของร่างกายและในด้านพฤติกรรม (behavior) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลมาจากทั้งปัจจัยทางชีวภาพและปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม พัฒนาการนี้รวมไปถึงการเจริญงอกงาม (growth) และการเสื่อมถอย (decline) พัฒนาการทุกชนิดต้องมีการเจริญงอกงามเป็นพื้นฐาน

1.2 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง พัฒนาการในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และการเรียนรู้ที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในกระบวนการของการพัฒนานี้จะทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมทางสังคมขึ้นมากมาย (ประณต คำนิม. ม.ป.ป. : 1)

สุณีย์ ชีรดากร (2523 : 24) ได้กล่าวถึงความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่ตนอยู่ได้เป็นอย่างดีและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 20) ได้ให้ความหมายของ พัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยมและเจตคติส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและ ส่วนที่สัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่น

ดารณี ดิษยเดช (2531 : 8) ให้ความหมายพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า เป็นการพัฒนา ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้ตาม บทบาทที่สังคมกำหนดและมีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีส่วนร่วมและพอใจกับ สังคมนั้นๆ

อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 12) ให้ความเห็นว่าพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมมนุษย์ที่สังคมนั้นๆยอมรับและสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทได้อย่าง ถูกต้องโดยรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ

เซอร์ลอค (ทองคำ บุญประเสริฐดี. 2535 : 39 - 41 ; อ้างอิงจาก Hurlock.1978 : 228) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมว่า หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้ สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อจะเข้าสังคมได้ การที่เด็กจะเข้าสังคมได้หรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งหมายความว่า เด็กจะเข้าสังคมได้ดีต้องประพฤติ ตามแนวทางที่สังคมยอมรับและนิยมชมชอบ ซึ่งแต่ละสังคมย่อมมีมาตรฐานของตนเองว่า อย่างไรจึงจะเหมาะสม เด็กจะต้องรู้จักเข้าใจมาตรฐานและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกัน

2. บทบาทในสังคม ซึ่งหมายความว่า แบบแผนพฤติกรรมที่ยึดถือปฏิบัติตนเป็นธรรมเนียมในสังคม ซึ่งแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน บทบาททางสังคมดังกล่าวได้แก่บทบาทของพ่อแม่ ของเด็ก ของครู ฯลฯ บทบาทเหล่านี้กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานสำหรับสมาชิกในสังคม การปฏิบัติ ตนไม่สมกับบทบาทที่สังคมกำหนด ทำให้เกิดปัญหาทางการปรับตัวเข้ากับสังคมและจะอยู่ใน สังคมอย่างปกติสุขไม่ได้

3. ทศนคติต่อสังคม ซึ่งหมายความว่า ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อสังคม เด็กจะต้องรู้สึกว่าคุณ เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกันและให้ความร่วมมือกับหน่วยต่างๆ ในสังคม คนที่เข้าสังคมได้ดีจะต้องรู้สึกพอใจในกิจการทางสังคม

โดยสรุปพัฒนาการทางสังคมจึงหมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดง พฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ ปฏิบัติตนได้ตามบทบาทที่สังคมกำหนดและ มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีส่วนร่วมและพอใจกับสังคมนั้นๆ

1.3 พัฒนาการทางสังคม (Social Development)

วัยเด็กตอนกลาง อายุ 6 - 10 ปี สังคมจะกว้างกว่าวัยเด็กตอนต้น เพราะได้รู้จักบุคคล อื่นนอกจากครอบครัวมากขึ้น เด็กจะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกรอบที่

ได้รับจากที่บ้าน ลักษณะของเด็กวัยนี้จะเป็นไปอย่างไม่กว้างขวางนัก ถึงแม้ว่าเด็กเริ่มอยู่กันเป็นกลุ่ม แต่ก็ยังเป็นกลุ่มเด็กที่มีการเปลี่ยนหน้ากันอยู่บ่อยๆ มักจะมีลักษณะมารวมกลุ่มกันเท่านั้น แต่จะต่างคนต่างเล่น วิธีการเล่นจะเปลี่ยนอยู่เสมอ ส่วนมากเด็กมักจะเอาใจตัวเองและต้องการเอาชนะผู้อื่น เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้ดีขึ้น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้น ดังนั้น จึงต้องยอมรับฟังและทำตามความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น เด็กชายชอบกิจกรรมที่มีโอกาสได้เคลื่อนไหวทั้งตัว ส่วนเด็กหญิงชอบกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลัง

วัยเด็กตอนปลาย อายุ 10 - 12 ปี เด็กวัยนี้จะปลีกตัวออกจากบุคคลในครอบครัว จะชอบอยู่ในหมู่เพื่อนและมีความเห็นว่าหมู่คณะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขามาก จึงมีการแต่งตัวพูดจาและนิยมสิ่งต่างๆ เหมือนเพื่อน การที่เด็กมีความสุขความพอใจกับกลุ่มเพื่อนของตน ถ้ามากไปอาจจะทำให้เด็กละเลยหน้าที่ของตนได้ เด็กวัยนี้จะเริ่มหัดเป็นตัวของตัวเอง ชอบตัดสินใจเอง ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่เข้ามายุ่งเกี่ยวในเรื่องส่วนตัว ชอบความเป็นอิสระ มักเชื่อความคิดของตนเอง ระยะนี้เด็กชายและเด็กหญิงจะเล่นด้วยกันน้อยลง เด็กจะเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ ระยะแรกๆ สนใจเพื่อนต่างเพศเป็นกลุ่มๆ รวมๆ กันไปก่อน ภายหลังจึงเลือกสนใจเฉพาะคน ลักษณะการคบเพื่อนยังไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนเพื่อนอยู่เสมอ ระยะนี้เด็กจะค่อยๆ พึ่งตัวเองทีละน้อยเพื่อเตรียมพึ่งตัวเองเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กชายจะมีความสามารถในการรวมกลุ่มได้นานกว่าและคบเพื่อนได้ดีกว่าเด็กหญิง เพื่อนที่ถูกใจมักจะมีเพียงคนเดียวหรือสองคน ส่วนเด็กหญิงจะมีเพื่อนถูกใจ 3 - 5 คน การเล่นเป็นกลุ่มของเด็กวัยนี้จะช่วยให้เด็กมีความกล้า รู้จักใช้ความคิดและให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ (สุชา จันทน์เอม. 2543 : 48,53)

พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กวัยเรียน (ประณต คำฉิม. ม.ป.ป. : 32 - 38, 42 - 43, 45 - 49)

พัฒนาการทางด้านสังคมในช่วงเวลานี้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กสามารถร่วมมือและเป็นสมาชิกที่ปรับตัวได้ดีของกลุ่มเพื่อน รูปแบบของพฤติกรรมก็มีวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น กลุ่มเพื่อนเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเจริญเติบโตของเด็ก กลุ่มสังคมภายนอกอื่นๆ ก็เข้ามามีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้นด้วย เด็กจึงต้องเรียนรู้ทักษะในการติดต่อกับคนอื่นๆ ซึ่งจะช่วยทำให้ความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นไปด้วยดี การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นๆ มักยุ่งยาก การขาดประสบการณ์ทางสังคมหรือขาดตัวแบบที่ดีที่จะให้คำแนะนำสั่งสอน เช่น พ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่นๆ ทำให้เกิดความล้าหลังในพัฒนาการด้านนี้

1. ลักษณะทางสังคม พฤติกรรมทางสังคมของเด็กในวัย 6 ขวบขึ้นไปพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าในวัยที่ผ่านมา เพราะเด็กเริ่มออกสู่สังคมภายนอกบ้านและอยู่ร่วมกับเด็กอื่นๆ ในวัยเดียวกัน อย่างไรก็ตามวุฒิภาวะทางสังคมยังคงไม่สม่ำเสมออยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาที่เด็กเหนื่อย กิจกรรมกลุ่มจะช่วยพัฒนาวุฒิภาวะทางสังคมและทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น

และเริ่มเข้าใจถึงความต้องการและสิทธิของคนอื่นๆ วุฒิภาวะและการเรียนรู้จะช่วยทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมแบบผู้ใหญ่ดีขึ้นเรื่อยๆ

2. กลุ่มของเด็ก เด็กในวัยเด็กตอนปลายไม่ต้องการเล่นตามลำพังที่บ้านหรือทำสิ่งต่างๆ ร่วมกับสมาชิกของครอบครัวอีกต่อไป แม้แต่เพื่อน 1 - 2 คนก็ไม่เพียงพอ เด็กต้องการอยู่กับกลุ่มเพื่อน (Gang) เพราะมีจำนวนคนเพียงพอที่จะเล่นเกมที่เขาชอบและทำให้ตื่นเต้นในการเล่น นับจากเวลาที่เด็กเข้าโรงเรียนจนกระทั่งถึงช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงร่างกายในวัยเริ่มรุ่น ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนจะยิ่งรุนแรงเพิ่มขึ้น สิ่งนี้เป็นความจริงทั้งกับเด็กหญิงและเด็กชาย

กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กมาก เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ดังนั้น เด็กจึงมักชอบทำตามกลุ่มเพื่อนทั้งในด้านการแต่งกาย ความคิดและพฤติกรรม เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างมาตรฐานของพ่อแม่และของกลุ่มเพื่อน เด็กมักจะทำตามมาตรฐานของกลุ่มมากกว่า การที่เด็กเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่มีประโยชน์ เช่น เรียนรู้ถึงการแข่งขันกับคนอื่น ร่วมมือและทำงานในฐานะเป็นสมาชิกของทีม มีความรับผิดชอบ เห็นใจคนอื่นที่ปฏิบัติตนไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นที่ยอมรับและมีน้ำใจเป็นนักกีฬาไม่ว่าจะแพ้หรือชนะ การฝึกอบรมให้รู้ถึงระเบียบทางสังคมซึ่งได้จากการติดต่อกับเพื่อนๆ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตต่อๆ มาของเด็กมาก

3. เพื่อนในวัยเด็กตอนปลาย เด็กจะชอบเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่า ความไม่ลงรอยกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงจะมีมากที่สุดก่อนวัยเริ่มรุ่นเล็กน้อย โดยที่ความรู้สึกของเด็กหญิงต่อเด็กชายมักรุนแรงกว่าที่เด็กชายมีต่อเด็กหญิง มีเหตุผลที่พอจะเชื่อได้ว่าทัศนคติที่ไม่ดีของเด็กหญิงต่อเด็กชายในอายุนี้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากเด็กหญิงไม่พอใจที่เด็กชายมีความเป็นอิสระมากกว่าและส่วนหนึ่งมาจากความจริงที่ว่าเมื่อเด็กหญิงถึงวัยเริ่มรุ่น เด็กหญิงจะมีวุฒิภาวะทางสังคมมากขึ้นทำให้ดูว่าเด็กชายที่อายุเท่าตน (ซึ่งยังไม่เริ่มรุ่น) มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเพื่อนของเด็กโต โดยทั่วไปเด็กวัยนี้จะเลือกเพื่อนที่เขาับรู้ว่าคล้ายคลึงกับตัวเขาและเลือกคนที่ตอบสนองความต้องการภายในของเขาได้ ความใกล้ชิดก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเลือกเพื่อน จึงเห็นได้ว่าเด็กมักจะเลือกเพื่อนที่เรียนอยู่ห้องเดียวกัน นอกจากนี้ ลักษณะทางบุคลิกภาพก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกเพื่อนด้วย คนที่มีนิสัยร่าเริงเป็นมิตร ร่วมมือ ใจดี ซื่อสัตย์ กว้างขวาง เป็นนักกีฬา แม้ว่าบางครั้งอาจจะไปบ้างก็มักจะเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมสูง ในตอนปลายของวัยนี้ เด็กจะชอบเพื่อนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเหมือนกัน เชื้อชาติและกลุ่มศาสนาเดียวกัน

4. ผู้นำของกลุ่ม ผู้นำของกลุ่มต้องเหนือกว่าสมาชิกของกลุ่มในเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านสติปัญญา วางใจได้ มีความเป็นนักพูด เชื้อมั่นในตนเอง อารมณ์มั่นคง มีความสามารถด้านกีฬา ตระหนักในความต้องการของคนอื่น เด็กที่เป็นผู้นำของกลุ่มมักชอบแสดงตัวมากกว่าเก็บตัว

5. การเป็นที่ยอมรับของสังคมในวัยเด็กตอนปลาย เด็กในวัยนี้รู้ว่าเพื่อนร่วมชั้นคิดอย่างไรเกี่ยวกับตัวเขาและรู้ว่าเพื่อนๆชอบเขาหรือไม่ เด็กที่ฉลาดมากๆหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษซึ่งทำให้เขาสนใจในสิ่งต่างๆที่เพื่อนๆไม่ค่อยสนใจ มักมีเพื่อนน้อยและไม่ค่อยเป็นที่ชอบพอของเพื่อนๆรุ่นเดียวกัน เป็นเหตุให้เด็กแยกตัวออกไปเป็นการแยกตัวแบบจงใจ (Voluntary isolate) ซึ่งตรงข้ามกับการแยกตัวแบบไม่จงใจ (Involuntary isolate) ซึ่งต้องการเพื่อนแต่เพื่อนๆไม่ยอมรับ เด็กที่เป็นที่นิยมของเพื่อนๆมักจะคล้อยตามมาตรฐานของชั้น ร่วมมือช่วยงานของกลุ่มอย่างเต็มใจ ไม่ค่อยก้าวร้าวและมักจะเห็นแก่กลุ่มมากกว่าเห็นแก่ตัว ส่วนเด็กที่ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนมักเป็นเด็กเจียบ ปลีกตัว มีลักษณะที่มีปัญหาหรือทำลายการเล่นของเด็กอื่นๆ กลุ่มเด็กชายมักได้รับการยอมรับน้อยกว่าเด็กหญิงเพราะเด็กชายมักชอบก้าวร้าวและหุนหันอันเป็นลักษณะที่เด็กคิดว่าเหมาะสมตามเพศของตน แต่เป็นพฤติกรรมที่คนอื่นไม่ชอบและยังทำลายความสนุกสนานของเด็กอื่นๆด้วย

6. การปรับปรุงส่งเสริมการยอมรับทางสังคม การไม่ได้ให้เด็กมีโอกาสติดต่อกับเด็กอื่นๆในวัยที่ควรจะคบเพื่อนเป็นสิ่งที่ไม่ดีมากเพราะเด็กจะขาดโอกาสในการเรียนรู้ การปรับตัวให้เข้ากับเด็กคนอื่นๆทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับจากเด็กๆด้วยกัน เด็กที่ไม่เป็นที่ยอมรับจะโดดเดี่ยวไม่มีความสุข ดังนั้น จึงควรช่วยเหลือให้เด็กปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ถึงแม้จะทำให้ยากแต่ก็มีทางที่จะทำได้ โดยการแนะแนวทางให้ซึ่งอาจช่วยให้เด็กมีแบบแผนทางพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับขึ้นแทนที่พฤติกรรมซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับได้ เช่น ให้พูดสิ่งที่ดีแทนการพูดสิ่งที่ไม่ดีหรือการพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งต่างๆแทนที่จะคุยเกี่ยวกับตัวเอง

7. ความสนใจในการเล่นและกิจกรรมต่างๆในวัยเด็กตอนปลาย ความสนใจในการเล่นของเด็กขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น

7.1 ระดับชั้นทางสังคม

7.2 เพศ

7.3 สถิติปัญญา เด็กฉลาดชอบเล่นคนเดียวเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้กำลังกายน้อยกว่าเด็กที่ฉลาดน้อยกว่า

7.4 ย่านที่พักอาศัย เช่น เด็กสลัมมักจะชอบดูทีวีเพราะเด็กไม่มีสถานที่กว้างพอจะทำกิจกรรมอื่นๆ

ถ้าไม่คำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น เด็กส่วนมากจะเล่นน้อยลง เมื่อโตมากขึ้น โดยเปลี่ยนความสนใจและความสนุกสนานไปยังภาพยนตร์ วิทยุ ทีวี การ์ตูนและการอ่านหนังสือเป็นเพราะเด็กมีงานในความรับผิดชอบมากขึ้น ทั้งงานบ้านและงานโรงเรียน

8. แบบแผนการเล่นที่เป็นที่นิยมในวัยเด็กตอนปลาย

8.1 การเล่นก่อสร้าง (Constructive play) เป็นการทำสิ่งต่างๆขึ้นมาเพียงเพื่อความสนุกสนานที่จะได้ทำโดยคำนึงถึงผลที่จะนำไปใช้ในบ้านปลายเพียงเล็กน้อย เช่น การใช้ไม้ทำสิ่งของต่างๆ การวาดภาพ ระบายสี ปั้นดินน้ำมัน

8.2 การสะสม (Collecting) เป็นการเล่นที่เด็กโตนิยมมาก เช่น สะสมแสตมป์ สะสมเปลือกหอย

8.3 เกมและกีฬาต่างๆ (Games and Sports) ในระหว่างวัยนี้เด็กจะเริ่มเล่นเกมสำหรับเด็กโตซึ่งมีแบบแผนที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล เกมของเด็กจะมีลักษณะเป็นการแข่งขัน นอกจากนี้เด็กที่มีกลุ่มเพื่อนยังเริ่มเล่นเกมในร่มด้วย เช่น การเล่นเกมไพ่ ง่ายๆ ลูกเต๋า การเล่นเกมและกีฬามีประโยชน์ต่อเด็กมากเพราะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงระเบียบต่างๆทางสังคม เด็กเรียนรู้ที่จะร่วมมือ อยู่ร่วมกับคนอื่น รับผิดชอบต่อผู้นำและของผู้ตาม ตลอดจนเรียนรู้ที่จะประเมินตัวเองและความสามารถของตนเองตามความเป็นจริง โดยการเปรียบเทียบตัวเองกับเพื่อนร่วมทีม

8.4 การหาความบันเทิงใจโดยวิธีต่างๆ (Amusements) เช่น โดยการเล่นหนังสือ ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ โทรทัศน์และผับกลางวัน

ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กวัยเรียนและการสนองความต้องการทางสังคมของเด็กวัยเรียน

เด็กเมื่อเริ่มเข้าโรงเรียน จะเริ่มมีหมู่พวก ซึ่งมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันและจะเริ่มแสดงพฤติกรรมซึ่งได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมากกว่าจากทางบ้าน ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กวัยนี้ มีดังนี้ คือ

1. เด็กวัยนี้รู้จักการเลือกคบเพื่อน ดังนั้น จะมีความต้องการที่จะคบกับคนที่ตนพอใจ
2. เด็กวัยนี้มีความต้องการที่จะเล่นเกมต่างๆที่จัดเป็นกลุ่มย่อย ไม่เล่นตามลำดับเหมือนวัยก่อนเข้าเรียน เด็กวัยนี้สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้อย่างเคร่งครัด ไม่บิดพลิ้ว ไม่มีการยืดยุ่น ทุกสิ่งเป็นจริงเป็นจังไปหมด
3. การทะเลาะมีบ่อยขึ้นและจะมีการแสดงอาการรุกราน ก้าวร้าว ทางด้านร่างกายและคำพูด ซึ่งเป็นลักษณะธรรมชาติของเด็กวัยนี้
4. มีความต้องการแข่งขันและมักจะชอบคุยโอ้อวด
5. เด็กชายและเด็กหญิง เริ่มจะแสดงความสนใจต่างกันทั้งในการเล่นและการทำกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียนและในโรงเรียน
6. มีความต้องการเป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อน พยายามคิดทำ คิดผลิตสิ่งต่างๆ เพื่อให้อีกฝ่ายพึงพอใจ

7. ในช่วงประถมปลาย กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กอย่างมาก เด็กต้องการเป็นคนดังในหมู่เพื่อนมากกว่าจะเชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กในชั้นประถมต้นจะทำตามผู้ใหญ่บอก แต่เด็กในวัยนี้กลับจะเอาใจเพื่อนมากกว่า เด็กบางคนโดยเฉพาะเด็กชายอาจจะพยายามทำตัวให้เด่นโดยการขัดคำสังครู เด็กอาจจะจัดตั้งกลุ่มของตนซึ่งประกอบด้วยทั้งเด็กหญิงและเด็กชายทำกิจกรรมต่างๆนอกโรงเรียนและอาจมีการขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มซึ่ง

อาจจะมารบกวนชั้นเรียนได้บ้าง เช่น การส่งจดหมายว่ากันในห้อง นอกจากนี้เด็กวัยนี้ชอบทำผิดจากแบบแผนของสังคม เช่น การขโมยของจากร้าน ในบางกรณีการกระทำเช่นนี้เป็นเพียงความต้องการที่จะท้าทายกฎข้อบังคับต่างๆ เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการอิสระ

8. นิยมการเล่นกีฬาเป็นทีมมีความรักพวกพ้องมากขึ้น

9. มีการติดใจคนแบบหิว هواหรือนิยมคนเก่ง อาจจะติดใจครูหรือนักกีฬา

จากลักษณะต่างๆ ข้างต้น ครูสามารถสนองความต้องการทางสังคมสำหรับเด็กวัยนี้ คือ

1. จากการที่เด็กรู้จักการเลือกคบเพื่อน ครูอาจใช้วิธีสำรวจเกี่ยวกับการคบเพื่อนของเด็กเพื่อศึกษาถึงสัมพันธภาพของเด็กภายในชั้นเรียนและเพื่อช่วยเด็กที่มีปัญหาในการคบเพื่อน

2. เด็กวัยนี้สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้อย่างเคร่งครัด ดังนั้น ในการร่างกฎระเบียบหรือข้อตกลงต่างๆ ควรให้เด็กได้ช่วยกันมีส่วนร่วมในการร่างเพราะเขาจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านี้ได้ดีกว่าการที่ครูหรือผู้ใหญ่จะเป็นผู้บอก

3. เด็กวัยนี้มักจะมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้าปรากฏว่าเป็นเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะหรือเป็นคู่กรณีเดิมซ้ำๆ ครูจำเป็นจะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวข้องให้เข้าใจกัน เพื่อป้องกันปัญหาให้ลุกลามใหญ่โตต่อไป

4. เด็กวัยนี้มักชอบการแข่งขัน ชอบการโอ้อวด ครูจึงควรสนับสนุนให้เด็กแข่งขันกับตัวเองแทนการแข่งขันกับผู้อื่น การที่เด็กรู้ว่ากำลังแข่งขันกับตนเองก็จะสามารถกำจัดความรู้สึกที่จะโอ้อวดและแสดงท่าทางความรู้สึกที่เหนือกว่าคนอื่นลงได้ ถ้าหากจะสนับสนุนการแข่งขันเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่จะได้รับความชื่นชมสรรเสริญ ก็ควรเน้นหรือสนับสนุนให้เด็กเป็นนักกีฬารู้จักทั้งการแพ้และการชนะ คือ หัดให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬานั้นเอง

5. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจแตกต่างกัน เนื่องจากวิธีการที่สังคมปฏิบัติต่อเด็กชายและเด็กหญิงต่างกันทำให้เด็กมีข้อขัดแย้งกัน บางแห่งรุนแรงมาก วิธีที่ครูจะช่วยจัดข้อขัดแย้งสำหรับเด็กวัยนี้ คือ ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเล่น เลือกทำงานตลอดจนเลือกที่นั่งของตนเองได้ตามความพอใจมิใช่ครูเป็นผู้จัดและควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีการแข่งขันระหว่างเพศ

6. ในช่วงประถมปลาย ซึ่งกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กมากกว่า การเชื่อฟังผู้ใหญ่ ชอบทำอะไรท้าทายกฎข้อบังคับต่างๆ ทั้งนี้เพราะเด็กวัยนี้ต้องการอิสระ ถ้าครูพบปัญหาขโมยหรือพบว่าเด็กบางคนอยากโต้แย้ง ควรคิดเสมอว่าเขากำลังอยู่ในวัยที่ต้องการอิสระควรให้ความเข้าใจมากกว่าการลงโทษ

7. ในวัยนี้การเล่นกีฬาที่เป็นทีมได้รับความนิยมมากขึ้น ครูควรชักจูงให้มีการเล่นร่วมกันซึ่งมีการแบ่งพวกแปลกๆ ไปกว่าที่จำเจอยู่ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีความรู้สึกอยากร่วมกลุ่มมาก ครูอาจจะจัดกีฬาที่ไม่มีการเปลี่ยนสมาชิกในกลุ่มบ่อยนัก

8. การที่เด็กวัยนี้มักจะติดใจในคนบางคนหรือนิยมคนเก่ง เช่น เด็กอาจจะติดครู ครูควรพยายามลดความรู้สึกที่เด็กมีต่อตนเอง ด้วยการแสดงให้เห็นให้เด็กรู้ว่าครูเองก็มีความผูกพันอยู่แล้ว เช่น การพูดถึง สามี ภรรยา ลูกหรือคู่รักของตน แต่สิ่งสำคัญที่ต้องควรนึกไว้เสมอว่าเด็กอาจถือความนิยมนี้เป็นเรื่องจริงจังมาก จึงไม่ควรทำเป็นเรื่องตลกซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลเสียได้

9. เด็กวัยนี้ควรเรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับเพศของตน ถ้ามีเด็กบางคนยังไม่ทราบถึงบทบาททางสังคมที่เหมาะสม ครูจะต้องสอนเพราะถ้าเด็กไม่ทราบ การแสดงพฤติกรรมก็จะไม่สอดคล้องกับบทบาทจะดูว่างๆ ครูควรให้ความช่วยเหลือให้รู้จักการแสดงบทบาทของตน เช่น ในสังคมของเราต้องการให้เด็กผู้ชายมีลักษณะเป็นสุภาพบุรุษให้ความช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือต้องการให้เด็กผู้หญิงสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อม เป็นต้น

10. เด็กวัยนี้ควรพัฒนาทัศนคติต่อสังคมและต่อสถาบันต่างๆ ซึ่งหมายถึง เด็กควรมีความสนใจและเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ยอมรับปฏิบัติตามข้อกติกาและระเบียบต่างๆ ตลอดจนเข้าใจสิทธิของผู้อื่น ถ้าเด็กคนใดยังไม่สามารถยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ครูจะต้องให้ความช่วยเหลือโดยการจัดสถานการณ์ให้เด็กได้มีปะทะสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งจะทำให้เด็กแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนั้น เด็กในช่วงประถมปลายเริ่มจะติดกลุ่มเพื่อน เห็นความสำคัญของกลุ่มเพื่อนมากกว่าที่จะทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่และมักจะจัดตั้งกลุ่มของตน ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ บางครั้งอาจจะมีการขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มซึ่งจะมารบกันขึ้นเรียนได้บ้าง ครูอาจจะแก้ไขด้วยการจัดเอาคนในกลุ่มที่ขัดแย้งกันเข้ามาทำงานร่วมกัน ซึ่งอาจจะมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในระยะวันสองวันแรก

สิ่งที่เป็อันตรายต่อพัฒนาการทางด้านสังคม ได้แก่สิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การถูกตัดขาดทางสังคม (Social deprivation) หมายถึง การขาดโอกาสที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้คนเป็นเหตุให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ทางสังคม เด็กขาดโอกาสที่มีความสัมพันธ์กับเด็กๆ ในเดียวกัน ส่วนหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากที่อยู่ที่ถูกตัดขาดจากคนอื่นหรืออาจเป็นเพราะพ่อแม่ไม่ยอมให้ลูกมีความสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ นอกบ้านหรืออาจเป็นเพราะประสบการณ์ด้านสังคมในวัยเด็กไม่ดีทำให้เด็กไม่สนใจที่จะติดต่อกับคนอื่น การถูกตัดขาดทางสังคมจะทำให้การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมีอยู่ต่อไปอีก มีลักษณะแบบเด็กๆ และมักจะเก็บตัว

2. การมีส่วนร่วมทางสังคมมากเกินไป ทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะพัฒนาหนทางภายในซึ่งจะช่วยให้เขามีความสุขเมื่อต้องอยู่ตามลำพัง เขาจะรู้สึกถึงการ “สูญเสีย” เมื่อไม่สามารถอยู่กับคนอื่นๆ และทำสิ่งต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้แล้วเด็กที่ต้องการอยู่กับกลุ่มเพื่อนมากเกินไป มักจะมีความสนใจและค่านิยมที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้เพื่อให้ไปกันได้กับผู้ใหญ่หรือเพื่อนๆ ที่เข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วย โดยมุ่งหวังเพียงให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มจึงมักจะเป็นคนที่ถูกชี้นำได้โดยง่ายจากใครก็ตามที่เขาเข้าไปติดต่อกับ

3. การพึ่งพาผู้อื่นมากเกินไป (Over dependency) เด็กมีการพึ่งพาพ่อแม่เป็นอย่างมาก และพึ่งพาหลายด้าน แบ่งกว้างๆ เป็น 2 ด้าน คือ

3.1 การพึ่งพาอาศัย (Instrumental dependency) หมายถึง การพึ่งพาที่เด็กอาศัยผู้อื่นให้ทำสิ่งที่ตนต้องการให้กับตัว การพึ่งพาแบบนี้จำกัดอยู่ในสิ่งที่เด็กยังทำเองไม่ได้หรือทำไม่ได้ไม่คล่องแคล่วเท่าที่ควร เช่น ให้ช่วยผูกเชือกรองเท้าให้ เป็นต้น

3.2 การพึ่งพาทางอารมณ์ (Emotional dependency) หมายถึง การพึ่งพาด้วยความรัก การเอาใจใส่และการปลอบใจ การพึ่งพาทางอารมณ์นี้ส่วนหนึ่งจะเป็นการพึ่งพาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไป ตรงมา เช่น เด็กตกใจก็ต้องการการปลอบจากพ่อแม่หรือเด็กเสียใจก็ต้องการการปลอบใจ แต่การพึ่งพาทางอารมณ์อีกด้านหนึ่งเกิดขึ้นโดยผ่านการพึ่งพาอาศัย นั่นคือ เด็กพึ่งพาอาศัยผู้อื่นเพื่อผลทางอารมณ์ เช่น เด็กที่ผูกเชือกกรองเท้าเองได้คล่องแล้ว บางครั้งก็ขอให้แม่ผูกให้เพราะเด็กต้องการการเอาใจใส่จากแม่

4. การคล้อยตามผู้อื่นมากเกินไป (Over conformity) เป็นการกระทำเพื่อที่จะได้รับการยอมรับ อย่างไรก็ตาม ถ้าการคล้อยตามมีมากเกินไปแทนที่เพื่อนๆ จะชอบกลับมองว่าเป็นคนอ่อนแอ นอกจากนี้ทำให้สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์บุคคลและทำให้เพื่อนมองข้ามเขาไปเพราะเขาไม่มีข้อเสนอที่จะให้กับกลุ่ม ดังนั้น การยอมตามมากเกินไปจึงเป็นอันตรายต่อการปรับตัวในด้านสังคมมาก

5. การไม่คล้อยตามกลุ่ม (Nonconformity) เป็นความล้มเหลวที่จะทำตามความคาดหวังของกลุ่ม เป็นเหตุให้เด็กจะไม่ได้รับความพึงพอใจจากการเป็นสมาชิกในกลุ่มและไม่ได้ประสบการณ์การเรียนรู้ในการเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วย การไม่คล้อยตามกลุ่มอาจจะเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

5.1 เด็กไม่มีแรงจูงใจที่จะทำตาม ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมของกลุ่มน้อยเกินไปหรือพบว่ากิจกรรมนอกกลุ่มน่าสนใจมากกว่า

5.2 เด็กอาจจะขาดความรู้ว่ากลุ่มคาดหวังอะไร

6. อคติ (Prejudice) อคติก่อให้เกิดผลเสียต่อเด็กที่ได้รับอคติ ทำให้เป็นคนหยาบคาย ไม่อดกลั้น ไม่ยืดหยุ่นและอาฆาต เขาจะรู้สึกว้าวุ่นและวิตกกังวลและไม่มีความสุข เด็กบางคนจะแยกตัวออกจากกลุ่มหรืออาจจะก้าวร้าวมากเกินไป บางคนอาจจะต่อต้านสังคมทั่วไปและมักก่อความเดือดร้อนต่างๆ หรือกลายเป็นเยาวชนที่กระทำผิด (Juvenile delinquents) และนอกจากนี้แล้วอคติยังไปผันแปรแบบแผนทางบุคลิกภาพของเด็กที่ได้รับอคติได้

เนื่องจากอคติเป็นอันตรายต่อการปรับตัว ซึ่งต้องป้องกันไม่ให้อคติได้พัฒนาขึ้นมาในวัยเด็กหรือรีบแก้ไขดัดแปลงในทันทีที่มันเริ่มต้น การอธิบายเหตุผลให้เด็กเข้าใจว่าทำไมเขาจึงแตกต่างออกไปก็อาจช่วยลดอคติลงได้หรือในหนังสือแบบเรียนของเด็กประถมอาจใช้ตัวละครที่มีหลายเชื้อชาติ ศาสนา ซึ่งจะทำให้เด็กได้รู้ถึงภูมิหลังต่างๆ กันหรืออาจจะทำโดยให้เด็กชนกลุ่มน้อยมีบทบาทที่สำคัญในการ์ตูนและในทีวี ทั้งหมดเหล่านี้ก็อาจช่วยลดอคติลงได้

จากการเรียบเรียงเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยเรียน ลักษณะความต้องการของเด็กวัยเรียน การตอบสนองความต้องการของเด็กวัยเรียนและสิ่งที่เป็นอันตรายต่อเด็กวัยเรียน จึงทำให้ผู้วิจัยคาดหมายว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจะมีพัฒนาการทางสังคมเป็นไปอย่างปกติเช่นเดียวกันเด็กอื่นๆ ทั่วไป โดยมีเอกสารอื่นเพิ่มเติมดังนี้

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีและสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี

ทินดอลล์ (Tindall. 195) ได้กล่าวถึงลักษณะการปรับตัวที่ดีไว้ 6 ประการ ดังนี้ คือ

1. รักษาบุรณภาพของบุคลิกลักษณะไว้ได้ โดยอาศัยความสามารถในการผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวต้องเข้ากันได้กับสภาพแวดล้อม

2. การปฏิบัติตามปทัสถาน (Norm) ของสังคม

3. การยอมรับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคง

5. มีวุฒิภาวะ

6. ควบคุมอารมณ์ได้

โรเจอร์ (ถวิล รัชชสี. 2526 : 13 ; อ้างอิงจาก Rogers. 1947 : 358) กล่าวถึง การปรับตัวที่ดี คือ การที่บุคคลมีความเข้าใจในตนเองและเข้าใจบุคลิกลักษณะของตนเอง เมื่อบุคคลรู้จักตนเอง รู้จักคุณภาพ ความสามารถ แรงบันดาลใจและทัศนคติที่ดีของตนเอง ตลอดจนเข้าใจในสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลอื่นก็จะไม่มีความตึงเครียด ซึ่งเป็นการปรับตัวที่ดีทางจิตวิทยา

มอสโควิทซ์และออร์เกิล (Moskowitz. and Orgel. 1969 : 305) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวว่า เป็นการปรับพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการ แรงจูงใจและนิสัยของแต่ละบุคคลไปในทางใดทางหนึ่ง นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นอยู่กับโอกาส ความต้องการและข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมด้วย

อิงลิชและอิงลิช (English. and English. 1968 : 14 - 15) ให้ความหมายการปรับตัวว่าหมายถึง กระบวนการของการปรับปรุงความต้องการและพฤติกรรมต่างๆของบุคคลในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เพื่อที่เขาจะได้รับความสะดวกและสามารถดำรงความสัมพันธ์ที่พึงปรารถนานั้นไว้

กิลเมอร์ (Gilmer. 1971 : 73) อธิบายความหมายของการปรับตัวไว้ว่า เป็นกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิกิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการปรับตัวให้เข้ากับปัญหา รวมถึงการปรับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ให้เข้ากับความต้องการด้วย

ส่วนการปรับตัวทางสังคมและภายในตนเอง เฮิร์ลอค (ศึกษา พาหะมาก.2532 : 21 - 22 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1950 : 428) กล่าวว่า ถ้าเด็กมีการปรับตัวที่ดีจะมีลักษณะยอมรับสภาพของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถจะช่วยเหลือผู้อื่นได้ ความเป็นประชาธิปไตย มีวิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีและสนใจคนอื่น นอกจากนี้ เฮิร์ลอค ยังให้หลักพิจารณาถึงลักษณะของการปรับตัวที่ดีไว้ 4 ประการ คือ

1. การแสดงออก (Overt Performance) ถ้าหากว่าพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นเหมาะสมกับความคาดหวังของกลุ่ม อายุและระดับของพัฒนาการแล้วก็จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

2. สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลได้ทุกกลุ่ม เด็กบางคนอาจปรับตัวเข้ากับบุคคลในครอบครัวได้ แต่กับบุคคลอื่นไม่กล้า เหนียวอาย เป็นต้น

3. มีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น

4. มีความพอใจในตนเอง

ลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีในทัศนะของกอร์โลว์ (Gorlow. 1968 : 75 - 76) มีดังนี้

1. รักษาบูรณาการแห่งบุคลิกภาพไว้ได้ (Maintaining an inter - grated personality) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของบุคคลและพฤติกรรมที่จะไปสู่จุดหมายนั้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างราบรื่น

2. ปฏิบัติตามปทัสสถานของสังคม (Conforming to social demands) หมายถึง การปฏิบัติตนให้กลมกลืนกับมาตรฐานที่สังคมวางไว้ ด้วยความรับผิดชอบของตนเอง

3. การปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง (Adapting to reality conditions) หมายถึง การมีความสามารถในการที่จะเผชิญกับสภาพความยากลำบากเพื่อที่จะนำตัวเองไปสู่จุดหมายที่วางไว้

4. มีความมั่นคง (Maintaining consistency) นั่นคือ สามารถทำนายพฤติกรรมและมีความหวังว่าจะปรับตัวได้

5. มีวุฒิภาวะเพียงพอ (Naturing with age) การมีวุฒิภาวะและพัฒนาการไปตามขั้นของความเจริญเติบโตและขบวนการของการปรับตัวที่สมบูรณ์แบบ

6. รักษาอารมณ์ให้อยู่ในภาวะปกติเสมอ (Maintaining an optimal emotional tone) ผู้ที่ปรับตัวได้ดีต้องไม่เป็นผู้ที่จิตใจหรือสลดหดหู่จนเกินไปในการกระทำของตน

7. มองสังคมในทัศนะที่ดีและช่วยเหลือสังคม พฤติกรรมที่แสดงถึงการปรับตัวได้ดีจะต้องไม่เพียงแต่ยึดจุดหมายของตนเป็นศูนย์กลาง แต่ควรคำนึงถึงสังคมด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่ปรับตัวได้ดี พอสรุปได้ว่า บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะต้องเป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับสภาพของตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น ปฏิบัติตนให้เป็นไปตามมาตรฐานของสังคม มีวุฒิภาวะและอารมณ์มั่นคง ตลอดจนยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตได้

สิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ดี (สุชา จันทน์เอม. 2543 : 48)

1. ประสบการณ์ทางบ้าน เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นมิตร พ่อแม่แสดงความรักและยอมรับเด็กไม่ละเลยที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็กจะทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น

2. สนามเด็กเล่น สนาม นอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับวิ่งเล่นและทำกิจกรรมเพื่อความสนุกสนาน แล้วยังเป็นสถานที่ที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะรักษาสีทิวของตนเองที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น

3. บทบาทของครู ครูในชั้นประถมตอนต้นมีอิทธิพลอย่างมากที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาการทางสังคมที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมของเด็กในภายหน้า โรงเรียนเป็นสถานที่แห่งแรกที่ให้ประสบการณ์ชีวิตนอกบ้าน เป็นสถานที่ฝึกเด็กให้เรียนรู้การมีชีวิตร่วมกันกับผู้อื่น ฝึกการแก้ปัญหาของกลุ่ม ฯลฯ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเข้าสังคมของเด็กในภายหน้า

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540 : 263,367 - 368) กล่าวว่า วัยเด็กตอนกลาง พัฒนาการทางสังคมที่เป็นจุดเด่น ได้แก่ การเริ่มรู้จักร่วมกันเป็นกลุ่มในการเรียน เล่น ทำกิจกรรมดียิ่งกว่า วัยเด็กตอนต้น เด็กรู้จักเคารพกฎกติกาในการเล่น การเรียนและการเข้าสังคม กลุ่มมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านพัฒนาการทางบุคลิกภาพในแง่มุมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เด็กที่ไม่มีกลุ่มควรได้รับการช่วยเหลือเพราะจะทำให้มีความด้อยในด้านความคิด อารมณ์และการศึกษาเล่าเรียน การเล่นยังมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก การเล่นในช่วงนี้เป็นการเล่นเชิงสังคม พัฒนาการทางสังคมที่สำคัญในระยะนี้อีกประการหนึ่ง คือ การเรียนและเลียนแบบทางเพศ โดยเด็กจะเรียนและเลียนจากการเข้าสังคมกับเพื่อนร่วมวัยเพศเดียวกันและจากผู้ใหญ่ที่เด็กรัก นับถือผูกพันนอกบ้าน เด็กจะปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดีมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองเตรียมตัวเด็กเพื่อให้มีกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนหรือไม่ พ่อแม่ที่หวงลูก อาจทำให้เด็กมีปัญหาในการเข้ากลุ่ม ในทางตรงกันข้าม พ่อแม่ที่ปล่อยลูกมากเกินไปก็อาจทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่ไม่ติดบ้าน ไม่ติดพ่อแม่ ไม่เชื่อฟังใคร ๆ ที่บ้านเลย
2. ได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโรงเรียนและกับเพื่อนจากโรงเรียนอนุบาลหรือ / และที่รับเลี้ยงเด็กมาบ้างหรือไม่ ในระดับใด
3. บุคคลในบ้านเห็นใจและเข้าใจชีวิตกลุ่มของเด็กในแนวไหนหรือไม่

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (กันยา สุวรรณแสง. 2532 : 59, 62 - 63 ; อ้างอิงจาก Erikson 's Theory of Personality Development) อีริกสันมีความเชื่อแตกต่างจาก فروยด์ คือ

1. พัฒนาการเป็นเรื่องทางจิตสังคม (Psycho social) แทนที่จะเป็นการสนองตอบความพึงพอใจทางร่างกาย (Psycho sexual)

2. พัฒนาการทางบุคลิกภาพเกิดขึ้นทุกช่วงเวลตลอดชีวิต

อีริกสันกล่าวว่า “ การอบรมเลี้ยงดูเด็กในแต่ละขั้น ถ้าเหมาะสมก็จะส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี”

พัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน มี 8 ขั้น ดังนี้

1. ความไว้วางใจ - ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) (แรกเกิด - 1 ปี) นั่นคือ ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมจากพ่อแม่จะเกิดความไว้วางใจ ถ้าตรงข้ามเด็กจะเกิดความ

หวาดระแวงคิดว่าโลกนี้ไม่น่าอยู่ เกิดความไม่ไว้วางใจ ขั้นนี้เด็กจะพัฒนาความไว้วางใจจากความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการสนองตอบความต้องการพื้นฐานของเด็ก

2. ความเป็นตัวของตัวเอง - ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy vs. Doubt) (2 - 3 ปี) กล้ามเนื้อทารกแข็งแรงขึ้น ถ้าได้ทดลองทำสิ่งต่างๆตามความสามารถก็จะเป็นตัวของตัวเอง หากพ่อแม่ทำทุกอย่างแทนเด็ก ความไม่มั่นใจในตนเองจะเกิดขึ้น

3. ความคิดริเริ่ม - ความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt) (4 - 5 ปี) หากพ่อแม่ส่งเสริมเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆ เต็มใจตอบคำถามที่เด็กอยากทราบ เด็กก็จะสำรวจตนเองและเกิดความคิดริเริ่ม หากตรงกันข้ามเด็กจะรู้สึกผิด ไม่อยากคิดทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง

4. ความขยันหมั่นเพียร - ความรู้สึกต่ำต้อย (Industry vs. Inferiority) (6 - 11 ปี) ถ้าเด็กได้รับคำชมเชยมีผู้ให้กำลังใจในการทำงานต่างๆจนสำเร็จ ความขยันก็จะเกิดขึ้น ถ้าผู้ใหญ่ไม่ยอมรับผลงานเห็นว่าน่าเบื่อ บ่อยๆเข้าเด็กจะเกิดความรู้สึกต่ำต้อย

5. ความเป็นเอกลักษณ์ - ความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role confusion) (12 - 18 ปี) วัยนี้เด็กจะวิเคราะห์ตน เช่น รู้ว่าตนคือใคร ต้องการอะไร มีทัศนคติอย่างไร ตลอดจนเป้าหมายในอนาคต เมื่อพบแล้วก็จะแสดงบทบาทอย่างถูกต้อง หากไม่พบจะเกิดความสับสนในบทบาท

6. ความผูกพัน - การแยกตัว (Intimacy vs. Isolation) (Young adult) รู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิทที่จะสามารถรับรู้ ฟังสิ่งต่างๆที่ตนเองมีอยู่ ต้องการที่จะแบ่งปันประสบการณ์ที่ตนเองมี ที่อันตราย คือ การไม่สามารถสร้างความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลอื่นได้แต่กลับมีความรู้สึกแข่งขันชิงดีชิงเด่น ขอบทะเลาะเบาะแว้งกันคนก็จะนำไปสู่การต้องแยกตัวอยู่ตามลำพัง

7. การทำประโยชน์ให้สังคม - การคิดถึงแต่ตนเอง (Generality vs. Self absorption) (Middle age) ถ้าพัฒนาการในขั้นที่ 5 และ 6 ผ่านไปด้วยดี บุคคลนั้นก็พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมและรู้จักสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี หากตรงกันข้ามจะคิดถึงแต่ตนเองและเกิดความเบื่อหน่ายในชีวิต

8. บูรณาภาพ - ความสิ้นหวัง (Integrity vs. Despair) (Old age) หากบุคคลพัฒนามาด้วยดีทั้งเจ็ดข้อเมื่อถึงวัยชราก็จะรู้จักหาความสงบ สุข พื่อใจในชีวิตตน แต่ถ้าขั้นต้นพัฒนามาไม่ดีจะรู้สึกสิ้นหวังเสียดายเวลาที่ผ่านมา ไม่ยอมรับความเป็นอยู่ของตน หากความสงบสุขให้ตนเองไม่ได้

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

งานวิจัยในประเทศ

ถวิล รักชลธิ์ (2526 : 46 - 47) ทำการศึกษาพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนเขตบางกะปิ พบว่า พัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของ

เด็กเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ เด็กที่มีอายุต่างกันจะมีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบเข้มงวดและปล่อยปละละเลยมีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมต่างกัน

ศิริพร วงศ์คำมูล (2538 : 75) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเกิด ลักษณะของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคมกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งวัตถุในเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ถ้าพัฒนาการทางสังคมมีมากเด็กจะมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

จิตนภา วาณิชโรตม์ (2540 : 115) ทำการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวมและแยกตามด้านต่างๆของพัฒนาการทางสังคม คือ วุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีและการตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตสูงกว่าวัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวมและแยกตามด้านต่างๆของพัฒนาการทางสังคม คือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลายมีวุฒิภาวะทางสังคม การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การตัดสินใจเลือกอุดมการณ์ในชีวิตต่ำกว่าวัยรุ่นตอนกลาง ด้านพัฒนาการของบทบาทวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกันกับวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง นอกจากนั้นยังพบว่า วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกันโดยเพศหญิงมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเพศชาย ส่วนพัฒนาการของบทบาทนั้นเพศชายและเพศหญิงมีพัฒนาการทางบทบาทไม่แตกต่างกันและยังพบอีกว่า วัยรุ่นที่มีภูมิสำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน แต่วัยรุ่นในชนบทมีการเตรียมตัวเพื่อการแต่งงานสูงกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง

งานวิจัยต่างประเทศ

ทอมสัน (ศศิวิมล โสภณพันธ์. 2522 ; อ้างอิงมาจาก Thompson. nd.) ได้ศึกษาความสามารถในการแสดงบทบาทและการปรับตัวทางสังคมของเด็ก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กชายอายุ 7 - 12 ปี พบว่า เด็กที่มีอายุมากกว่าสามารถแสดงบทบาทได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่าและเด็กที่แสดงบทบาทได้ดีนั้นสามารถปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่แสดงบทบาทได้ไม่ดี

แคคคาร์ (Kakkar. 1968 : 706) ได้ศึกษาการปรับตัวกับการยอมรับตนเองระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย พบว่า เด็กหญิงมีปัญหาการปรับตัวและการยอมรับตนเองมากกว่าเด็กชาย

คองเกอร์ (Conger. 1973 : 468 - 469) ได้ศึกษาพบว่า เด็กหญิงมักจะกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายมากกว่าเด็กชาย เพราะเด็กหญิงส่วนใหญ่ต้องการการยกย่องต้องการการยอมรับในเรื่องรูปร่างมากกว่าความต้องการความสำเร็จ ซึ่งต่างจากเด็กชายที่ต้องการการยอมรับหรือยกย่องในเรื่องความสำเร็จมากกว่าอย่างอื่น

ปอร์เทียส (Porteous, 1985 : 465 - 478) ได้สำรวจปัญหาในวัยรุ่นเปรียบเทียบวัยรุ่นในอังกฤษและวัยรุ่นในไอร์แลนด์ พบว่า เด็กชายมีวุฒิภาวะน้อยกว่าเด็กหญิงในประสบการณ์ที่เป็นปัญหาเดียวกันและมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดของตนเอง มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เด็กหญิงมีความกังวลเกี่ยวกับบุคลิกภาพและอารมณ์ ทั้งสองเพศกังวลเกี่ยวกับความไม่เป็นอิสระและรู้สึกไม่เป็นตัวของตัวเอง เมื่อเทียบกับอายุวัยรุ่นในอังกฤษมีปัญหาด้านวุฒิภาวะน้อยกว่าวัยรุ่นในไอร์แลนด์ แต่มีความวิตกกังวลเหมือนกัน วัฒนธรรมที่แตกต่างกันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประสบการณ์ที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นแตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า เด็กที่มีอายุและเพศแตกต่างกัน โดยเด็กที่มีอายุมากและเป็นเพศชายมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยและเป็นเพศหญิง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีอายุมากกว่าและเป็นเพศชายมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่าและเป็นเพศหญิง และเด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน

นอกจากนี้ระบบการศึกษาของเด็กในวัยเรียนก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม กล่าวคือในปัจจุบันมีระบบการศึกษาทางเลือกหลายทาง การจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้ปกครองให้ความสนใจ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าขณะนี้ครอบครัวที่ได้จัดการศึกษาแบบบ้านเรียนเป็นจำนวนถึง 42 ครอบครัวทั่วประเทศ มีเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนเป็นจำนวน 61 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการทางสังคมของเด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียน ซึ่งมีเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน

2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายความว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยเป็นผู้สอนด้วยตนเองหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ (กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

และในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนหรือโฮมสคูล (Home School) หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาด้วยตนเอง ดำเนินการสอนด้วยตนเองหรือจ้างครูมาสอนที่บ้านหรือจัดกลุ่มเรียนร่วมกันหลายๆครอบครัว โดยที่ไม่ได้ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติ ซึ่งอาจมีหลักสูตรของตนเองหรือใช้หลักสูตรร่วมกับโรงเรียนที่ไปขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียนอยู่ เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก กลุ่มบ้านเรียนปัญญากร กลุ่มประสานใจ กลุ่มวอลดอร์ฟปัญญาทัย ฯลฯ

จากเอกสารในหนังสือต่างประเทศชื่อ "Trust the Children". An Activity Guide for Homeschooling & Alternative Learning ที่เขียนโดยแอนนา คีอาโลฮา(Kealoha.1995 : 9 -10)

ได้ยกคำกล่าวของนักปรัชญาตะวันตกซึ่งมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองและการแสวงหาความรู้ ดังนี้

โซเครตีส (Socretis. 469 - 399 B.C.) นักวิชาการชาวกรีกเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์นำเราไปสู่การแสดงออกที่ถูกต้อง ความเลวความชั่วและการกระทำที่ผิดเป็นมาจากความไม่รู้ การกระทำเท่ากับความรู้ ความดีงาม ความถูกต้องเป็นสิ่งที่สอนกันได้เพราะว่า การกระทำที่ถูกต้องรวมไปถึงความคิด เขามักจะถามคำถามมากกว่าจะให้คำตอบกับศิษย์ของเขา วิธีการของเขาเป็นการให้เหตุผลแบบอุปนัย คือ จากความจริงไปสู่ความคิดแบบธรรมดาหรือทฤษฎี

รุสโซ (Rousseau. 1712 - 177) ชาวฝรั่งเศสเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนดี ความชั่วร้ายมาจากการเรียนรู้ในสังคม

เปตาลอสซี (Pestalozzi. 1746 - 1827) ชาวสวิสเชื่อว่า เด็กประพฤติปฏิบัติตัวได้ดีเมื่อเขามีความสุขและได้รับการสนับสนุนและเชื่อว่านักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการใช้ความรู้สึกและประสาทสัมผัสของเขาเองและค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเอง

ฟร็อบเอล (Froebel. 1782 - 1852) ชาวเยอรมันเชื่อว่า การเล่นเป็นรูปแบบของการแสดงออกด้วยตัวเอง เด็กเรียนรู้โดยการกระทำและ “การเล่นของพวกเขาสามารถทำให้มีประสิทธิภาพในการสอนได้ดีเช่นเดียวกับการทำให้เพลิดเพลิน” ครูและพ่อแม่ควรจะร่วมมือกันเกี่ยวกับธรรมชาติในการเข้าใจสิ่งที่เร้นลับซึ่งมีมาแต่กำเนิดของเด็ก

ดิวอี้ (Dewey. 1859 - 1952) ชาวอเมริกันกล่าวว่า เป็นหน้าที่สำหรับการผลักดันเริ่มแรกของการบูรณาการหลักสูตรและการเน้นความสำคัญทางสังคมมากกว่าทักษะทางบุคคล

รากฐานของวิธีการที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ : ประสบการณ์ของมนุษย์สร้างสรรค์การเข้าใจในความหมาย

ผู้สนับสนุน : ความคิดต่างๆเป็นแผนการของการกระทำ

ทฤษฎีที่อาศัยการทดลอง : ความคิดต่างๆทดสอบโดยการทดลอง

ลักษณะที่เน้นหนักถึงความเป็นจริง : การตัดสินใจโดยทำอย่างไรให้ความคิดนั้นเริ่มทำงาน

เอ.เอส. นีล (Neil. 1883 - 1973) ชาวสก็อตผู้ก่อตั้งโรงเรียนซัมเมอร์ฮิล กล่าวว่า เขาอยากเห็นผลผลิตของโรงเรียนเป็นคนกวาดถนนที่มีความสุขมากกว่านักวิชาการที่เป็นโรคประสาท เขาเชื่อว่า เด็กฉลาดและมีความสามารถมาแต่กำเนิดและพัฒนาได้ดีที่สุดเมื่อปราศจากการแทรกแซงของผู้ใหญ่ จุดมุ่งหมายในชีวิตและการศึกษาของนีล คือ ทำงานด้วยความสนุกและค้นหาอย่างมีความสุข ยิ่งไปกว่านั้น พัฒนาการเกี่ยวกับสติปัญญาต้องเป็นไปตามพัฒนาการทางอารมณ์

โฮลท์ (Holt. 1923 - 1985) ชาวอเมริกันผู้มีคตินิยมว่า “ไวใจเด็ก” เชื่อว่าการปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพัง เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเขาเอง โดยปราศจากผู้ใหญ่ที่เข้ามาควบคุมกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เขาเชื่อว่า ความจริงเด็กต้องการที่จะเรียนรู้และในที่สุดจะเรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการจะรู้

โคห์ล (Coles. 1937) ชาวอเมริกันเชื่อว่า เป้าหมายของการศึกษา คือ “ การพัฒนาการรู้แจ้ง การครุ่นคิดไตร่ตรองและประชากรให้มีความรู้สึกไว”

แกตโต้ (Gatto. 1935) ชาวอเมริกันเชื่อว่า การศึกษาด้วยตนเองและความสมบูรณ์ของครอบครัว คือ การได้รับสนับสนุนที่ดีเรื่องการศึกษาจากทางบ้าน การสื่อสารและองค์ประกอบของคนในครอบครัวที่มีอายุ ดังนั้น การศึกษาที่ดีในทัศนะของนักวิชาการทั้งหลายจึงพอสรุปได้ว่า คือ การที่สามารถปล่อยให้เด็กได้มีอิสระในการเรียนรู้ตามธรรมชาติของตัวเอง เพราะเด็กมีความสนใจและอยากเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเองอยู่แล้ว การสนับสนุนให้พวกเขาได้เล่นและเรียนรู้ในสิ่งต่างๆอย่างมีความสุขจะทำให้เด็กมีการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่

คุณลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาแบบบ้านเรียน

1. ตั้งอยู่บนเป้าหมายเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ให้คุณค่าสำคัญทั้งในสติปัญญา คุณธรรมและจิตวิญญาณ เพื่อการเข้าถึงความจริง ความดีงามและความสุขโดยแท้ในโลกของความร่วมมือ ยั่งยืนและสันติสุข สร้างแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้ด้วยตระหนักในคุณค่าของชีวิตและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (ไม่ใช่ด้วยการแข่งขันและความเห็นแก่ตัว)

2. เรียนรู้อย่างบูรณาการชีวิต

มุ่งสาระการเรียนรู้อันเป็นองค์รวมของชีวิต เรียนรู้ความจริงของชีวิต สังคม ธรรมชาติ อย่างมีความสมดุลผสมผสานทั้งสากลกับท้องถิ่น ตะวันตกกับตะวันออก วิทยาศาสตร์กับศาสนา โดยมี “ชีวิต” เป็นแกนหลักบูรณาการอยู่ในทุกสาระ

3. ตอบสนองต่อความแตกต่างหลากหลายในเด็กแต่ละคน

ให้ความสำคัญกับความหลากหลายตามลักษณะพหุปัญญาของบุคคล เรียนรู้อย่างต่อเนื่องขึ้นจากความถนัดความสนใจของเด็ก มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้อย่างเป็นอิสระจนเกิดการประจักษ์จากภายใน ผู้รู้กับสิ่งที่ถูกรู้ ไม่แยกออกจากกัน เกิดความรักในการเรียนรู้ รู้ได้จากทุกสิ่งทั้งที่ชอบและไม่ชอบใจ รู้เชื่อมโยงและรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. ครอบครัวเรียนรู้ร่วมกัน

การศึกษาแบบบ้านเรียนไม่ใช่การย้ายโรงเรียนไปไว้ที่บ้านหรือไม่ใช่การสอนลูกอยู่แต่ในบ้าน แต่ควรเป็นครอบครัวทั้งครอบครัว พ่อ แม่ ลูก กำลังเรียนรู้ร่วมกัน จนกลายเป็นวิถีชีวิตทั้งหมดของทั้งครอบครัว ทำให้ทุกเวลาทุกสถานที่สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น พร้อมทั้งให้มีกระบวนการของความสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายชุมชนครอบครัวบ้านเรียนและกับสังคมโดยรวม

5. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

มีความหลากหลายในวิธีการ เครื่องมือ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตามหลักที่ทุกอย่างสามารถใช้เป็นประจักษ์พยานแสดงผลการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น มีความต่อเนื่องเห็น

พัฒนาการของตัวเด็กมากกว่าดูเพียงชิ้นงานที่เป็นผลลัพธ์สุดท้ายอย่างมีความลึกซึ้งใน เนื้อหาของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวเด็กและในทักษะปัญญาที่มีความแตกต่างกันของบุคคล (สถาบันบ้านเรียนไทย. มิ.ย. 2546 : ถ่ายเอกสารและ www.banrian.com)

2.2 วิธีเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน

ในต่างประเทศ การจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนนั้นถูกต้องตามกฎหมาย โดยผู้ที่จัดสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ในรัฐที่ตนเองอาศัยอยู่ การตัดสินใจเริ่มการศึกษาแบบบ้านเรียนกับลูกจึงสามารถจัดได้ทันทีที่มีการวางแผนไว้เรียบร้อยแล้วหรือถ้าลูกยังคงเรียนอยู่ในโรงเรียน พ่อแม่สามารถจัดการไปควบคู่กันได้ โดยมีหลายทางเลือกหลายวิธีที่จะใช้และที่สำคัญ เริ่มเมื่อพร้อม พ่อแม่อาจใช้หลักสูตรการเตรียมการเรียนเป็นชุดและเด็ก ๆ สามารถเรียนกับเว็บไซต์โฮมสคูลดอทคอม (www.homeschool.com) ที่มีห้องเรียนสายตรงได้อย่างสะดวก เด็กสามารถเลือกเรียนรู้สิ่งที่เขาสนใจ เด็ก ๆ จึงมีเวลาว่างที่จะไปทำกิจกรรมอื่นที่เขาสนใจได้เสมอ บางครอบครัวที่ไม่ได้ใช้หลักสูตร เพราะพวกเขาเชื่อว่าโดยธรรมชาติเด็กรักที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ในทุกวันมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เตรียมไว้สำหรับพวกเขาในเรื่องที่เขาสนใจ บางครอบครัวเริ่มต้นใช้หลักสูตรแต่ไม่ได้ใช้แบบต่อเนื่องโดยการให้ลูกเติบโตด้วยการมีความรู้สึกรับผิดชอบและเพิ่มความมั่นใจในตนเอง การใช้หลักสูตรที่มีโครงสร้างมาก ๆ สามารถทำให้พ่อแม่สับสนเกินไปได้ ดังนั้น จึงเปิดใจให้กว้างและจดจำไว้ว่าถ้าหลักสูตร ไม่เหมาะสำหรับพ่อแม่และลูก ไม่ควรหยุดการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนแต่ให้หยุดการใช้หลักสูตร ! มีหลักสูตรอีกมากมายที่เหมาะสมกับครอบครัวแต่ต้องรักษาวิธีการเรียนรู้ของลูกไว้ ชูซาน เซฟเฟอร์ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “Unschooling” กล่าวว่า ถ้าไม่ใช้หลักสูตรสำเร็จรูปในการสอน พ่อแม่สามารถใช้สิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน สิ่งรอบ ๆ ตัว ที่จะช่วยให้รู้ว่อะไรคือสิ่งที่ต้องทำ เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องเรียนแต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ใช้ตำราเลย บางทีก็จำเป็นต้องใช้ในการสอนวิชาการ เช่น เรขาคณิต วิทยาศาสตร์ ไวยากรณ์ ฯลฯ ถ้ามันจะช่วยให้เรียนรู้ได้ดีที่สุด การจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนต้องทำตามความสนใจของลูกเพราะเด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเขาสนใจในสิ่งที่เขากำลังเรียนรู้ เด็กนั้นสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการใช้ชีวิต

การจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนไม่จำเป็นจะต้องเลิกทำงานทั้งสองคน ผู้ปกครองบางคนคิดว่าการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนต้องเสียสละคนใดคนหนึ่งเพื่ออยู่บ้าน ความจริงแล้วพ่อแม่สามารถทำงานหารายได้เพื่อครอบครัวโดยไม่จำเป็นต้องลาออกจากงาน พ่อแม่สามารถจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้โดยใช้เวลาเพียงหนึ่งชั่วโมงในแต่ละวันเท่านั้น บางท่านที่ทำงานเต็มเวลาสามารถแบ่งเวลาที่เหลือจากการทำงานมาใช้ในกรณีนี้ได้ อาจใช้เวลาหลังเลิกงานและก่อนไปทำงาน การใช้ประสบการณ์ชีวิตของตนมาสอนลูกก็ถือเป็นการจัดการศึกษากันแบบบ้านเรียนเช่นกัน การเตรียมเรื่องที่จะสอนลูกไว้ล่วงหน้าหรือการให้ลูกเตรียมตัวเองด้วยการอ่านหนังสือในสิ่งที่เขาสนใจก่อนเป็นการประหยัดเวลามากขึ้น เมื่อถึงเวลาที่จะสอนก็สามารถสอนได้ทันทีหรือจะใช้

วิธีหาครูมาสอนบ้างในวิชาที่ไม่ถนัดก็ได้ ดังนั้น พ่อแม่ยังสามารถไปทำงานได้ตามปกติ เพียงแต่จัดหาเวลาที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมได้ในการจัดการศึกษที่บ้านเรียน พ่อแม่ควรแยกความจำเป็นจริงๆ กับการต้องการหลายอย่างออกจากกันให้ได้แล้วจะพบว่าสามารถจัดสรรเวลาได้

การจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีหลายวิธีที่แตกต่างกันออกไป บางท่านอาจจะทำแบบจำลองโรงเรียนมาที่บ้าน คือ ใช้วิชาบางวิชาเหมือนกับที่โรงเรียน มีการทดสอบ มีการวัดระดับ บางครอบครัวที่เคร่งศาสนาอาจใช้พื้นความรู้ทางศาสนาเป็นหลัก มีอิสระในการเลือกวิธีการสอน การใช้ประสบการณ์จริงมาสอนหรือการออกแบบหลักสูตรเองหรือจะผสมผสานกัน สามารถวางแผนการจัดทำโครงสร้าง กำหนดบทเรียนและอนุญาตให้เด็กทำในสิ่งที่เขาสนใจได้ด้วยตนเอง สามารถรวมหลายวิธีกับการศึกษาของลูกในทางที่คิดว่าดี ถ้ามีลูกหลายคนก็ใช้หลายวิธีได้เพราะแต่ละคนอาจใช้วิธีการสอนไม่เหมือนกัน การรวบรวมผลงานของลูกควรใช้เป็นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อที่เวลาลูกต้องการจะเข้าไปศึกษาต่อในระบบจะได้นำเอาแฟ้มสะสมผลงานไปประกอบการพิจารณาสมัครเข้าเรียน

ประโยชน์ของการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน คือ การที่ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกันทั้งการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้และการเล่นร่วมกัน ได้มีประสบการณ์แลกเปลี่ยนในชีวิตของพวกเขา ครอบครัวบ้านเรียนให้โอกาสที่จะพัฒนาความเข้าใจที่ซับซ้อน เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่พวกเขาสนใจเมื่อเขาพร้อมที่จะเรียนโดยไม่ต้องมีตารางที่เตรียมไว้มาเป็นกรอบบังคับเขา พ่อแม่เลือกพาครอบครัวไปเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในโลกภายนอกในวันหยุด เด็กบ้านเรียน เรียนรู้โลกได้โดยรวมตัวเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมัน เด็กได้รับความรู้เฉพาะทางที่เขาต้องการได้เรียนรู้เอกลักษณ์ของตน บุคลิกภาพและความสนใจ บ้านเรียนทำให้เด็กได้ความรู้มากกว่าที่ได้รับในโรงเรียน ทำให้เด็กเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ถ้าคิดจะทดสอบเด็ก ควรจะถามตนเองเสมอด้วยคำถามเหล่านี้ก่อนที่จะทดสอบเด็กว่า กระบวนการนี้จะกระทบกับเด็กอย่างไร ผลของการทดสอบจะใช้ได้ไหม มีวิธีการใดที่จะทำให้ยุ่งยากน้อยที่สุดที่สามารถทำได้และเด็ก ๆ ได้รับอะไรบ้างจากการทำแบบทดสอบ

มีชาวต่างชาติรายหนึ่ง ชื่อ นายแมทธิ เจมส์ เขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนไว้เล่มหนึ่ง ชื่อ “One - Hour - A - Day Homeschooling” เล่าว่า เขาและภรรยาได้เลี้ยงดูบุตรของเขาทั้งสี่คนด้วยการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ตามปกติ คนทั่วไปมักจะคิดว่าการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนอย่างน้อยควรใช้เวลาวันละสี่ถึงหกชั่วโมง จึงจะสัมฤทธิ์ผล แต่นายเจมส์ กล่าวว่า เขาใช้เวลาเพียงหนึ่งชั่วโมงต่อวันในการสอนวิชาการกับลูก เด็กเรียนรู้อย่างมากมาจากการใช้ชีวิตและจากธรรมชาติ การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตอยู่แล้ว เด็กจึงสนใจข้อมูลต่างๆ ที่มีในห้องสมุดของบ้านและเขาก็หลีกเลี่ยงการฝึกฝนในวิธีที่จะทำให้ความสนุกในการค้นคว้าของเด็กๆ หดไป เช่น การทดสอบ การให้คะแนน บ้านของเขาไม่มีโทรทัศน์ ไม่มีเครื่องเล่นวีดิทัศน์หรือเครื่องเล่นเกมต่างๆ ดังนั้น เด็กจึงใช้เวลาส่วนมากในการอ่านเพื่อจะหาวิธีทำให้ชีวิตของเขาน่าสนใจมากขึ้น ลูกของเขาใช้เวลาที่เหลือไปในการช่วยพ่อของเขาทำงานในฟาร์ม พวกเขาเล่นกีฬาและเดินร่ำ พวกเขาทำกิจกรรมหลายๆ อย่างร่วมกัน

แต่บางวิชาเช่น วิทยาศาสตร์ เด็กๆอาจจะไปเข้าเรียนในโรงเรียนท้องถิ่น วิชาการต่างๆที่จำเป็นต้องเรียน เขาใช้หนังสือคู่มือจากหลายๆที่เพื่อสอนวิชาเหล่านั้น มีคนสนใจมากมายว่าการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนหนึ่งชั่วโมงนั้นสามารถทำกับทั้งเด็กวัยรุ่นและเด็กเล็กได้ไหม นายเจมส์ตอบว่า ลูกของเขาก็กังอยู่ในวัยขนาดนี้และไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่ข้อสำคัญพ่อแม่ควรทราบว่าลูกมีความสนใจในเรื่องใดและคอยสนับสนุน ส่งเสริมให้ลูกได้เรียนรู้ไปในทิศทางที่เขาต้องการ ถ้าเด็กมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนในสาขาใด เขาจะพยายามชวนหาวิชาความรู้เพิ่มเติมในสาขาวิชานั้นๆด้วยตนเอง โดยที่พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องบังคับ เขายังกล่าวต่อไปอีกว่า พ่อแม่ที่ทำงานตามสำนักงานหรือพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกแต่เพียงคนเดียวสามารถจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนให้กับลูกได้เช่นกัน คือ จัดสรรเวลาให้กับลูก นอกเหนือจากเวลางานหรือให้ลูกเรียนในเวลาเย็น หลังจากที่พ่อแม่เลิกงานและพยายามหาเวลาอยู่กับลูกให้มากที่สุด (เรียบเรียงจากข้อมูลในเว็บไซต์โฮมสคูลดอทคอม. www.homeschool.com)

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน

ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนนั้น ส่วนใหญ่จะได้แนวความคิดมาจากมาเรีย มอนเตสซอรีและแนวความคิดเชิงมนุษยนิยม ที่เรียกว่า การศึกษาวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) ของรูดอล์ฟ สไตเนอร์

ทฤษฎีพัฒนาการเด็กของมอนเตสซอรี (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2535 : 423 - 425)

ตามทัศนะของมอนเตสซอรี เด็กเกิดมาพร้อมด้วยรูปแบบของพัฒนาการทางจิตที่ยังไม่ชัดเจน แต่ก็พอเห็นแนวของศักยภาพของเด็กและวิวัฒนาการของศักยภาพจะค่อยๆพัฒนาขึ้นเป็นขั้นๆ อย่างไรก็ดีตาม แบบแผนของผลสัมฤทธิ์ของศักยภาพไม่สามารถจะประกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนั้นมีคุณภาพดีเพียงใด โดยเฉพาะ

(1) เด็กมีโอกาสมatchingเหมาะสมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติและสังคม

(2) เด็กมีอิสรภาพที่จะทำตามแรงขับตามธรรมชาติที่เขาต่อต้านเอง (ในฐานะที่เขารู้จักตนเอง) และต่อสังคม (ในฐานะที่เขาต้องการรับใช้สังคม)

โครงสร้างสำคัญของมอนเตสซอรี คือ แรงจูงใจ การที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงขับต้องการสำรวจและเข้าใจโลกของเขา ทั้งนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กให้เต็มตามความสามารถของเขา ปัญหาการอบรมเลี้ยงดูไม่ใช่เป็นแต่เพียงการจูงใจเด็กให้เรียนเท่านั้น แต่ปัญหาก็คือเราควรทราบระยะแห่งความไวในลำดับขั้นของการเจริญเติบโต ซึ่งจะได้นำมาเตรียมคัดเลือกโอกาสพร้อมทั้งให้อิสระกับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เขาได้รับประโยชน์อย่างมากที่สุด ในการพัฒนาไปตามครรลองชีวิต ถ้าโอกาสที่เหมาะสมไม่ได้ถูกนำมาจัดให้กับเด็กตามช่วงเวลาที่กำลังมาาก็จะทำให้เด็กสูญเสียโอกาสและมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กที่จะถูกบิดเบือนไป

มอนเตสซอรี ได้ชี้ให้เห็นถึง ระยะความไววิกฤตห้าขั้นและหนึ่งในสี่ของระยะนั้นอยู่ในระหว่างช่วงอายุ 3 ปี ดอนตันหรือ 4 ปี

ระยะแรก เกี่ยวข้องกับการค้นหาเพื่อจัดลำดับของสิ่งแวดล้อม เป็นการค้นหาความพึงพอใจที่คงที่ค้นหาความเที่ยงตรงของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่จะทำให้เด็กพร้อมที่จะจำแนกการรับรู้ของเขาและสร้างโลกจำลองของเขาขึ้นภายในความคิดและจำลองความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ

ระยะที่สอง เด็กค้นหาเพื่อสำรวจสิ่งต่างๆด้วยลิ้นและมือ ซึ่งมอนเตสซอรี บอกว่ามันเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการเจริญเติบโตทางปัญญา การสำรวจเช่นที่กล่าวมาเป็นการเตรียมโครงสร้างของระบบประสาทเพื่อการเรียนรู้ทางภาษา ถ้าช่วงระยะเวลานี้เด็กไม่ได้ยินหรือฟังภาษาอย่างเพียงพอ เขาก็จะไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างเป็นเลิศ

ระยะที่สาม เด็กค้นหาเพื่อที่จะเดิน อันจะทำให้เขามีการเคลื่อนไหวและการกระทำอย่างคล่องแคล่ว

ระยะที่สี่ เป็นการค้นหาเพื่อตรวจสอบและจัดกระทำกับวัตถุชิ้นเล็กๆ

ระยะที่ห้า เป็นระยะสุดท้าย เด็กจะสนใจสังเกตและสำรวจความสัมพันธ์ของสังคมอย่างคล่องแคล่ว

ขั้นพัฒนาการขั้นที่ 1 (การเจริญเติบโตและจิตไร้สำนึก)

ความสำคัญต่อพัฒนาการทางจิตโดยผ่านระยะแห่งความไว คือ สิ่งที่มอนเตสซอรีเรียกว่า “จิตซึ่งสามารถดูดซึมได้” (absorbent mind) หมายความว่า เด็กก้าวเข้าไปสู่โลกด้วยแบบพิมพ์ที่มีมาแต่กำเนิดสำหรับพัฒนาการสู่ออนาคต แต่สิ่งที่ขาดอยู่ คือ โครงสร้างและเนื้อหาในระหว่างสามปีแรกของชีวิตนั้น เด็กจะดูดซึมความรู้สึกต่างๆเข้ามาไว้ได้ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เขาไม่ได้ใช้สักรับมาโดยตรง (ไม่ได้ตั้งใจรับ) ซึ่งความสามารถดูดซึมความรู้สึกต่างๆของจิตนี้ แม้แต่ในผู้ใหญ่เองก็ยังไม่สามารถจะทำได้เท่า ดังนั้น ในช่วง 3 ปีแรกนี้ มอนเตสซอรี ถือว่าเป็นระยะของการเจริญเติบโตขั้นหนึ่งที่มีความสำคัญ

ในขั้นต่อมา ช่วง 3 - 6 ปี มอนเตสซอรียังให้ความสำคัญในส่วนของจิตไร้สำนึกอยู่ว่าเป็นผลทางตรงต่อโครงสร้างของกระบวนการแห่งจิต แต่ก็มีจิตสำนึกเข้ามาด้วยและพอมมาถึงในตอนท้ายของขั้นนี้ (5 - 6 ปี) เด็กก็จะมีความพร้อมที่จะรับการสั่งสอน รับการชี้แนะในทางตรงโดยใช้จิตสำนึกได้ นั่นคือ เด็กพร้อมสำหรับการเข้าโรงเรียน

ขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 (6 - 12 ปี)

ในช่วงนี้เด็กจะมีการบรรลุในทางจิตในด้านของสุขภาพ พลังของจิตและความสามารถที่มั่นใจ

ขั้นพัฒนาการขั้นที่ 3 (12 - 18 ปี)

ในช่วงนี้เด็กก็จะถึงวุฒิภาวะในด้านต่างๆแล้ว พบว่า ช่วงนี้ (เด็กวัยรุ่น) จะมีความมั่นคงและปลอดภัยน้อยกว่าช่วงก่อนหน้านี้ เด็กจะมีการแสดงให้เห็นถึงความไม่มีระเบียบวินัยและการจลาจลต่างๆ

ในแต่ละขั้นของพัฒนาการที่มอนเตสซอรีแบ่งไว้ เธอได้ใช้หลักของการเจริญเติบโตนี้ในการวางรูปแบบการปฏิบัติและทักษะต่างๆของเด็กให้เหมาะสม ซึ่งถ้าได้สอนให้เด็กเรียนรู้ใน

กิจกรรมและโครงสร้างที่ถูกต้องเหมาะสม ตามแต่ละขั้นตอนของธรรมชาติพัฒนาการเด็กแล้ว เด็กก็จะสามารถพัฒนาไปได้ด้วยดี กิจกรรมต่างๆที่มอนเตสซอรีสร้างขึ้นมาให้เหมาะกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละขั้นนั้น ก็ได้กลายมาเป็นกิจกรรมการสอนที่พบอยู่ในโรงเรียนแบบมอนเตสซอรีในปัจจุบัน

ปรัชญาและหลักการของการสอนแบบมอนเตสซอรี (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์.2540 : 13 - 16)

1. เด็กจะต้องได้รับการยอมรับนับถือ เด็กจะต้องได้รับการยอมรับนับถือในสภาพที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ เราต้องยอมรับนับถือเด็กในลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ควรจัดการศึกษาให้เด็กแต่ละคนตามความสามารถและความต้องการตามธรรมชาติโดยการพัฒนาการสอนให้สัมพันธ์กับพัฒนาการความต้องการของเด็ก

2. เด็กมีจิตที่ซึมซาบได้ มอนเตสซอรีเชื่อว่า มนุษย์เรานี้เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ตนเอง และเปรียบเทียบจิตของเด็กเหมือนฟองน้ำ ซึ่งจะซึมซาบข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม เด็กใช้จิตในการหาความรู้ซึมซาบเอาสิ่งต่างๆเข้าไปในจิตของตนเองได้ (The absorbent mind) กระบวนการนี้จะเห็นได้ชัดจากการที่เด็กสามารถเรียนภาษาแม่ได้เอง โดยไม่ต้องมีการสอนอย่างเป็นทางการ แต่ผู้ใหญ่เองจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะเรียนภาษาต่างประเทศ ในการพัฒนาการของจิตที่ซึมซาบได้ มีทั้งระดับที่เราทำไปโดยที่รู้สึกตัวและโดยไม่รู้สีกตัว อายุตั้งแต่เกิดถึง 3 ขวบ เป็นช่วงที่จิตซึมซาบไปโดยไร้ความรู้สึก โดยการพัฒนาประสาทที่ใช้ในการเห็น การได้ยิน การดมกลิ่นและการสัมผัส เด็กจะซึมซาบทุกสิ่งทุกอย่าง อายุ 3 - 6 ขวบ เป็นช่วงที่จิตซึมซาบโดยที่รู้สึกตัว โดยการเลือกจากสิ่งที่ประทับใจจากการได้สัมผัสในการสำรวจสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ข้อมูลเป็นการเรียนรู้ทางธรรมชาติและเป็นเรื่องที่เด็กพึงพอใจ

3. ช่วงเวลาหลักของชีวิต คือ ช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้ในระยะแรก เป็นช่วงของการพัฒนาสติปัญญาและเด็กสามารถเรียนทักษะเฉพาะอย่างได้อย่างดี ครูจะต้องช่างสังเกตและใช้ประโยชน์จากช่วงเวลานี้ ในการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ที่สุดเพื่อเด็กจะได้มีโอกาสในการเลือกกิจกรรมของแต่ละบุคคล มอนเตสซอรีเชื่อว่า ช่วงที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก คือ ช่วงอายุตั้งแต่เกิดถึง 6 ขวบ เป็นช่วงเวลาที่สติปัญญาของคนเริ่มพัฒนาไม่เฉพาะสติปัญญาเท่านั้นพลังอำนาจทางจิตก็พัฒนาด้วย

4. การเตรียมสิ่งแวดล้อม มอนเตสซอรีเชื่อว่า เด็กเรียนได้ดีที่สุดในสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมาย การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ เพื่อให้เด็กได้มีอิสระจากการควบคุมของผู้ใหญ่ เด็กจะได้ทำกิจกรรมต่างๆตามความคิดของตนบ้าง มอนเตสซอรีสนับสนุนการจัดห้องเรียนแบบเปิด เพื่อที่เด็กได้เลือกทำงานอย่างมีอิสระตามที่ตนเองต้องการและเด็กจะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เขาทำได้ การมีอิสระตามความคิดนี้ คือ การมีอิสระในขอบเขตที่กำหนดให้

5. การศึกษาด้วยตนเอง เด็กสามารถเรียนได้ด้วยตนเองจากการที่เด็กมีอิสระในสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมเอาไว้อย่างสมบูรณ์ การมีอิสระนี้ มอนเตสซอรี กล่าวว่า ไม่ใช่สัญลักษณ์เสรีภาพเท่านั้น แต่หมายถึงเส้นทางไปสู่การศึกษา เด็กมีสิทธิ์ที่จะเรียนรู้ระเบียบวินัยของชีวิต โดยการมีอิสระภาพในการทำงานด้วยตนเอง ได้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้และยังช่วยชี้ให้เห็นถึงความสามารถของมนุษย์ในการที่จะหาความรู้ด้วยตนเอง (Self or Auto - Education) ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้เรียนรู้ที่จะนำมาซึ่งความพึงพอใจในตนเองตลอดจนการให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆต่อไปด้วย

จุดมุ่งหมายของการศึกษาแบบมอนเตสซอรี (Montessori. 1964 : 33) คือ

“ ช่วยพัฒนาหรือให้เด็กมีอิสระในด้านบุคลิกภาพของเด็กในวิถีทางต่างๆอย่างมากมาย” เพื่อมุ่งพัฒนาสติปัญญา สังคม อารมณ์และร่างกาย โดยจัดหลักสูตรพื้นฐานเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ การศึกษาทางด้านทักษะกลไกการศึกษาทางด้านประสาทสัมผัสและการเตรียมสำหรับการเขียนและคณิตศาสตร์ มีการจัดทำอุปกรณ์การสอนแบบมอนเตสซอรีให้สัมพันธ์กับหลักสูตรแต่ละกลุ่มและสัมพันธ์กับวิชาที่จะเรียนต่อไป อุปกรณ์แต่ละชิ้นจะมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ มีลำดับความยากง่ายเป็นลำดับที่ต่อเนื่องกันไปและครูจะเป็นผู้สาธิตการใช้อุปกรณ์ให้แก่เด็ก

การศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (นิตยา คชภักดี. 2543 : 52 - 53)

แนวความคิดเชิงมนุษยนิยม ที่เรียกว่า การศึกษาวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) ซึ่งเป็นการศึกษาที่ช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีและสามารถกำหนดความมุ่งหมายและแนวทางแก่ชีวิตของตนได้อย่างอิสระตามกำลังความสามารถของตน ซึ่งรูดอร์ฟ สไตเนอร์ ได้จัดทำขึ้นในยุโรป เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักจุดยืนที่สมดุลของตนในโลก เน้นความสำคัญของการสร้างความสมดุลใน 3 ทาง ที่บุคคลสัมพันธ์กับโลก คือ ผ่านกิจกรรมทางกาย ผ่านอารมณ์ ความรู้สึกและผ่านการคิด รูดอร์ฟ ได้อธิบายประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกกับโลกที่เป็นจริงรอบตัวอย่างมั่นใจและเป็นสุข คือ

ความรู้สึกรู้จักจากการสัมผัส	จะทำให้เด็กไม่ขาดกลัว
ความรู้สึกรู้จักแห่งชีวิต	จะทำให้เด็กรู้จักความสุข แจ่มใส
ความรู้สึกรู้จักจากการเคลื่อนไหว	จะทำให้เด็กรู้สึกเป็นอิสระ
ความรู้สึกรู้จักสมดุลของร่างกาย	จะทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและสงบภายใน

ความรู้สึกรู้จักทั้งสี่ด้านดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาความมุ่งมั่นตั้งใจ (willing) ซึ่งเป็นพัฒนาการพื้นฐานของเด็กปฐมวัยเพราะเขาเชื่อว่า เด็กวัยแรกเกิดถึงเจ็ดปีเรียนรู้ด้วยการกระทำ ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็ก **มุ่งมั่นตั้งใจ** กับการกระทำ **ความดี** เป็นการปลูกฝังให้เด็กใฝ่ดี

เด็กวัย 7 - 14 ปี เรียนรู้จาก **ความประทับใจ** ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็ก **รู้สึก** ถึง **ความงาม**

เด็กหนุ่มสาววัย 14 - 21 ปี เรียนรู้จาก **การคิด** ดังนั้นการสอนต้องเน้นให้เด็ก **คิด** จนเกิดปัญญาเห็นสัจธรรมและ **ความจริง** ในโลก

แม้ว่าพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน แต่การศึกษาทุกระดับต้องพัฒนาร่างกายและจิตวิญญาณควบคู่กัน เพื่อให้เกิดความสมดุลในการเรียนรู้ด้วยกาย (การกระทำ) หัวใจ (ความรู้สึก ความประทับใจ) และสมอง (ความคิด)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ทำให้ทราบว่าจะมีความแตกต่างจากการจัดการศึกษาแบบปกติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็ก พ่อแม่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย จึงจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ พัฒนาการทางสังคมซึ่งเด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียน มีข้อจำกัดในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนซึ่งมีทั้งครู เพื่อนและสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่มีส่วนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องพัฒนาการทางสังคมว่าเด็กจะมีพัฒนาการด้านนี้อย่างเหมาะสมนั้นเด็กจะต้องมีการเล่นกับเพื่อน มีการฝึกความมีระเบียบวินัยการมีส่วนร่วม การแบ่งปัน เป็นต้น

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่พบว่า มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรในด้านพัฒนาการต่างๆ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียนซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

รายงานการวิจัย เรื่อง “รูปแบบและพัฒนาการการจัดการการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. ยุทธชัย เณิมชัย. 2543 : 313,323 - 325) โดยศึกษาจากครอบครัวจำนวน 10 ครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์และอ้างอิงจากหนังสือ ซึ่งไม่ได้มีผลการวิจัยที่เป็นตัวเลขทางสถิติแต่อย่างใด โดยที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทสรุปแนวทางการประเมินผลที่ดำเนินอยู่ภายในครอบครัว ที่มีหลักความคิดที่สำคัญ ได้ดังนี้

- : มุ่งให้เห็น “พัฒนาการ” ของบุตรอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพื่อการ “คัดเลือก”
- : ให้ความสำคัญกับพัฒนาการเป็นรายบุคคลเพื่อให้เด็กได้ค้นพบวิถีทางพัฒนาตนเอง
- : เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการประเมินผลตัวเองด้วย
- : ให้ความสำคัญในการประเมินจากสภาพจริง มากกว่าการสอบการใช้แบบทดสอบ
- : มีความต่อเนื่องเห็นตลอดทั้ง “กระบวนการ” มากกว่าเพียงชิ้นงานที่เป็น “ผลลัพธ์” ในขั้นสุดท้าย
- : มีความหลากหลายในวิธีการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตามหลักที่ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นการเรียนรู้และสามารถใช้เป็นประจักษ์พยานแสดงผลของการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น
- : การสังเกตบุตรอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นบิดามารดา เป็นวิธีการที่เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นจริง และได้ผลมากที่สุดของการประเมินพัฒนาการของบุตรภายในครอบครัว

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดา มารดาหรือผู้ดูแลเด็กปฏิบัติต่อเด็กและเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตนเองและคนอื่นไปในทำนองต่าง ๆ กัน ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตเด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวและเลียนแบบการกระทำต่าง ๆ ของผู้อบรมเลี้ยงดู ประสพการณ์เหล่านั้นจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2520 : 21 ; อ้างอิงจาก Sears.1959 : 14 and Watson. 1973 : 30)

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวซึ่งประกอบด้วยบิดา มารดาหรือผู้อื่นปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และนอกจากนี้ยังให้การแนะนำสั่งสอนอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (นันทา แทนธานี. 2534 : 28)

เฮอร์ล็อก (ถวิล รักชลธิ. 2526 : 20 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1967 : 664) ได้อธิบายถึงการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ขอบเขตกว้างและออกคำสั่งเข้มงวดเกินไปจะทำให้เด็กเป็นคนใจร้อน หุนหัน ส่วนพ่อแม่ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล ให้ความรัก ความอบอุ่นจะทำให้เด็กเป็นคนร่าเริงเป็นไปตามธรรมชาติ เข้ากับเพื่อนฝูงและปรับตัวกับสังคมได้ และพ่อแม่ที่เพิกเฉยปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กเป็นคนซึมเศร้า สันโดษและแยกตัวออกจากสังคม

ไมเออร์ (Maier. 1969 : 175 - 176) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลสำคัญยิ่งต่อชีวิตของเด็ก พ่อแม่จะเป็นตัวแทนทางสังคมที่ดีในการช่วยเหลือเด็ก

โฮสเลอร์ (Hostler. 1969 : 82 - 83) กล่าวถึงการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อลูกว่า หากเด็กคนใดไม่มีแม่ให้การอบรมเลี้ยงดู เด็กคนนั้นจะเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ในด้านที่เกี่ยวกับอารมณ์ สังคมและการติดต่อกับผู้อื่น เพราะแม่เป็นเสมือนผู้ก่อตั้งสิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็ก โดยเด็กจะได้รับการเรียนรู้ที่จะรักจากการพูดและการกระทำของแม่ ซึ่งถึงแม้ว่าเด็กขาดแม่จะมีความสำเร็จในตนเองเท่ากับเด็กอื่น ๆ ที่มีแม่อยู่ก็ตาม แต่แม่ย่อมเป็นสิ่งที่เด็กต้องการและสำคัญต่อพัฒนาการเด็ก

เซียร์สและคนอื่น ๆ (Sears and others.1975 : 1 - 4,372) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น พ่อหรือแม่และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่นจะเกิดความพอใจและมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิด ผู้เลี้ยงดูเด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้สีกตัว ถ้าเด็กต้องอยู่ห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความว้าวุ่น วิตกกังวลจะเกิดขึ้น เด็กจะเกิดความรู้สึกนี้ได้โดยการแสดงการกระทำที่คล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดูจึงเกิดการเลียนแบบลักษณะต่างๆของผู้เลี้ยงดู (นันทา แทนธานี. 2534 : 25 - 26)

การอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม เป็นการถ่ายทอดวิถีวัฒนธรรมซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสังคมที่ได้มีการจัดระเบียบอย่างดีแล้ว (อาานนท์ อาภาภิรมย์. 2521 : 64 ; อ้างอิงจากสมคิด อิศระวัฒน์. 2542 : 10)

โดยสรุปการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็ก ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งเป็นวิธีที่พ่อแม่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและวิธีการปฏิบัติของ แต่ละครอบครัวแก่เด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆที่จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพของเด็กต่อไป

3.2 ความมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู

บลูมและเซลซนิก (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542 : 10 – 11 ; อ้างอิงจาก Broom Leonard and Phillip Selznik.) อธิบายไว้ว่า โดยทั่วไปแล้ว การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยกระบวนการสังคมประกิดในแต่ละสังคมนั้น จะมีความมุ่งหมายหลักใหญ่คล้ายคลึงกัน 4 ประการ ดังนี้

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย (Disciplines) การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม การปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากหรือต้องฝืนใจทำ ระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตในการดำรงชีวิตประจำวัน
2. การปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) ปกติแล้ว ระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่คนไม่ยอมปฏิบัติตาม แต่ความคาดหวังนั้นช่วยให้ระเบียบวินัยมีคุณค่าและง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อที่จะให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ
3. การกำหนดบทบาททางสังคม (Social Role) รวมทั้งทัศนคติต่างๆที่เข้ากับบทบาทนั้นๆ ชีวิตในกลุ่มสังคมจะดำรงไปด้วยดี ถ้าบุคคลรู้จักบทบาทของตน ซึ่งก็อาศัยการแสดงบทบาทที่เหมาะสมในการสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาสต่างๆกัน
4. การให้เกิดทักษะหรือความชำนาญเฉพาะอย่าง (Skills) ที่จะใช้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม โดยเฉพาะสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ นั้น มีการถ่ายทอดการปฏิบัติตามประเพณี โดยการเรียนรู้จากการเลียนแบบการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3.3 ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยมของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้พยายามจำแนกลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันออกไป เช่น

เฮอร์ลอค (ศิริพร วงศ์คำมูล. 2538 : 38 - 40 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1956 : 504 - 512) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองพบว่า มี 6 ประเภท คือ

1. ประเภทประคบประหงมลูกเกินไป (Over - Protectiveness) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อเด็กมากเป็นพิเศษและแสดงออกอย่างเปิดเผยถึงการยอมตามใจให้สิทธิพิเศษแก่เด็ก จะคอยปกป้องภัยอันตรายและจะคอยทำทุกอย่างให้ถึงแม้ว่าเด็กโตพอที่จะทำสิ่งนั้นได้เองแล้ว

2. ประเภทตามใจ (Permissiveness) หมายถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็กจะฝึกให้เด็กได้รู้จักคิดรู้จักหัดทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง มุ่งให้เด็กมีความอดทนและความพยายาม

3. ประเภทละทิ้งปฏิเสธ (Rejection) หมายถึง พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลย เฉยชา ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ในสวัสดิภาพของเด็กหรือทำตนเป็นศัตรูของเด็ก โดยเปิดเผยแสดงความโกรธเกลียดเด็กออกมาในรูปของการบังคับ ควบคุมลงโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกทางด้านลบของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กมากกว่าการกระทำผิดของเด็กเอง

4. ประเภทที่ยอมรับเด็ก (Acceptance) หมายถึง พ่อแม่ที่แสดงความรัก ให้ความสนใจ ให้ความอบอุ่นแก่ลูก รวมทั้งยกย่อง ชมเชยเด็ก

5. ประเภทที่มีอำนาจเหนือลูก (Domination) หมายถึง พ่อแม่ที่มีความต้องการและคาดหวังให้เด็กเชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัด โดยมุ่งให้เด็กประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆถ้าเด็กทำผิดกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่วางไว้ เด็กจะถูกลงโทษทันที พ่อแม่จะบอกให้เด็กรู้ถึงความรู้สึก นึกคิดและความต้องการของตน โดยจะไม่คำนึงถึงความคิดหรือความต้องการของเด็ก

6. ประเภทที่ยอมรับจำนนต่อลูก (Submission to Child) หมายถึง พ่อแม่ที่อยู่ใต้อำนาจของลูก ยอมให้เด็กเป็นศูนย์กลางความสำคัญ เด็กได้รับความรักและการตามใจเกินสมควร

โดโรธี (Dorothy. 1972 : 117) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการให้การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเด็กมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับความยุติธรรม พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีความอดทนไม่ตามใจหรือเข้มงวดเกินไป พ่อแม่ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็กและยังให้ความร่วมมือในโอกาสอันควรอีกด้วย

2. ประเภทปล่อยปละละเลย (Rejection) เป็นการอบรมเลี้ยงดูชนิดที่พ่อแม่ปล่อยให้ทำอะไรต่างๆตามใจตนเอง โดยพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ แนะนำช่วยเหลือและเด็กที่มีความรู้สึกว่าคุณถูกเกลียดชัง

3. ประเภทให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Over - Protection) เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบที่พ่อแม่คอยคุ้มครองป้องกันภัยและให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา ทำให้ลูกมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความสะดวกให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการ

บาร์มรินด์ (ดวงเดือน ศาสตราจารย์,ไพทยา มีสัตย์และสุดี ภูประดิษฐ์.2545 : 12 - 14 ; อ้างอิงจาก Baumrind.1966 : 887 - 907 ; 1971 : 1 - 103) ได้แยกแยะการอบรมเลี้ยงดูไว้ 4 แบบ ดังนี้

1. บิดา มารดาเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน (Authoritarian Parenting) หมายถึง การที่พ่อแม่พยายามควบคุมและประเมินพฤติกรรมของลูกตามประเพณีนิยมและค่านิยมอย่าง

แท้จริง กำหนดมาตรฐานของความประพฤติ พ่อแม่เน้นการเชื่อฟังและการลงโทษ ชอบการใช้วินัยบังคับ

2. บิดามารดาเลี้ยงดูแบบวางระเบียบ (Authoritative Parenting) หมายถึง การที่พ่อแม่จัดการกับกิจกรรมต่างๆ ของเด็ก โดยให้เด็กมีอิสระพิจารณาเหตุผลเองภายใต้ข้อจำกัด การควบคุมของพ่อแม่ไม่เคร่งครัดวางกรอบการลงโทษ พ่อแม่ให้เหตุผล นโยบายและมีการให้และรับกับเด็ก ในขณะที่ตอบสนองต่อความปรารถนาและความต้องการของเด็ก

3. บิดามารดาเลี้ยงดูแบบยอมตาม (Permissive Parenting) หมายถึง พ่อแม่ไม่ลงโทษ ยอมรับและให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นของตัวเอง พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาให้กับเด็กและการตัดสินใจในครอบครัวเป็นเรื่องของเด็ก พ่อแม่อธิบายในเรื่องความรับผิดชอบในบ้านหรือพฤติกรรมที่มีระเบียบให้กับลูกเล็กน้อยเท่านั้น

4. บิดามารดาเลี้ยงดูแบบประสานกลมกลืน (Harmonious Parenting) หมายถึง การที่พ่อแม่ฝึกควบคุมลูกน้อยมาก เด็กจะไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของใคร พ่อแม่เน้นค่านิยมของความเมตตากรุณาและต่อต้านการให้ความสำคัญกับค่านิยมวัตถุนิยมหรือผลสัมฤทธิ์ พ่อแม่จะปฏิบัติกับเด็กตามสังคม

ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2528 : 3 - 12) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน คือ การที่พ่อแม่รายงานว่าการปฏิบัติต่อลูกตนได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขลูกของตนมากเพียงใด นอกจากนั้น ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ การสนับสนุนช่วยเหลือและการให้ความสำคัญแก่ลูกด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นการให้ในสิ่งที่ลูกต้องการทั้งสิ้น ฉะนั้น พ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกด้วยวิธีนี้จึงเป็นผู้ที่ลูกรักและเห็นความสำคัญของพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้ลูกยอมรับการอบรมสั่งสอนต่างๆ ของพ่อแม่ได้โดยง่ายและยอมรับพ่อแม่เป็นแบบอย่างโดยไม่รู้ตัว

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล คือ การที่พ่อแม่ได้อธิบายเหตุผลให้แก่ลูก มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของลูก นอกจากนั้น พ่อแม่ที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัลและลงโทษลูกอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูกมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อลูกตามอารมณ์ของตนเอง การกระทำของพ่อแม่จะเป็นเครื่องช่วยให้ลูกได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรทำ นอกจากนั้น ยังช่วยให้ลูกสามารถจะทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือโดนลงโทษจากพ่อแม่หลังจากที่ตนกระทำพฤติกรรมต่างๆ แล้วมากน้อยเพียงใด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิต คือ การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกทางด้านการลงโทษเมื่อเด็กทำผิด โดยการลงโทษทางจิตใจเป็นวิธีการลงโทษที่พ่อแม่ใช้กับเด็กตั้งแต่เริ่มต้นเมื่อเป็นทารก เช่น การหย่านม การฝึกขับถ่ายและการห้ามปรามการกระทำของเด็ก ส่วนการลงโทษทางกายเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่พ่อแม่มักจะใช้อย่างจงใจ ใช่มากและบ่อย

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม คือ การออกคำสั่งให้เด็กทำตาม แล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็กด้วย ส่วนการ

ควบคุมน้อย คือ การปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใดและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ให้ชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยตนเองได้เร็วและไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ได้มีผู้นำมาศึกษาในเด็กตั้งแต่ทารกจนถึงวัยรุ่นและเปรียบเทียบสังคมต่างๆ ว่าแตกต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบนี้และในพฤติกรรมที่พึ่งตนเองของเด็กเพียงใด

วรรณงาม รุ่งพิศุทธิพงษ์ (2522 : 6) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เป็นการให้การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการทำตามที่ตนเองต้องการ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรมจากผู้ปกครอง ได้รับความรัก ความอบอุ่น ได้รับการยอมรับทางด้านความคิดเห็นและการแสดงออกอย่างมีเหตุผลจากพ่อแม่

บุคลิกภาพและพัฒนาการของมนุษย์ขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูมาตั้งแต่ในวัยเด็ก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความอบอุ่นจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ ได้ ส่วนเด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่จะรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง มีลักษณะก้าวร้าว ปรับตัวในสังคมไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กิเซล (Gesell) ที่ว่า การอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความอบอุ่นอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขในการปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองและปรับตัวให้กับสังคมได้ ส่วนแกริสัน (Garrison. 1955 : 29) ได้สรุปผลการศึกษาของโรเซนธัมในการวิเคราะห์เด็กชายอายุ 13 ปี ซึ่งขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ในระดับต้นของชีวิต พบว่า เด็กคนนี้ไม่เคยรักคนอื่นเลยและปรับตัวเข้ากับเพื่อนชายหญิงวัยเดียวกันไม่ได้ สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็กได้สรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็ก เป็นทั้งแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ก่อพื้นฐานบุคลิกภาพให้กับเด็ก ถ่ายทอดแรงจูงใจ คุณธรรมและค่านิยมต่างๆ ของสังคมแก่เด็ก ฉะนั้น การเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตลอดด้วยต้นของชีวิตจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ (ถวิล รักชลธี. 2526 : 18 - 19)

เบรคเคนไรต์และวินเซนท์ (ถวิล ธาราโกชน. 2520 : 20 ; อ้างอิงจาก Breckenridge and Vincent. 1966 : 143) ได้กล่าวถึงการศึกษาของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner) ไว้ว่า การที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดู โดยการเอาใจใส่ให้ความรักมากเกินไป จนเด็กไม่รู้จักคิด ขาดความสามารถในการริเริ่ม แต่ถ้าเลี้ยงดูโดยปล่อยปละละเลยจนเกินไป ไม่เอาใจใส่ ไม่แนะนำช่วยเหลือก็จะทำให้เด็กกลายเป็นคนไม่รู้จักควบคุมตนเอง ไม่รู้จักประมาณในสิ่งต่างๆ

จะเห็นได้ว่า พ่อแม่ประเภทต่างๆดังกล่าว มีการอบรมที่มีผลต่อเด็ก มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กแตกต่างกันไป ได้แก่

1. ทำให้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง - ต่ำ แตกต่างกัน
2. มีความกล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุมีผลแตกต่างกัน
3. มีความรับผิดชอบทางวินัยทางสังคมแตกต่างกัน
4. มีความสามารถบังคับใจตนเองและมีความอดทนแตกต่างกัน
5. ความเป็นตัวของตัวเองแตกต่างกัน

พฤติกรรมต่างๆดังกล่าว ผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กจะต้องพิจารณาว่าตนเองมีความต้องการและคาดหวังจะให้เด็กของตนเป็นคนอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับกรอบของผู้อบรมเลี้ยงดูทั้งสิ้น ซึ่งมีผลสะท้อนต่อสังคมส่วนใหญ่ (ไวรัช เจียมบรรจง. 2522 : 60)

3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

ทฤษฎีแห่งความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการตามแนวคิดของเพียเจต์ (กอบทอง กลิ่นสุตใจ. 2530 : 10 - 11 ; อ้างอิงจาก Piaget.) เพียเจต์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของมนุษย์ โดยแยกพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะแรก เริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึงสองขวบ จริยธรรมเกิดจากผู้ใหญ่เป็นผู้สนองตอบความต้องการของเด็ก เด็กไม่สามารถรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมอย่างสมบูรณ์ เรียกระยะขั้นนี้ว่า เป็นขั้นก่อนจริยธรรม

2. ระยะที่สอง ระดับอายุตั้งแต่ 2 - 3 ปี เด็กเริ่มมีการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมอย่างละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น เด็กต้องการกระทำหรืองดการกระทำตามที่พ่อแม่หรือผู้ใหญ่กำหนดทั้งนี้ เพราะเด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ คำชมเชย การยอมรับจากผู้ใหญ่ จึงต้องกระทำตามคำสั่ง ดังนั้น ระยะนี้จึงเป็นขั้นยึดผู้ใหญ่ ยึดคำสั่งผู้ใหญ่

3. ระยะที่สาม อายุตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป ระยะนี้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูง รู้อะไรถูกอะไรควรไม่ควร จากความสามารถของตนเองและจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ทำให้เด็กยอมรับกฎสากล สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นของตนเอง ดังนั้น ระยะนี้จึงเป็นขั้นยึดหลักแห่งตน

เขายังได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาว่า เป็นการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นการรวบรวมความคิดและการกระทำต่างๆ ความสามารถในการคิดและการกระทำของเด็กต้องเป็นไปตามขั้นต่างๆ

1. Sensory motor period (0 - 2 ปี) ทารกในวัยนี้ยังไม่สามารถแยกตัวออกจากสภาพแวดล้อมเพียงแต่ใช้รีเฟล็กซ์เป็นเครื่องมือซึ่งมีมาแต่กำเนิดหรือภายหลังคลอด และเมื่อทารกมีอายุมากขึ้นสติปัญญาก็จะเจริญขึ้นโดยผ่านขั้นต่างๆ จนในที่สุดอายุประมาณ 18 เดือนก็จะเริ่มรู้จักใช้ความคิดแบบง่ายๆเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ

2. Preoperational phase (2 - 4 ปี) ลักษณะเด่นของขั้นนี้ คือ วัตถุต่างๆเริ่มมีความหมายแทนของอย่างอื่นได้ ตัวอย่าง เช่น บล็อกไม้ก็อาจแทนก้อนอิฐ แสดงว่า เด็กเริ่มมีความคิดใหม่ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในขั้นปลายของระยะในข้อที่หนึ่งและจบลงด้วยขั้น Intuitive phase

3. Intuitive phase (4 - 7 ปี) เด็กในขั้นนี้จะเริ่มจัดวัตถุและเหตุการณ์ต่างๆเข้าเป็นกลุ่ม แต่การจัดกลุ่มต้องอาศัยลักษณะเด่นเท่านั้น

4. Concrete operations (7 - 11 ปี) ในวัยนี้เด็กสามารถใช้ความคิด เหตุผล ในเรื่องความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความคิดในมุกกลับได้ (Reversibility)

5. Formal operations (11 - 15 ปี) เป็นระยะที่เด็กเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมดีขึ้น สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจหาการพัฒนาทางด้านการคิดเป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถตีความหมายและทดสอบข้อพิสูจน์ต่างๆได้

เขายังมีความเห็นอีกว่า เด็กพยายามศึกษาสำรวจโลกของตนเอง ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและบุคคล จากการที่เด็กได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์ (Interaction) กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้เด็กเกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เป็นรูปธรรมและมีพัฒนาการต่อไปเรื่อยๆจนในที่สุดสามารถคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการด้านอื่นๆในทฤษฎีของเพียเจต์ เขามีความคิดเห็นดังนี้

ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้ภาษาของเด็ก เขากล่าวว่า การใช้ภาษาของเด็กในวัยก่อนวัยเรียนอยู่ในลักษณะ “egocentric” คือ ยังไม่มีใครที่จะแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่น มักจะพูดอะไรที่เกี่ยวข้องกับตนเองเป็นส่วนใหญ่ ต่อเมื่ออายุ 7 - 8 ขวบ จึงเปลี่ยนไปเป็น “socialized speech” คือ เริ่มคำนึงถึงความคิดของผู้อื่น

ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางเหตุผล เขากล่าวว่า การคิดอย่างมีเหตุผลพัฒนาการมาเป็นขั้นๆ เมื่อเด็กมีอายุประมาณ 11 - 12 ปี จึงจะคิดอย่างมีเหตุผลได้ รู้จักคิดถึงสาเหตุและผลที่ตามมา สามารถที่จะคิดแบบตั้งสมมติฐานได้ (hypothetic - deductive thinking)

ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม เขากล่าวว่า การคิดเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมของเด็กเล็กมีลักษณะเป็นจริงเป็นจัง (realism) ไม่มีการยืดหยุ่น ไม่คำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำ ส่วนเด็กโตจะมีลักษณะคิดเชื่อมโยงหาเหตุผลคิดถึงความเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ (relativism)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (ถวิล รัชชสิทธิ์. 2526 : 21-22 ; อ้างอิงจาก Freud.1949)

ฟรอยด์ ได้เน้นถึงพัฒนาการในวัยเด็กว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก คือ ครอบครัวยุติ เด็กจะมีพัฒนาการในขั้นต่างๆตามความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่และอาจติดอยู่ที่พัฒนาการขั้นใดขั้นหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพในวัยต่อมาแตกต่างกันไปในแต่ละคน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากประสบการณ์การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงห้าปีแรกของชีวิต

ทฤษฎีวุฒิภาวะของกิเซล (Gesell.) เป็นทฤษฎีที่เน้นทางด้านวุฒิภาวะหรือการเจริญวัยในลักษณะที่เป็นส่วนรวมโดยทั่วไป โดยเน้นในด้านการอบรมเลี้ยงดู การให้อาหารเป็นเวลาและ

ค่านิยมทางศีลธรรมจรรยา เช่นเดียวกับวัตสัน (Watson.) ที่กล่าวว่า บ้านเป็นสถานที่แห่งแรก ที่สร้างความสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีพ่อแม่เป็นกลไกสำคัญ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

งานวิจัยในประเทศ

สมาน กำเนิด (2520 : 77) ทำการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก พบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่แตกต่างกันทำให้เด็กปรับตัวแตกต่างกัน และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปรับตัวดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันปรับตัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ถวิล รักชลธิ (2526 : 49) ทำการศึกษาพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนเขตบางกะปิ พบว่า เด็กที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะมีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมต่างกัน

พันคำ มิโพนทอง (2533 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักษานับสนุนในปริมาณสูง มีค่านิยมพื้นฐานด้านมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในปริมาณที่ต่ำ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบการใช้เหตุผลในปริมาณสูงมีค่านิยมพื้นฐานด้านพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในปริมาณต่ำ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในปริมาณสูงมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดอดออม ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในปริมาณต่ำ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในปริมาณต่ำมีค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ ด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในปริมาณสูง ส่วนนักเรียนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีค่านิยมพื้นฐานด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายสูงกว่านักเรียนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดค่านิยมพื้นฐานจากผู้ปกครองและการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันมีค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดค่านิยมพื้นฐานจากครูและการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันมีค่านิยมพื้นฐานด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายแตกต่างกัน

นันทา แทนธานี (2534 : 301) ทำการศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรม

เลี้ยงดูของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมของครอบครัวให้คงที่ ปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูจะลดลง

งานวิจัยต่างประเทศ

แลนด์ส (Landis. 1964 : 105 - 106) ได้ศึกษาถึงการปรับตัวของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวด พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตยปรับตัวได้ดีกว่า และเด็กที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดจะมีความขัดแย้งกับพ่อแม่มากกว่าเด็กที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย

วัตสัน (Watson. 1967 : 381 ; citing Fales. n.d.) อ้างถึงการศึกษาค้นคว้าของเฟลส์ พบว่า วิธีการฝึกอบรมให้เด็กรู้จักช่วยตนเอง พร้อมทั้งให้คำชมเชยไปพร้อมๆกันจะช่วยให้เกิดประสิทธิผลมากกว่าวิธีใดๆ

วัตสันและเฮนรี (Watson and Henry. 1973 : 297 ; citing Baumrind. n.d) กล่าวถึงการวิจัยของบาร์มรินด์เกี่ยวกับการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของเด็กกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับบุคลิกภาพของเด็ก คือ เด็กที่สามารถพัฒนาการช่วยตนเองและปรับตัวได้ดีมักจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีการอธิบายให้เข้าใจและคาดหวังความสามารถของเด็กตามระดับวุฒิภาวะ เด็กที่ช่วยตนเองและปรับตัวได้ไม่ดีจะมีพ่อแม่ที่เข้มงวดกวดขัน คาดหวังพฤติกรรมความสามารถของเด็กน้อย ส่วนเด็กที่ช่วยเหลือตนเองได้ แต่มีความดื้อแค้นทางอารมณ์ก้าวร้าวจะเป็นเด็กที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลย ไม่ค่อยสนใจลูก มีความสัมพันธ์กับลูกน้อย

แคพเพลน (Kaplan. 1959 : 293) ได้กล่าวว่า เด็กหญิงมีปัญหาความคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมากมีอิสระน้อยมากยังมีความขัดแย้งอยู่ภายในมาก ซ้ำร้าย จะเก็บกดความวิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ จึงทำให้เกิดความคับข้องใจได้ ส่วนเด็กชายนั้นมีอิสระในการที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆหรือการแสดงออกทางอารมณ์ได้มากกว่าและแสดงความก้าวร้าวได้มาก ได้รับคำสอน คำแนะนำและการรู้จักจากผู้ใหญ่น้อยกว่า

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการปรับตัวได้ดีที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน

4. เอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

4.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สุชา จันทน์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม (2518 : 71 - 72) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพลังที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ อันจะทำให้เกิดการที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ แรงจูงใจยังทำให้บุคคลหรือผู้เรียนสามารถไปสู่จุดหมายปลายทางที่พวกเขาคาดหวังไว้

ชัยนาถ นาคบุปผา (2529 : 54956 ; อ้างอิงจากสมพร พรหมจรรย์. 2540 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแรงจูงใจว่า เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนและการทำงานของบุคคลเป็นอย่างมาก หากผู้เรียนหรือผู้ทำงานได้รับแรงจูงใจในระดับสูงย่อมทำให้พวกเขาตั้งใจเรียนหรือตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยไม่ย่อท้อ

แอทคินสัน (Atkinson. 1966 : 240 - 241) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลรู้ตัวว่าการกระทำของตนเองจะต้องได้รับการประเมินจากตนเองหรือบุคคลอื่น โดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้ ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับดิงค์เมเยอร์ (Dinkmeyer. 1965 : 166 - 169) ผู้ซึ่งกล่าวว่า ความต้องการสัมฤทธิ์ผลเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมมนุษย์และจะพยายามทำสิ่งที่ไม่ดีให้เกิดขึ้น

ส่วนเมอร์เรย์ (Murray. 1964 : 1) ได้อธิบายความต้องการผลสัมฤทธิ์ (Need of Achievement) ไว้ว่า เป็นความต้องการที่ได้รับผลสำเร็จจากการกระทำในสิ่งที่ยาก ต้องการที่จะควบคุม จัดกระทำหรือจัดระเบียบ วัตถุ บุคคลหรือความคิด โดยกระทำสิ่งเหล่านั้นอย่างรวดเร็วและมีความเป็นอิสระให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ต้องการจะเอาชนะอุปสรรคและบรรลุถึงมาตรฐานที่ดีเลิศ ต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขันและเอาชนะคนอื่น ๆ ต้องการเพิ่มการยอมรับตนเองโดยการบรรลุผลความสำเร็จในกิจกรรมที่เป็นอัจฉริยะ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1967 : 153) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นแรงจูงใจชนิดหนึ่ง ที่ทำให้บุคคลมีการกระทำเพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม

สมพร พรหมจรรย์ (2540 : 15) ให้ความหมายแรงจูงใจในการเรียนว่า คือ พลังกระตุ้นพฤติกรรมในแต่ละบุคคล ใช้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

โดยสรุปแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จึงหมายถึง ความปรารถนาที่จะบรรลุถึงผลสำเร็จในงานที่ยุ้งยากซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาเพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ ต้องการอิสระในการทำงานและการแสดงออก ต้องการชัยชนะในการแข่งขัน มุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อพบความสำเร็จและวิตกกังวลเมื่อพบความล้มเหลว

4.2 ลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 437 - 439) อ้างอิงจาก Guilford. 1959 : 437 - 439) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าประกอบด้วย

1. ความทะเยอทะยานทั่วไป คือ ปรารถนาที่จะทำกิจกรรมนั้นให้สำเร็จ
2. มีความเพียรพยายาม ได้แก่ ทำงานให้เป็นผลสำเร็จ
3. มีความอดทนเต็มใจที่จะลำบากแม้ยากเพียงใดก็ตาม

แครนดัล (Marx. 1970 : 240 ; citing Crandall.1963) ได้กำหนดลักษณะของพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. เป็นพฤติกรรมที่มีเป้าประสงค์
2. เป็นพฤติกรรมที่มีเอกลักษณ์ไม่เลียนแบบผู้อื่นทั้งหมด
3. เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มุ่งแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม

ต่อมา ไวนเนอร์ (Weiner. 1972 : 203 - 21) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเปรียบเทียบกับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำไว้ ดังนี้

1. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตั้งใจทำงานดีกว่า อดทนต่อความล้มเหลวสูง ชอบเลือกงานที่สลับซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
2. ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ชอบริเริ่มกระทำการต่าง ๆ ด้วยความคิดของตนเองมากกว่าและภูมิใจที่ได้เลือกงานยากมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

แมคเคลแลนด์ (McClelland.) กล่าวว่า ลักษณะอีกอย่างของการแสดงออกของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การวางแผนการระยะยาวซึ่งสัมพันธ์กับความต้องการความสำเร็จ นั่นคือ ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จโดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม การวิจัยของเขาทำให้เขาเชื่อว่า ความสัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจพิเศษเฉพาะของมนุษย์ซึ่งแตกต่างไปจากแรงจูงใจอื่นๆ ความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ก็คือ สามารถแยกออกมาเดี่ยวๆได้และสามารถกำหนดหรือประเมินกลุ่มใดๆได้เช่นเดียวกัน และยังกล่าวอีกว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานเป็นที่พึงปรารถนาตามมาตรฐานสังคม (ไวรัช เจียมบรรจง. 2522 : 156,158)

เมื่อแมคเคลแลนด์ศึกษาไปถึงที่มาของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เขาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงดูแบบเดินสายกลางไม่ใช้อำนาจบาตรใหญ่ ไม่ตามใจจนเสียเด็ก ไม่เคี่ยวเข็ญเด็กให้ทำในสิ่งที่เกินความสามารถของเขา ไม่วางมาตรฐานความสำเร็จไว้สูงหรือต่ำเกินไป ส่งเสริมให้เด็กช่วยตัวเอง ให้ทำอะไรๆเองตั้งแต่เด็ก ให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ลูกเมื่อเขาประสบความสำเร็จด้วยตนเอง การเลี้ยงดูแบบนี้ช่วยสร้างความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในตัวเด็กหรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้สูงขึ้นด้วย (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545 : 176)

และซูซีฟ อ่อนโลกสูง (2522 : 47 - 48 ; อ้างอิงจากภุชงค์ เลหาศิริวงศ์. 2535 : 39) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีดังนี้

1. ทำสิ่งยากๆ มีความมานะพยายาม สนุกสนานและชอบที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ
2. ชอบการแข่งขัน ต้องการชัยชนะ
3. มีความทะเยอทะยาน
4. ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเสมอ
5. มีจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมที่เด่นชัดและแน่นอน
6. พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีเอกลักษณ์ของตนเอง

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Achievement Motivation Theory) (ภุชงค์ เลหาศิริวงศ์. 2535 : 34 - 36 ; อ้างอิงจาก McClelland.1961 : 36 - 62) ได้เน้นถึงแรงจูงใจทางสังคม 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) ซึ่งก็คือความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อพบกับความล้มเหลว
2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ต้องการเป็นที่นิยมชมชอบหรือรักใคร่ชอบพอของคนอื่น สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่น
3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งอิทธิพลที่เหนือกว่าผู้อื่นในสังคม ทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจเพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าหากทำอะไรได้เหนือคนอื่นเป็นความภาคภูมิใจ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

ทฤษฎีแรงจูงใจของเมอร์เรย์ (Murray. 1938 : 152 - 266) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน กล่าวถึงความต้องการผลสัมฤทธิ์ (n - achievement) ว่าเป็นความต้องการทางจิตที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนเพราะมนุษย์ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีพลังจิต (Will Power) ที่เอาชนะอุปสรรค มุ่งมั่นที่จะกระทำให้สำเร็จ

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

งานวิจัยในประเทศ

มาลา วิรุณานนท์ (2515) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูกับระดับของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กนักเรียน ระดับประถมศึกษาในต่างจังหวัดกับใน

กรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้ฟังตนเองมากจะมีระดับของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมให้ฟังตนเองแต่น้อย

คมเพชร จันทรศุกถ (2515 : 84) ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ การปรับตัวและกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาป.กศ. ปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

มาริสา รัฐปิตย (2532 : 82 - 85) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบรักและตามใจและแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่พ่อแม่มีบทบาทนำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ภุชงค์ เลหาศิริวงศ์ (2535 : 99 - 100) ทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและกึ่งโรงเรียน พบว่า นักเรียนชายและหญิงที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และที่ 2 ที่ศึกษาในระบบการศึกษาแบบกึ่งระบบโรงเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมพร พรหมจรรย์ (2540 : 78 - 79) ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

กิลล์ (Gill. 1932 : 144 - 149) ได้ศึกษาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเด็กที่เรียนดียังมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความกังวลใจได้ดีอีกด้วย

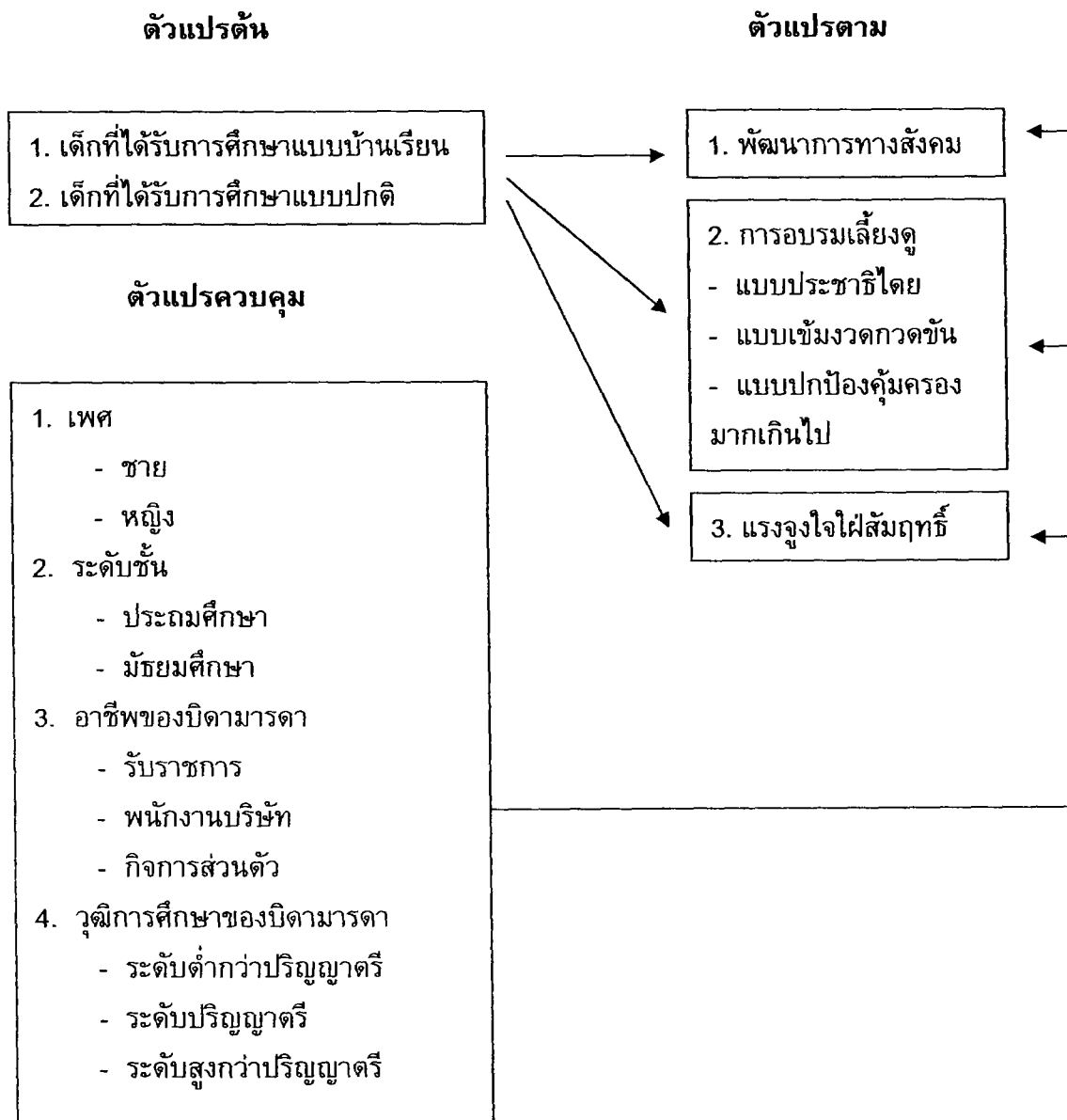
ฟรายด์แมนและแมคเคลแลนด์ (Friedman and McClelland. 1952) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยการวิเคราะห์จากนิทานพื้นเมืองว่า มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ปรากฏอยู่ในนิทานพื้นเมืองหรือไม่ เขากล่าวว่า ความคิดความต้องการสัมฤทธิ์ที่ปรากฏในนิทานจะสะท้อนให้เห็นถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กในสังคมนั้นได้

โรเซน (Rosen. 1961 : 574 - 585) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านโครงสร้างของครอบครัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า บิดาและมารดาของเด็กที่มีแรงจูงใจ

ไฝ่สัณฤทธิ์สูง เน้นการฝึกความต้องการผลสัณฤทธิ์ มีความสนใจในงานของเด็กตั้งเป้าประสงค์สำหรับเด็กและคอยดูแลในการแก้ปัญหาของเด็ก เขายังพบว่า ชั้นของสังคมมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจไฝ่สัณฤทธิ์จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า เด็กชายในสังคมชั้นกลางมีแรงจูงใจไฝ่สัณฤทธิ์สูงกว่าเด็กชายในสังคมชั้นต่ำ และเด็กชายที่มาจากครอบครัวเล็กมีแรงจูงใจไฝ่สัณฤทธิ์สูงกว่าเด็กชายที่มาจากครอบครัวใหญ่

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า เด็กที่มีผลการเรียนดีจะมีแรงจูงใจไฝ่สัณฤทธิ์สูงกว่ารวมทั้งมีการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนด้อยกว่า เด็กชายและเด็กหญิงมีแรงจูงใจไฝ่สัณฤทธิ์ต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าเด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจไฝ่สัณฤทธิ์แตกต่างกัน

กรอบแนวความคิดงานวิจัย



สมมติฐานงานวิจัย

1. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน เปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา
2. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน เปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา
3. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแตกต่างกัน เปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา
4. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปแตกต่างกัน เปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา
5. เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน เปรียบเทียบโดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการที่สำคัญตามขั้นตอน ดังนี้

1. ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม
4. วิธีการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. เด็กที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี ที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน จำนวน 42 ครอบครัวทั่วประเทศ
2. เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี จากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี จำนวน 1,566 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. เด็กที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปีที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) ทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 37 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจับคู่ (Matching Random Sampling) แต่เนื่องจากในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีเด็กที่ได้รับการศึกษาแบบบ้านเรียนได้กลับเข้ารับการศึกษาระบบจำนวน 5 คน จึงมีกลุ่มตัวอย่างคงเหลือ 32 คน

2. เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี จำนวน 32 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจับคู่ (Matching Random Sampling) โดยขอความอนุเคราะห์จากนางนารี คูหาเรืองรอง ผู้อำนวยการของโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ คัดเลือกเด็กนักเรียนที่มีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มตัวอย่างในข้อ 1 ทั้งอายุ เพศ ระดับชั้น อาชีพของบิดาหรือมารดาและวุฒิการศึกษาของบิดาหรือมารดา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การสร้างและลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของเด็ก เป็นส่วนของข้อมูลส่วนตัวของเด็กเกี่ยวกับเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม เป็นแบบสอบถามถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็ก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามการปรับตัวกับเพื่อนของเพยาร์ ผลภาค (2539) แบบสอบถามวัดวุฒิภาวะทางสังคมของจิตินภา วาณิชโรตม์ (2540) และแบบสอบถามการปรับตัวของสุมาลี สุวรรณภักดี (2541) มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 3 อันดับ (Rating Scale) มีจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ ทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งชุดได้ค่า .66 เกณฑ์การให้คะแนนทั้ง 2 ตอน กำหนดไว้ 2 กรณี คือ

- กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนน ดังนี้
- | | |
|-----------------|-------------|
| ถ้าตอบ จริง | ให้ 2 คะแนน |
| ถ้าตอบ จริงบ้าง | ให้ 1 คะแนน |
| ถ้าตอบ ไม่จริง | ให้ 0 คะแนน |
- กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนน ดังนี้
- | | |
|-----------------|-------------|
| ถ้าตอบ จริง | ให้ 0 คะแนน |
| ถ้าตอบ จริงบ้าง | ให้ 1 คะแนน |
| ถ้าตอบ ไม่จริง | ให้ 2 คะแนน |

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ

จริง จริงบ้าง ไม่จริง

ข้อ (0)ฉันสนุกเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆกับเพื่อน

ข้อ (00)ฉันไม่กล้าคุยกับคนแปลกหน้า

แบบสอบถาม ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

เป็นแบบสอบถามถึงการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ใช้กับลูก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของประยุทธ์ วัชรดิษฐ์ (2514) แบบสอบถามของสมาน กำเนิด (2520) และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของมาริสา รัญปัติย์ (2532) มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 3 อันดับ (Rating Scale) มีจำนวนทั้งหมด 36 ข้อ แบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจำนวน 13 ข้อ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจำนวน 13 ข้อ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปจำนวน 10 ข้อ ทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูด้านประชาธิปไตยได้ .72 ทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูด้านเข้มงวดกวดขันได้ .67 และทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูด้านปกป้องคุ้มครองมากเกินไปได้ .61

ส่วนการที่จะตัดสินว่าเด็กคนใดมีการอบรมเลี้ยงดูเป็นไปในด้านใด วัดได้จากคะแนนของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละด้าน ถ้าคะแนนในการอบรมเลี้ยงดูด้านใดสูงก็จะถือว่าเด็กคนนั้นมีการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นสูงกว่าเด็กคนที่ได้คะแนนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูด้านนั้นต่ำกว่า เกณฑ์การให้คะแนนถ้าตอบจริงในได้ 3 คะแนน จริงบ้างได้ 2 คะแนน และไม่จริงได้ 1 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง
ข้อ (0) พ่อแม่รับฟังฉันเสมอเวลาที่ฉันพูดคุย			
ข้อ (00) พ่อแม่บอกให้อ่านหนังสือทุกวัน			
ข้อ (000) เวลาไปไหนพ่อแม่จะไปรับส่งฉันทุกครั้ง			

แบบสอบถาม ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

เป็นแบบสอบถามถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงและปรับปรุงจากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของภุชงค์ เลาสหิรวงศ์ (2535) และแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนของสมพร พรหมจรรย์ (2540) มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 3 อันดับ (Rating Scale) มีจำนวน 16 ข้อ ทดสอบค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งหมดได้ค่า .73 เกณฑ์การให้คะแนนทั้ง 2 ตอน กำหนดไว้ 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านบวก กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ถ้าตอบ จริง	ให้ 2 คะแนน
ถ้าตอบ จริงบ้าง	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตอบ ไม่จริง	ให้ 0 คะแนน

กรณีที่ 2 ข้อคำถามที่มีความหมายด้านลบ กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ถ้าตอบ จริง	ให้ 0 คะแนน
-------------	-------------

ถ้าตอบ จริงบ้าง	ให้ 1 คะแนน
ถ้าตอบ ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ

ข้อ (0) จันทันต้นเตี้ยที่จะได้เรียนสิ่งใหม่ๆ

ข้อ (๐๐)ฉันชอบทำอะไรง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก

วิธีการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามในการสร้างแบบสอบถาม ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและงานวิจัย

2. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์ที่ปรับปรุงแล้วนี้ไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำข้อคำถามในแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาอาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 2 ท่าน คือ อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์และ รศ.ดร.นวลละออ สุภาผล เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความชัดเจนและความเหมาะสม จากนั้นนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งมีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ โดยใช้ t - test และคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจ .07 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามทั้งหมด 72 ข้อ

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach ' s Coefficient Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น .78

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการยื่นแบบคำร้องขอจดหมาย ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจาก
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการขอความร่วมมือตอบ
แบบสอบถาม

2. ติดต่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนประถมศึกษาธรรมดาที่ผู้วิจัยทำการเลือกไว้ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยนำจดหมายจากมหาวิทยาลัยส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียน

เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากท่าน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ในการแจกแบบสอบถามแก่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสอบถามด้วยตนเองกับครอบครัวบ้านเรียน โดยนำจดหมายจากมหาวิทยาลัยเพื่อแนะนำตัวและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีและได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์เป็นจำนวน 22 ฉบับ แต่ก็มีกรณีที่ครอบครัวบ้านเรียนแจ้งว่าไม่สะดวกให้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องใช้วิธีส่งเอกสารทางไปรษณีย์พร้อมทั้งแนบซองส่งกลับเพื่อรับแบบสอบถามคืนเป็นจำนวน 10 ฉบับ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจและพบว่า มีแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์เป็นจำนวน 7 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.6

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจัดกระทำโดยนำมาเข้าโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) และวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. แยกคะแนนการอบรมเลี้ยงดูตามกลุ่มที่ศึกษา
2. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนของพัฒนาการทางสังคมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
3. ทดสอบตามสมมติฐานข้อที่ 1 - 5 โดยใช้สถิติ t - test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนความหมายดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
P - value	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (ตาราง 1)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติโดยรวม (ตาราง 2)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา (ตาราง 3)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา (ตาราง 4)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา (ตาราง 5)

ตอนที่ 6 วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไประหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา (ตาราง 6)

ตอนที่ 7 วิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพ และวุฒิการศึกษาของบิดามารดา (ตาราง 7)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	เด็กบ้านเรียน		เด็กที่เรียนแบบปกติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
- ชาย	17	58.6	17	58.6
- หญิง	12	41.4	12	41.4
รวม	29	100	29	100
อายุ				
8 – 10 ปี	17	58.6	17	58.6
12 – 15 ปี	12	41.4	12	41.4
รวม	29	100	100	100
ระดับชั้นเรียน				
- ประถมศึกษา	20	69	20	69
- มัธยมศึกษา	9	31	9	31
รวม	29	100	29	100
อาชีพบิดา				
- รับราชการ	7	24.1	7	24.1
- พนักงานบริษัท	2	6.9	5	17.2
- กิจการส่วนตัว	15	51.7	13	44.8
- อื่นๆ	5	17.2	4	13.8
รวม	29	100	29	100
อาชีพมารดา				
- รับราชการ	2	6.9	2	6.9
- พนักงานบริษัท	4	13.8	7	24.1
- กิจการส่วนตัว	17	58.6	13	44.8
- อื่นๆ	6	20.7	7	24.1
รวม	29	100	29	100

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	เด็กบ้านเรียน		เด็กที่เรียนแบบปกติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาบิดา				
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	34.5	10	34.5
- ปริญญาตรี	14	48.3	14	48.3
- สูงกว่าปริญญาตรี	5	17.2	5	17.2
รวม	29	100	29	100
วุฒิการศึกษามารดา				
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	8	27.6	15	51.7
- ปริญญาตรี	19	65.6	11	37.9
- สูงกว่าปริญญาตรี	2	6.9	3	10.3
รวม	29	100	29	100

จากตาราง 1 พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีจำนวนเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับอายุ 8 – 10 ปี มากกว่าระดับอายุ 12 – 15 ปี และศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษามากกว่าชั้นมัธยมศึกษา ด้านอาชีพของบิดา พบว่า บิดาประกอบกิจการส่วนตัวมากที่สุด รองลงมา คือ รับราชการ อื่นๆ และพนักงานบริษัท ด้านอาชีพของมารดา พบว่า มารดาประกอบกิจการส่วนตัวมากที่สุด รองลงมา คือ อื่นๆ พนักงานบริษัท และรับราชการ ด้านวุฒิการศึกษาของบิดามารดา พบว่า ทั้งบิดาและมารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

ด้านเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่างให้มีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนทั้งอายุ เพศและระดับชั้นเรียน ด้านอาชีพของบิดา พบว่า บิดาประกอบกิจการส่วนตัวมากที่สุด รองลงมา คือ รับราชการ พนักงานบริษัท และอื่นๆ ด้านอาชีพของมารดา พบว่า มารดาประกอบกิจการส่วนตัวมากที่สุด รองลงมา คือ พนักงานบริษัท อื่นๆ และรับราชการ ด้านวุฒิการศึกษาของบิดา พบว่า บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนวุฒิการศึกษาของมารดา พบว่า มารดามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบเข้มงวดกวดขัน แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติโดยรวม

ตาราง 2 เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติโดยรวม

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
พัฒนาการทางสังคม					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	29	1.276	.231	.897	.374
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	29	1.217	.265		
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	29	1.541	.377	-.094	.925
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	29	1.549	.253		
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	29	1.854	.430	3.346**	.002
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	29	1.536	.279		
การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	29	2.138	.400	1.797	.078
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	29	1.536	.279		
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	29	1.306	.248	1.019	.313
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	29	1.233	.296		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน แต่พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่า เด็ก

ที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปมากที่สุด รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปมากที่สุด รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

ตาราง 3 เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

พัฒนาการทางสังคม	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
เพศชาย					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.291	.233	.670	.508
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	17	1.235	.254		
เพศหญิง					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	12	1.254	.238	.576	.570
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	12	1.192	.291		
ประถมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	20	1.273	.264	1.003	.322
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	20	1.188	.272		
มัธยมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	9	1.283	.148	.000	1.00
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	9	1.283	.253		

ตาราง 3 (ต่อ)

พัฒนาการทางสังคม	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
อาชีพบิดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	7	1.279	.168	.680	.514
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.179	.351		
อาชีพบิดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.175	.177	.347	.742
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.080	.355		
อาชีพบิดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	15	1.247	.250	.006	.995
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.246	.204		
อาชีพมารดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.050	.000	-3.50	.073
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	2	1.400	.141		
อาชีพมารดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	4	1.388	.320	1.668	.130
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.057	.314		
อาชีพมารดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.271	.232	.691	.495
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.208	.266		
วุฒิการศึกษาบิดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	10	1.270	.298	.384	.706
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	10	1.225	.220		
วุฒิการศึกษาบิดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	14	1.304	.203	1.486	.149
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	14	1.154	.318		

ตาราง 3 (ต่อ)

พัฒนาการทางสังคม	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
วุฒิการศึกษาบิดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	5	1.210	.178	-1.931	.104
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.380	.008		
วุฒิการศึกษามารดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	8	1.156	.215	-.136	.893
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	15	1.173	.317		
วุฒิการศึกษามารดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	19	1.347	.221	.367	.716
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	11	1.318	.187		
วุฒิการศึกษามารดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.075	.004	.293	.789
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	3	1.067	.003		

จากตาราง 3 พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาและมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาทั้งต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพ และวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

ตาราง 4 เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
เพศชาย					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.4887	.3668	-.613	.545
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	17	1.5520	.2163		
เพศหญิง					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	12	1.615	.395	.487	.631
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	12	1.545	.309		
ประถมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	20	1.535	.359	-1.58	.875
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	20	1.550	.246		
มัธยมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	9	1.556	.438	.049	.961
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	9	1.547	.284		
อาชีพบิดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	7	1.879	.423	2.125	.055
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.506	.193		
อาชีพบิดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.269	.163	-2.715*	.042
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.846	.272		
อาชีพบิดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	15	1.508	.316	.441	.663
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.462	.222		

ตาราง 4 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
อาชีพมารดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.654	.381	.759	.529
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	2	1.385	.326		
อาชีพมารดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	4	1.308	.166	-1.13	.288
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.528	.362		
อาชีพมารดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.498	.287	-.661	.514
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.562	.232		
วุฒิการศึกษาบิดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	10	1.446	.301	-.819	.424
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	10	1.554	.287		
วุฒิการศึกษาบิดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	14	1.577	.442	.161	.873
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	14	1.555	.253		
วุฒิการศึกษาบิดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	5	1.631	.346	.577	.580
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.523	.233		
วุฒิศึกษามารดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	8	1.519	.318	.054	.958
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	15	1.513	.246		
วุฒิศึกษามารดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	19	1.539	.415	-.099	.922
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	11	1.552	.285		

ตาราง 4 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
วุฒิการศึกษามารดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.654	.381		
				-231	.852
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	3	1.718	.118		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดามีอาชีพพนักงานบริษัทได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แต่พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาที่รับราชการและประกอบกิจการส่วนตัว อาชีพของมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

ตอนที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

ตาราง 5 เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
เพศชาย					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.855	.414		
				2.908**	.007
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	17	1.506	.269		

ตาราง 5 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
เพศหญิง					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	12	1.8526	.4702	1.716	.100
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	12	1.5769	.2979		
ประถมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	20	1.823	.444	2.922**	.006
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	20	1.492	.243		
มัธยมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	9	1.923	.413	1.628	.123
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	9	1.633	.341		
อาชีพบิดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	7	1.835	.401	1.402	.186
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.582	.258		
อาชีพบิดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.846	.218	2.113	.088
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.462	.218		
อาชีพบิดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	15	1.877	.530	2.105*	.046
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.533	.324		
อาชีพมารดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.962	.925	1.202	.426
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	2	1.154	.218		
อาชีพมารดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	4	1.942	.437	1.892	.137
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.506	.198		

ตาราง 5 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
อาชีพมารดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.828	.443	1.888	.069
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.562	.282		
วุฒิการศึกษาบิดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	10	1.839	.408	1.345	.195
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	10	1.631	.268		
วุฒิการศึกษาบิดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	14	1.857	.466	2.751*	0.011
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	14	1.473	.237		
วุฒิการศึกษาบิดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	5	1.877	.460	1.296	.231
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.523	.401		
วุฒิการศึกษามารดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	8	1.596	.318	1.274	.216
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	15	1.436	.271		
วุฒิการศึกษามารดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	19	1.927	.425	2.324*	0.028
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	11	1.643	.244		
วุฒิการศึกษามารดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	2.192	.598	1.352	.269
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	3	1.641	.347		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่เป็นเพศชายและเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศชายและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวและที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวและที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

แต่พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาที่รับราชการและประกอบกิจการส่วนตัว อาชีพของมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาที่มีระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

ตอนที่ 6 วิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไประหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

ตาราง 6 เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไประหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
เพศชาย					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	2.047	.446	.751	.458
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	17	1.947	.320		
เพศหญิง					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	12	2.2667	.296	2.085*	.049
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	12	1.9917	.348		

ตาราง 6 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
ประถมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	20	2.115	.442	1.255	.217
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	20	1.965	.301		
มัธยมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	9	2.189	.306	1.330	.202
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	9	1.967	.397		
อาชีวพินดา – รัฐบาล					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	7	2.257	.264	1.539	.150
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	2.014	.324		
อาชีวพินดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.850	.636	-.915	.402
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	2.200	.400		
อาชีวพินดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	15	2.153	.455	2.163*	.040
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.831	.307		
อาชีวพมรดา – รัฐบาล					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.850	.778	.000	1.00
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	2	1.850	.636		
อาชีวพมรดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	4	2.000	.356	.000	1.00
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	2.000	.288		
อาชีวพมรดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	2.171	.420	1.019	.317
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	2.023	.354		

ตาราง 6 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
วุฒิการศึกษาบิดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	10	2.140	.327	.968	.346
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	10	2.000	.320		
วุฒิการศึกษาบิดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	14	2.186	.437	1.430	.165
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	14	1.979	.322		
วุฒิการศึกษาบิดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	5	2.000	.480	.499	.631
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.860	.404		
วุฒิการศึกษามารดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	8	2.213	.445	1.564	.133
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	15	1.947	.356		
วุฒิการศึกษามารดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	19	2.079	.398	.756	.456
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	11	1.973	.317		
วุฒิการศึกษามารดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	2.400	.000	1.610	.206
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	3	2.033	.306		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่เป็นเพศหญิงและเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศหญิงและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 แต่พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้อง

กลุ่มครองมากเกินไปไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศชาย ระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาที่รับราชการและพนักงานบริษัท อาชีพของมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

ตอนที่ 7 วิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพ และวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

ตาราง 7 เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
เพศชาย					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.336	.267	1.324	.195
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	17	1.215	.266		
เพศหญิง					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	12	1.265	.222	.041	.967
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	12	1.260	.344		
ประถมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	20	1.285	.251	0.099	.921
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	20	1.277	.307		
มัธยมศึกษา					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	9	1.353	.248	1.802	.090
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	9	1.137	.260		

ตาราง 7 (ต่อ)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
อาชีพบิดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	7	1.311	.227	.929	.371
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.210	.176		
อาชีพบิดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.088	.042	.136	.897
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.047	.404		
อาชีพบิดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	15	1.326	.291	-.081	.936
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.335	.320		
อาชีพมารดา – รับราชการ					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.265	.541	.459	.699
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	2	1.059	.333		
อาชีพมารดา – พนักงานบริษัท					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	4	1.191	.130	-.114	.912
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	7	1.210	.311		
อาชีพมารดา – กิจการส่วนตัว					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	17	1.311	.252	.777	.444
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	13	1.231	.317		
วุฒิการศึกษาบิดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	10	1.329	.229	1.501	.151
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	10	1.1741	.244		
วุฒิการศึกษาบิดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	14	1.311	.231	.310	.759
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	14	1.277	.334		

ตาราง 7 (ต่อ)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	N	$\bar{X}$	SD	t	p - value
วุฒิการศึกษาบิดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	5	1.247	.364	.055	.958
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	5	1.235	.317		
วุฒิการศึกษามารดา – ต่ำกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	8	1.228	.269	.248	.807
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	15	1.196	.305		
วุฒิการศึกษามารดา – ปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	19	1.344	.216	.418	.679
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	11	1.305	.290		
วุฒิการศึกษามารดา – สูงกว่าปริญญาตรี					
- เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน	2	1.265	.541	.289	.792
- เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ	3	1.157	.324		

จากตาราง 7 พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะจำแนกตามเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาและมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ใช้การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยศึกษากับเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน (Home School) ที่มีอายุระหว่าง 8 - 15 ปี ทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 37 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจับคู่ (Matching Random Sampling) แต่เนื่องจากในระหว่างเก็บข้อมูล พบว่า มีเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้กลับเข้ารับการศึกษาในระบบจำนวน 5 คน จึงมีกลุ่มตัวอย่างคงเหลือ 32 คน โดยเลือกใช้วิธีเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองเป็นจำนวน 22 คน ทั้งหมดเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แต่มีกรณีที่ครอบครัวบ้านเรียนแจ้งว่าไม่สะดวกให้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้ครอบครัวบ้านเรียนตอบและส่งกลับมายังผู้วิจัยเป็นจำนวน 10 ฉบับ ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาเป็นจำนวน 7 ฉบับ และพบว่า มีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ จำนวน 3 ฉบับ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการขอความอนุเคราะห์จากนางนารี คูหาเรืองรอง ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ซึ่งกรุณาให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้แจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติตรงกับเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ทั้งอายุ เพศ ระดับชั้น อาชีพของและวุฒิการศึกษาของบิดาหรือมารดา จำนวน 29 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. พัฒนาการทางสังคม
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป
5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตัวแปรควบคุม ได้แก่

1. เพศ
2. ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
3. อาชีพของบิดามารดา
4. วุฒิการศึกษาของบิดามารดา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น อาชีพของบิดาและมารดา วุฒิการศึกษาของบิดาและของมารดา จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม จำนวน 20 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นได้ .66

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 36 ข้อ แบ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 13 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นได้ .72 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จำนวน 13 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นได้ .66 การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป จำนวน 10 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นได้ .60

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 17 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นได้ .73

ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS โดยการทดสอบสมมติฐานที่ 1 - 5 ด้วยการใช้สถิติ t - test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติตามตัวแปร คือ เพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดามารดาและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ผลการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน ทั้งเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาและมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาที่มีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

2. เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ทั้งเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาที่รับราชการและประกอบกิจการส่วนตัว อาชีพของมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาที่มีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

แต่พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดาอาชีพพนักงานบริษัทได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่บิดาอาชีพพนักงานบริษัท ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

3. เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่เป็นเพศชาย ที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ที่มีบิดาและมารดาประกอบกิจการส่วนตัว ที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศชาย ที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ที่มีบิดาและมารดาประกอบกิจการส่วนตัว ที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับ

เด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแตกต่างกัน โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

แต่พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศหญิง ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่บิดาและมารดามีอาชีพรับราชการและพนักงานบริษัท ที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

4. เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่เป็นเพศหญิงและเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศหญิงและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัว ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปแตกต่างกัน โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

แต่พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศชาย ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่บิดาอาชีพรับราชการและพนักงานบริษัท ที่มารดาอาชีพรับราชการ พนักงานบริษัทและประกอบกิจการส่วนตัว ที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

5. เปรียบเทียบการแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ทั้งเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดาและมารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดาและมารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า เด็กที่ได้รับการจัด

การศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จะอภิปรายผลตามสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานที่ 1 “ เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ”
สมมติฐานข้อนี้ คาดว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจะมีพัฒนาการทางสังคมแตกต่างกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เนื่องจากเด็กที่เรียนในโรงเรียนปกติน่าจะมีโอกาสได้พบปะสื่อสารกับเพื่อนฝูงและมีการเรียนรู้แนวทางในการเข้าสังคมมากกว่าเด็กบ้านเรียน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศชายและเพศหญิง ระดับชั้นเรียนทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดามารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและกิจการส่วนตัว และวุฒิการศึกษาของบิดามารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า การที่เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีพัฒนาการทางสังคมเป็นไปตามปกติ อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมีเด็กบ้านเรียนมากขึ้นจากเดิม อีกทั้งการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้น การที่ครอบครัวบ้านเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงทำให้มีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มครอบครัวของเด็กบ้านเรียนด้วยกันเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย มีการสอบถาม แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างครอบครัวกับครอบครัว อีกทั้งยังมีการจัดกลุ่มเพื่อไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ไปเยี่ยมครอบครัวบ้านเรียนด้วยกันที่อยู่ต่างถิ่นออกไป อีกทั้งยังจัดกลุ่มสัมมนา มีการประชุมเล็กๆหรือการสังสรรค์เพื่อเพิ่มความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันวิธีการต่างๆให้กับพ่อแม่ที่เพิ่งเริ่มจัดการศึกษาด้วยตนเองอีกด้วย เมื่อใดที่เด็กบ้านเรียนมีความต้องการที่จะขอเข้าเรียนในบางวิชาก็สามารถไปเข้ากลุ่มเรียนเพิ่มเติมเสริมสร้างความรู้ตามข้อตกลงต่างๆที่ได้ทำให้กับโรงเรียนหรือสถานศึกษาอีกด้วย การที่ได้อยู่และทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นกลุ่มก็เป็นวิธีที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมได้ตามปกติเช่นกัน เพราะเด็กในวัยนี้ย่อมสนใจสิ่งที่อยู่รอบบ้านมากกว่าในบ้าน การที่เด็กบ้านเรียนมีโอกาสในการได้ออกไปนอกสถานที่มากกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติก็เป็นตัวการสำคัญที่ช่วยให้พวกเขาได้เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งปัจจุบันข้อมูลข่าวสารทั้งจากหนังสือ หนังสือพิมพ์ รายการต่างๆจากโทรทัศน์ เคเบิลทีวี อินเทอร์เน็ตเป็นการช่วยในการสื่อสารของเด็กเหล่านี้สามารถพัฒนาไปได้ไกลกว่าที่เราคาดคิดเอาไว้ ในบางเรื่องที่ผู้ใหญ่บางท่านยังไม่อาจทราบได้กลับพบว่าเด็กๆ

เหล่านี้ได้รู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีและละเอียดยิ่งกว่า อีกประการหนึ่ง พ่อแม่ของเด็กบ้านเรียนมีเวลาให้กับลูก ก็อาจมีผลให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมเป็นไปตามปกติได้ เนื่องจากมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน อีกทั้งยังสามารถเปิดบ้านเพื่อต้อนรับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งเพื่อนฝูงของพ่อแม่และของลูก รวมทั้งญาติพี่น้องของเขายู่เสมอ ทำให้มีความสัมพันธ์กันอย่างอบอุ่นภายในครอบครัว รวมทั้งโอกาสที่จะได้มีประสบการณ์คบหากับบุคคลภายนอกครอบครัวซึ่งช่วยให้เด็กรู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เด็กบ้านเรียนยังได้มีโอกาสอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติมากกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เด็กเหล่านี้มีโอกาสได้วิ่งเล่นในสนามใหญ่หรือในทุ่งหญ้ากว้างที่มีหญ้าเขียวชอุ่มและเงาไม้ร่มรื่น ครอบครัวบ้านเรียนสามารถพาเด็กไปพบกับงานทางศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี เสียงเพลงต่างๆที่ทำให้เกิดความสุขและเพลิดเพลินมากกว่าเด็กที่เรียนแบบปกติ จากเหตุผลต่างๆเหล่านี้จึงพอจะสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างจากเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของภุชงค์ เลลาหิวิวงศ์ (2535 : 95) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียน เขตการศึกษา 11 พบว่า โดยส่วนรวมนักเรียนที่ศึกษาทั้งสองระบบมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวด้านการเรียนการสอน สภาพปัญหาด้านการปรับตัวกับครูและสภาพปัญหาด้านการปรับตัวกับเพื่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของจิตินภา วาณิชโรตม์ (2540 : 115) ที่ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบท ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า วัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการทางสังคมโดยรวมและแยกตามด้านต่างๆของพัฒนาการทางสังคม คือ การเตรียมตัวเพื่อเป็นพลเมืองดีไม่แตกต่างกับวัยรุ่นตอนกลาง และด้านพัฒนาการของบทบาทวัยรุ่นตอนปลายมีพัฒนาการของบทบาทไม่แตกต่างกันกับวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าพัฒนาการของบทบาทนั้น เพศชายและเพศหญิงมีพัฒนาการทางบทบาทไม่แตกต่างกัน และยังพบอีกว่า วัยรุ่นที่มีภูมิสำเนาในเขตเมืองและชนบทมีพัฒนาการทางสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยบางส่วนของลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและทัศนาก้องภักดี (2543 : 55) ที่ศึกษารูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะและพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของเด็ก ซึ่งมีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่า นักเรียนในกลุ่มรวมและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับรูปแบบการแสดงความรักจากมารดาทั้ง 4 รูปแบบไม่พบความแตกต่างในด้านการปรับตัว และในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่พบความแตกต่างในด้านบุคลิกลักษณะเก็บตัว - แสดงตัวเพิ่มขึ้นอีก 1 ด้าน ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศที่มีผลการวิจัยสนับสนุนไปในทิศทางใกล้เคียงกับผลการวิจัยนี้ คือ ผลการวิจัยของฟราเวลและโคลเบอร์ก (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 141 ; อ้างอิงจาก Flavell. 1968 & Kohlberg. 1969) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราหรือความสามารถในการแสดงบทบาทแทนคนอื่นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวน

ประสบการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม หมายความว่า ถ้าเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมมาก เขาจะเข้าใจแทนคนอื่นได้ดี นอกจากสิ่งแวดล้อมแล้วเรื่องของอายุก็เช่นกัน เพียเจต์และอินเฮลเดอร์ พบว่า ความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรานั้นจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 141 ; อ้างอิงจาก Piaget. & Inhelder. 1956) และยังสอดคล้องกับทฤษฎีของมิตต์ ที่ว่า ในระดับขั้นการเล่นของเด็กในช่วงอายุ 6 - 12 ปี จะใช้เวลาอยู่กับเพื่อนนอกบ้านมากขึ้น เด็กเริ่มรู้จักที่จะสร้างความประทับใจให้แก่คนทั่วไปด้วยการพยายามทำตามความคาดหวังของผู้อื่น และเมื่อเด็กจะมีอายุย่างเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งมิตต์ เรียกพัฒนาการในขั้นต่อไปนี้ว่า ขั้นการเข้าใจทัศนะของคนทั่วไป (Stage of “perspectives of generalized other”) ในขั้นนี้เด็กจะเกิดมโนทัศน์ที่เป็นระบบในระดับชุมชนและจะเข้าใจทัศนะของคนทั่วไปในลักษณะที่เป็นนามธรรม บรรทัดฐานหรือทัศนะของสังคม ฉะนั้น บุคคลที่มีการรู้คิดพัฒนาการถึงขั้นนี้จะต้องมีมโนทัศน์เกี่ยวกับข้อตกลงที่สอดคล้องกันในสังคมหรือที่เรียกว่า “บรรทัดฐานทางสังคม” (งามตา วนินทานนท์และคณะ. 2529) และงานวิจัยของฮอลโลสและโคแวน (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 147 ; อ้างอิงจาก Hollos. & Cowan. 1973) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการสวมบทบาททางสังคมของเด็กสามกลุ่มซึ่งมีประสบการณ์ทางสังคมต่างกันในประเทศนอร์เวย์ คือ เด็กที่มาจากนิคมเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์มีลักษณะเป็นชนบท เด็กในหมู่บ้านและเด็กในเมือง เด็กเหล่านี้มีอายุระหว่าง 7 - 9 ปี ในการศึกษา ครั้งนี้ เขาพบว่า แหล่งที่อยู่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการสวมบทบาททางสังคม คือ เด็กจากนิคมดังกล่าวมีความสามารถในการสวมบทบาทต่ำกว่าเด็กที่มาจากหมู่บ้านและเด็กในเมือง แต่เด็กในหมู่บ้านและเด็กในเมืองมีความสามารถในการสวมบทบาททางสังคมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องตามทฤษฎีของอีริคสัน ในเรื่องพัฒนาการทางสังคมในขั้นที่ 5 คือ ความมีเอกลักษณ์แห่งตนหรือการค้นพบเอกลักษณ์แห่งตน ที่กล่าวว่า วัยนี้เด็กจะวิเคราะห์ตน เช่น รู้ว่าตนคือใคร ต้องการอะไร มีทัศนคติอย่างไร ตลอดจนเป้าหมายในอนาคต เมื่อพบแล้วก็จะแสดงบทบาทอย่างถูกต้อง

ในผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ถ้าพิจารณาโดยตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามอาชีพมารดา จะพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มารดามีอาชีพรับราชการมีพัฒนาการทางสังคมต่ำกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มารดามีอาชีพรับราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีแนวโน้มว่าจะมีพัฒนาการทางสังคมต่ำกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่บิดามีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีค่า p - value ที่ .052 แต่จากผลการวิจัยนี้กลับพบว่า เด็กบ้านเรียนที่มีมารดาอาชีพพนักงานบริษัทมีแนวโน้มว่าจะมีพัฒนาการทางสังคมที่สูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีมารดาอาชีพพนักงานบริษัท

2. สมมติฐานที่ 2 “เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา” สมมติฐานข้อนี้ คาดว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เนื่องจากเด็กทั้งสองกลุ่มน่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในรูปแบบของบิดามารดาที่แตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของแต่ละครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดามีอาชีพพนักงานบริษัทได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตัวแปรอื่นๆ

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า การที่เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดามีอาชีพพนักงานบริษัทได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแบบปกตินั้น อาจเป็นเพราะบิดาของเด็กที่เรียนในโรงเรียนที่มีอาชีพพนักงานบริษัทมีการศึกษาดี ซึ่งแม้ว่าส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างจะเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์ของตน จากการพบปะผู้คนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ร่วมงาน นายจ้างหรือแม้กระทั่งลูกค้า ซึ่งพ่อที่ทำงานในบริษัทสามารถนำมาปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดูลูกได้ การมีรายได้ที่มั่นคงและการมีอิสระทางความคิดในการแสดงออกเพราะได้ทำงานบริษัทซึ่งอาจเป็นองค์กรที่ใหญ่มากพอที่จะได้เรียนรู้และเข้าใจจิตใจของคนแต่ละวัยได้ดี ทำให้พ่อสามารถเข้าใจความต้องการของลูก จึงไม่มีการบีบบังคับลูก ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ทำให้สามารถที่จะอบรมเลี้ยงดูลูกได้ในแนวทางของการให้ความเสมอภาคแก่ลูก เด็กจึงได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความเข้าใจเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การที่บิดาของเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงกว่าจึงมีความเป็นไปได้อย่างแน่นอน ส่วนบิดาของเด็กบ้านเรียนนั้นมีความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก มีความเชื่อในประสบการณ์ของตนเอง เมื่อมีความมั่นใจในตนเองสูงจึงมีความคิดเห็นโดยส่วนตัวว่ามีวิธีการที่จะใช้อบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการและสามารถจะดูแลเอาใจใส่ด้วยตนเองได้ดี ฉะนั้น วิธีการที่เลือกมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูจึงไม่อาจจะใช้ได้โดยชัดเจนว่าเป็นการบังคับหรือฝืนใจไปเสียทุกเรื่อง และผลการวิจัยที่ออกมาก็ไม่ได้หมายความว่า เด็กบ้านเรียนจะไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเอาเสียเลย แต่เราพบว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในรูปแบบของขั้นที่ผู้วิจัยจัดไว้ในแบบเข้มนวดกวดขัน ซึ่งจะอภิปรายในสมมติฐานถัดไป ดังนั้น ผลงานวิจัยข้อนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของชูศรี หลักเพชร (2517 : 94 - 95) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ที่พบว่า เด็กที่ได้รับ

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และผลงานวิจัยนี้ยังได้สนับสนุนผลการวิจัยของสมาน กำเนิด (2520 : 35 - 36) ที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก ซึ่งพบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และมีงานวิจัยของวิเชียร ทองนุช (2521 : 82 ; อ้างอิงจากวิภาหวัณ มุลสถาน 2523 : 67) ที่พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการให้เหตุผลทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดอย่างเชื่อมั่นได้ นั่นคือ การที่พ่อแม่ได้ให้ความรักและอิสระแก่ลูกพอสมควรจะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักใช้ความคิดและเหตุผลและพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดี ส่วนผลการศึกษาของจำลอง ธีระชาติ (2522) ที่ศึกษาเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา คือ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเท่าใดก็จะมีระดับสติปัญญาสูงเท่านั้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของวรรณงาม รุ่งพิสุทธิพงษ์ (2522) ก็พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะทำให้มีระดับสติปัญญาสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (อ้างอิงจากประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยของ สกศ. 2526 : 8) และผลงานวิจัยของวิภาหวัณ มุลสถาน (2523 : 66) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของจินตนา หมู่มิ่ง (2524 : 36 - 45) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดาในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งกล่าวว่า บทบาทของพ่อ การปลูกฝังลักษณะที่ดีในลูก โดยเฉพาะลูกชายนั้น พ่อมีบทบาทอันสำคัญยิ่ง พ่อที่อยู่ใกล้ชิดกับลูกควรกระทำตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก ให้คำแนะนำแก่ลูกมากกว่าออกคำสั่ง บังคับลูก เลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตยมากกว่าเป็นพ่อแบบเผด็จการจะให้ผลดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของโดโรธี (Dorothy.1972 : 117) ที่พูดถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่าเป็นการให้การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเด็กมีความรู้สึกว่าเขาเองได้รับความยุติธรรม พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีความอดทน ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป พ่อแม่ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็กและยังให้ความร่วมมือในโอกาสอันควรอีกด้วย

แต่จากผลการวิจัยนี้กลับพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีบิดา รับราชการมีแนวโน้มว่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่สูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ โดยมีค่า $p - value$ ที่ .055 นั้นอาจเป็นเพราะเด็กบ้านเรียนที่มีบิดา รับราชการมีกฎเกณฑ์ ระบบระเบียบค่อนข้างชัดเจนในการกำหนดให้เด็กปฏิบัติตามหรือเป็นตัวอย่างให้ดูและอาจเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดาด้วย เนื่องจากบิดาที่เข้ารับราชการจะต้องได้รับการอบรมและได้รับการศึกษามาอย่างดีแล้ว จึงมีความเป็นไปได้ที่จะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยได้เช่นกัน ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับงานวิจัยของแอมมอน (ศิริวงศ์ ทับสายทอง. 2523 : 42 - 43 ; อ้างอิงมาจาก Ammons. 1949) ที่พบว่า พ่อมีบทบาท

สำคัญต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของลูกเป็นอย่างมาก พ่อเป็นผู้แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางการตอบโต้ทางอารมณ์ กิจกรรมทางสังคม ความสนใจตนเองและความทะเยอทะยาน การที่พ่อมีส่วนร่วมในครอบครัวในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยจะทำให้ลูกคุ้นเคยและปรารถนาที่จะใช้พ่อเป็นตัวแบบในการสร้างบุคลิกลักษณะ ทั้งด้านความสนใจ นิสัยใจคอ ความมีวินัย ความมีอำนาจและรู้จักแนวทางในการจัดชีวิต พ่อที่มีบทบาทเด่นทำให้เด็กเห็นพ่อเป็นบุคคลที่น่ายกย่องเป็นวีรบุรุษและเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อ ยิ่งพ่อมีเวลาอยู่กับลูกมากขึ้นเท่าไร ความสำคัญของพ่อที่มีต่อลูกก็จะยิ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งบุคลิกภาพและทัศนคติของพ่อต่อการเลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อลูกมาก

3. สมมติฐานที่ 3 “เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา” สมมติฐานข้อนี้ คาดว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแตกต่างกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียน เนื่องจากเด็กบ้านเรียนมีพ่อแม่เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด มีเวลาอยู่ด้วยกันมากกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนจึงน่าจะมีผลกับเด็กด้วย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่เป็นเพศชาย เด็กบ้านเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา เด็กบ้านเรียนที่บิดาประกอบกิจการส่วนตัวและเด็กบ้านเรียนที่บิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศชาย เด็กที่เรียนแบบปกติที่ศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา เด็กที่เรียนแบบปกติที่บิดาประกอบกิจการส่วนตัวและเด็กที่เรียนแบบปกติที่ทั้งบิดาและมารดามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมแบบเข้มงวดกวดขันไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศหญิง เด็กที่เรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา เด็กที่มีบิดาอาชีพรับราชการและพนักงานบริษัท รวมทั้งมารดาที่มีอาชีพทั้งสามประเภทและเด็กที่บิดามารดามีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าและสูงกว่าปริญญาตรี

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า การที่เด็กชายที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกตินั้น น่าจะเป็นเพราะพ่อแม่ที่เลี้ยงดูลูกแบบนี้ สามารถกำหนดตารางและกิจกรรมต่างๆ ให้ลูกไว้ล่วงหน้าได้เกือบทุกอย่าง เมื่อมีความรู้สึกลูกอยากทำอะไรได้เรียนรู้และทำกิจกรรมได้ครบถ้วนและมีความคาดหวังสูงในตัวลูกด้วยอยากให้เป็นอย่างที่ตั้งใจไว้ ยิ่งเป็นลูกชาย ซึ่งบางครอบครัวให้ความสำคัญกับลูกชายเป็นอย่างมาก จึงต้องการดูแลลูกด้วยตนเองเพื่อที่จะสามารถกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้อย่างที่ใจพ่อแม่อยากให้ได้รับอย่างดีที่สุด เด็กชายจึงถูกตั้งความหวังไว้มากทั้งทางด้านส่วนตัว เช่น อยากให้มีวินัยในตนเอง เป็นคนมีระเบียบ มีความเป็น

สุภาพบุรุษและทางด้านการเรียน แต่ครอบครัวบ้านเรียนจะไม่บังคับให้ลูกต้องไปเรียนในสิ่งที่ลูกไม่ต้องการ เพียงแต่บอกกล่าวให้ทราบถึงความสำคัญของความรู้เพื่อที่ลูกจะได้ตัดสินใจด้วยตนเองที่จะเลือกเรียนในทางใดและมีความคาดหวังว่าลูกจะมีหน้าที่งานที่ดี มีมั่นคงและมีครอบครัวที่ดีและอบอุ่นต่อไปในอนาคต ดังนั้น พ่อแม่จึงมีการใช้ระเบียบวินัยในการปกครองลูกโดยมีการรอบให้ลูกได้รู้ว่าอะไรที่ควรทำและไม่ควรทำ ดังที่เจอร์ซิลด์ (สมคิด อัสระวัฒน์. 2542 : 21 ; อ้างอิงจาก Jersild.) ได้กล่าวถึงการใช้ระเบียบวินัยในการปกครองเด็กว่า การใช้ระเบียบวินัยในการปกครองเด็กนั้น มิได้หมายความว่า จะจำกัดสิทธิเสรีของเด็ก แต่เป็นการให้อิสระภาพแก่เด็กอย่างเต็มที่ โดยมีกรอบให้เด็กได้รู้ถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรประพฤติ บิดามารดาต้องเป็นผู้ที่มีทั้งการผ่อนผันและการเข้มงวดกวดขันเป็นดุลซึ่งกันและกัน การใช้ระเบียบวินัยเป็นการกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่เด็กโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงไม่สอดคล้องกับการศึกษาของปราณีต สุขอุดม (2515 : 92) ที่ศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิตและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยกับคนจีน ซึ่งพบว่า วัยรุ่นชายที่พ่อแม่รายงานว่าควบคุมน้อยมีความสามารถในการบังคับตนเองสูงกว่าพวกที่พ่อแม่รายงานว่า ควบคุมมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลการศึกษาบางส่วนของประเทศ เล็กสวาสต์ (2517 : 92) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การฟังผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ ที่พบว่า การเลี้ยงดูแบบควบคุมมากหรือน้อยไม่มีผลต่อลักษณะความรับผิดชอบและพฤติกรรมการเป็นผู้นำของวัยรุ่น แต่สอดคล้องกับผลงานวิจัยบางส่วนของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517 : 137 - 138) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคมของเด็กนักเรียนในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด ซึ่งพบว่า ในกลุ่มเด็กชายมีความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบควบคุมกับความเอื้อเฟื้อต่อพวกพ้องและความเอื้อเฟื้อรวม ในกลุ่มเด็กชายที่อยู่ต่างจังหวัดมีการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมสัมพันธ์ทางบวกกับความเอื้อเฟื้อต่อพวกพ้องและเอื้อเฟื้อรวม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทย การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะเป็นการควบคุมแต่ก็ควบคุม เพื่อให้เด็กมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือพี่น้องตลอดจนคนอื่น และในกลุ่มลูกชายคนเล็กมีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีแนวโน้มว่าสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยทางสังคม

ด้านระดับชั้นเรียน อภิปรายได้ว่า การที่เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ระดับชั้นประถมศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นนั้น เนื่องมาจากช่วงอายุของเด็กบ้านเรียนที่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา พ่อแม่ของเด็กบ้านเรียนคาดหวังว่าถ้ามีการวางรากฐานที่ดีในการเรียนรู้ ด้วยการดูแลของพ่อแม่เองจะมีผลกับการศึกษาต่อในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างดีขึ้นด้วย เมื่อพ่อแม่เชื่อว่าการให้ความรัก ความสนใจในสิ่งที่ลูกอยากเรียนรู้ยอมจะทำให้ลูกมีความมั่นใจในตนเองและสามารถเลือกวิถีทางในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ดีจึงมุ่งให้เด็กประสบความสำเร็จในการดูแลตนเองและรู้จักควบคุมตนเองตั้งแต่ยังเด็ก ซึ่งพ่อแม่บางคู่มีความเชื่อว่าถ้าโตเกินไปอาจจะสอนยาก และจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา มีบางครอบครัวที่เมื่อส่งลูกไปโรงเรียน

แล้วพบว่า ลูกไม่มีความสุขในการไปโรงเรียนก็ยินดีที่จะสอนลูกด้วยตนเองมากกว่า เมื่อพ่อแม่มีความมั่นใจในศักยภาพของตนเองว่าสูงมากพอที่จะสอนและให้ความรู้พื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้กับลูกได้อย่างเข้าใจและชัดเจนกว่าและยังรู้สึกสัมผัสได้ถึงความสุขของลูก พ่อแม่เชื่อว่าตนเองเป็นผู้ที่เข้าใจความต้องการของลูกและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกได้มากกว่าคนอื่น การที่ได้ดูแลลูกเองอย่างใกล้ชิดย่อมทำให้รู้สึกมั่นใจได้ว่า สามารถดูแลให้ลูกมีพฤติกรรมที่ดีและมีการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปในแนวทางที่ลูกต้องการได้ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน พันธมนาวิน อรพินทร์ ชุชมและงามตา วนินทานนท์ (2528 : 192 - 196) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย ซึ่งพบว่า มารดาของเด็กชั้นประถมศึกษาจะควบคุมลูกมากและลงโทษทางกายกับลูกมากกว่ามารดาของเด็กชั้นมัธยมศึกษา และมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนารี เตชะโชติวิวัฒน์ (2527) และบัณฑิตา ตักดีอุดม (2528) ที่พบว่า เด็กซึ่งได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กซึ่งได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และผลการวิจัยของพันคำ มีโพทอง (2533 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในปริมาณสูงมีค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดอดออมด้านการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในปริมาณต่ำ

ด้านอาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา อภิปรายได้ว่า การที่เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดาประกอบกิจการส่วนตัว เด็กบ้านเรียนที่บิดาและมารดา มีการศึกษาระดับปริญญาตรีได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่บิดาประกอบกิจการส่วนตัว เด็กที่เรียนแบบปกติที่บิดาและมารดา มีการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น เนื่องจากเด็กบ้านเรียนส่วนใหญ่มีพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งประกอบกิจการส่วนตัวจึงมีเวลาใกล้ชิดที่จะอบรมเลี้ยงดูลูกได้อย่างเต็มที่ สามารถวางกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้ลูกปฏิบัติตามได้อย่างเคร่งครัด สามารถฝึกหัดระเบียบวินัยให้กับลูกได้อย่างเต็มที่ ซึ่งผิดกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่กว่าจะกลับบ้านมาเจอพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็มีเวลาในแต่ละวันเหลือน้อยเต็มที่ เวลาที่จะได้ใกล้ชิดที่พ่อแม่จะใช้ในการควบคุมดูแลพฤติกรรมมีน้อยลง การที่จะฝึกหัดวางกฎระเบียบในบ้านหรือฝึกระเบียบวินัยให้ได้ผลก็ย่อมมีน้อยลงตามไปด้วย อีกประการหนึ่ง อาจมีผลสืบเนื่องมาจากการที่ครอบครัวบ้านเรียนส่วนใหญ่มีกิจการเป็นของตนเอง จึงทำให้พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบคาดหวังกับลูกในเรื่องการเรียนและระเบียบวินัยในตนเองค่อนข้างมากเพื่อที่โตขึ้นจะได้มารับช่วงต่อกิจการของครอบครัว จากรายงานการวิจัยของสมคิด อิศระวัฒน์ (2542 : 15) เรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กในรูปแบบของการควบคุมว่า หมายถึง ลักษณะแบบปฏิบัติของบิดาในลักษณะของการออกคำสั่งและควบคุมการกระทำในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอโดยไม่ให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง เด็กจึงมีลักษณะมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัย

ทางสังคมสูงสามารถควบคุมตัวเองได้ดี มุ่งอนาคตสูงมาก โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในฐานะครอบครัวต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้หากมีการควบคุมปานกลาง เด็กจะมีสุขภาพจิตดีเหมาะสมแก่การปลูกฝังคุณธรรมที่ดี ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวินิจ เกตุขำ (2515 : 77) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น มศ. 3 ในจังหวัดสุโขทัย ที่พบว่า พ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและเรียกร้องเอาจากเด็กนั้นเป็นพ่อแม่ที่มีอาชีพที่ดี มั่นคง รายได้สูง ซึ่งย่อมหมายความว่าพ่อแม่ต้องเคยได้รับการศึกษามาก่อน ฉะนั้น พ่อแม่ที่มีการศึกษาดีย่อมเข้าใจวิธีการอบรมเลี้ยงดูและหาทางส่งเสริมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อที่จะให้ลูกเป็นคนรู้จักคิดริเริ่ม รู้จักแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของเรืองรัตน์ ปัญญา (2526 ; อ้างอิงจากสมคิด อิศระวัฒน์. 2542 : 23) ที่ศึกษาเรื่องลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย ก็พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญว่า ถ้าบิดามารดา / ผู้ปกครองมีลักษณะอำนาจนิยมสูงแล้ว นักเรียน / นักศึกษาจะมีลักษณะอำนาจนิยมสูงด้วย การที่ได้พบผลของความสัมพันธ์นี้แสดงให้เห็นว่า เด็กได้รับเอาลักษณะอำนาจนิยมมาจากครอบครัวเป็นสำคัญหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ครอบครัวเป็นบ่อเกิดแห่งลักษณะอำนาจนิยม และเป็นสถาบันหรือหน่วยหลักของการอบรมบ่มนิสัยที่สำคัญที่จะยังผลให้เด็กได้รับเอาลักษณะดังกล่าวแล้วไว้มากที่สุด องค์ประกอบทางวัฒนธรรมโดยทั่วไปของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญอยู่ในกระบวนการปลูกฝังให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม (Socialization Process) ซึ่งทำให้เด็กไทยส่วนใหญ่มีลักษณะอำนาจนิยมค่อนข้างสูง สอดคล้องกับลักษณะอำนาจนิยมของบิดามารดาซึ่งเป็นผู้ทำการอบรมบ่มนิสัย (Socializing Agent) นอกจากนี้ วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2536 : 135) ยังได้กล่าวไว้ในการศึกษาทางสังคมกับการพัฒนาการของมนุษย์ว่า จากการศึกษาหลายชิ้นในอดีต ความรุนแรงของความกดดันทางด้านการขัดเกลาทางสังคมที่พ่อใช้กับเด็กจะมีความสัมพันธ์กับขอบข่ายที่เด็กแสดงการควบคุมตนเองในสถานการณ์ที่ยั่วหรือสถานการณ์สมมติผล การค้นพบทั่วไปแม้จะไม่คงเส้นคงวาแต่ก็แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีประสบการณ์ต่อการได้รับความกดดันอย่างรุนแรงจากการขัดเกลาทางสังคมของพ่อแม่มักจะแสดงการควบคุมบังคับตนเองได้มากกว่าที่ถูกฝึกอบรมแบบอะลุ่มอล่วยกว่า ถ้าสันนิษฐานว่า ความรุนแรงของมาตรการขัดเกลาทางสังคมสะท้อนให้เห็นขอบข่ายที่พ่อแม่ใช้รางวัลเพื่อให้เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานของพ่อแม่และลงโทษพฤติกรรมที่ไม่ปฏิบัติตาม ผลเหล่านี้ได้ให้หลักฐานทางอ้อมว่าแบบฉบับการให้แรงเสริมของพ่อแม่ เป็นตัวกำหนดสำคัญของความเข้มในการสร้างนิสัยเพื่อการควบคุมตนเองในเด็ก ดังที่ฟรอมม์ (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536 : 147 ; อ้างอิงจาก Fromm. 1974) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงได้กล่าวไว้ว่า ความรักของพ่อและความรักของแม่นั้นแตกต่างกัน แม่เป็นผู้ให้ความรักอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่ว่าลูกจะดีจะชั่วอย่างไร ก็พร้อมที่จะให้อภัยอยู่เสมอ ส่วนความรักของพ่อเป็นความรักแบบมีเงื่อนไข เด็กจะเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามจึงจะได้ความรักจากพ่อ นั่นคือ เด็กจะถูกฝึกหัดในด้านการเรียนรู้ระเบียบวินัยซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับสังคม

ในผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ถ้าพิจารณาโดยตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนกตามเพศและอาชีพของบิดามารดา จะพบว่า เด็กหญิงที่ได้รับการแบบบ้านเรียน เด็กบ้านเรียนที่บิดามีอาชีพพนักงานบริษัทและเด็กบ้านเรียนที่มารดาประกอบกิจการส่วนตัว ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะฉะนั้น เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจึงค่อนข้างที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีแบบเข้มงวดกวดขันเป็นหลัก แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆ ประกอบด้วยเลย นั่นเป็นเพราะครอบครัวบ้านเรียนมีหลักเกณฑ์ในการดูแลลูกครอบคลุมไปในทิศทางที่เป็นไปในลักษณะควบคุมโดยส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากการมีเวลาให้กับลูกมากกว่า มีความคาดหวังในตัวลูกสูงกว่า มีความคิดเห็นส่วนตัวของพ่อแม่ที่เป็นตัวของตัวเองสูง มีความมั่นใจในศักยภาพของตนเองที่จะเลี้ยงดูลูกในแบบที่ตนต้องการ พ่อแม่ยอมเสียสละที่จะเลือกให้เวลาส่วนใหญ่ของวันกับการดูแลลูกด้วยตนเองและยอมที่จะให้คนใดคนหนึ่งระหว่างพ่อกับแม่ที่จะไม่ทำงานหรือทำงานน้อยกว่าเพื่อให้เวลากับลูกแทน ซึ่งจะแตกต่างจากครอบครัวปกติทั่วไปที่มีภาระ หน้าที่การงาน อาจด้วยเหตุนี้ พ่อแม่ของเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติจึงมักฝากความหวังไว้ที่โรงเรียนและครูเพื่อให้เป็นบุคคลที่อบรมบ่มนิสัยให้แก่ลูกแทนตนเอง

ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันหรือที่เรียกอีกแบบได้ว่าแบบควบคุม จากผลการประมวลงานวิจัยต่างๆ สรุปได้ว่า มีผลดีต่อตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคมบางตัว (ความซื่อสัตย์ ความมีสมาธิความระมัดระวัง ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญู การรู้จักบาปบุญ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม วินัยในตนเอง ความรักชาติและการปฏิบัติตามคุณธรรมในศาสนา เจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม) ซึ่งการเกิดลักษณะการควบคุมตนเองนี้อาจเป็นพื้นฐานให้เกิดการพัฒนาอีกขั้นที่ดียิ่งขึ้นตามมา เช่น พฤติกรรมจริยธรรมซึ่งจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีการควบคุมตนเอง (ดุษฎี โยเหลา. 2532 : 44)

4. สมมติฐานที่ 4 “ เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ” สมมติฐานข้อนี้ คาดว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปแตกต่างกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ เนื่องจากเด็กบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ดูแลลูกด้วยตนเอง ไปรับไปส่งและพาไปสถานที่ต่างๆด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ เด็กบ้านเรียนน่าจะได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้ จึงคาดว่าผลการวิจัยจะมีผลที่แตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่เป็นเพศหญิงและเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้าน

เรียนที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัวได้รับการอบรมแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่เป็นเพศหญิงและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่มีบิดาประกอบกิจการส่วนตัว แต่พบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมปกป้องคุ้มครองมากเกินไปไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศชาย ระดับชั้น อาชีพบิดาที่รับราชการและพนักงานบริษัท รวมทั้งอาชีพมารดาและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า การที่เด็กหญิงที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปสูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกตินั้นเนื่องมาจากการที่มีลูกสาวย่อมมีความห่วงใยในสวัสดิภาพมากกว่าลูกชาย ยิ่งเป็นเด็กหญิงที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนด้วยแล้ว นั้นย่อมหมายถึง พ่อแม่ของเด็กหญิงบ้านเรียนต้องได้ดูแลลูกสาวด้วยตนเองแน่นอน ความเป็นไปได้ในการที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูประเภทนี้จึงสูงไปด้วย ซึ่งพ่อแม่กลุ่มนี้ตามปกติก็แสดงความห่วงใยลูกมากอยู่แล้วยิ่งเป็นลูกสาวก็ยิ่งต้องการที่จะดูแลด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ด้วยความที่ไม่อยากให้ต้องออกไปเผชิญโลกภายนอกเร็วเกินไปนัก เพราะสังคมปัจจุบันมีสิ่งชั่วร้าย มีอันตรายจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากมาย เมื่อได้รับฟังข่าวคราวต่างๆ จากสื่อทั้งวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ยิ่งโลกไซเบอร์เน็ตที่สามารถเข้าไปดูเว็บไซต์ต่างๆ หลากหลายแล้วสามารถโหลดข้อมูลเข้ามาเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ส่วนตัวได้และสามารถเก็บไว้เป็นข้อมูลส่วนตัวที่ต้องมีรหัสส่วนตัวถึงจะผ่านเข้าไปดูได้ ข่าวคราวที่เกี่ยวข้องกับการคบหาเพื่อนทางอินเทอร์เน็ตแล้วมีเหตุให้ต้องประสบกับหลากหลายปัญหา จึงทำให้พ่อแม่ไม่อาจนิ่งนอนใจหรือทำเฉยไว้ได้เพราะเป็นเรื่องที่ไม่อาจเข้าไปควบคุมได้อย่างสะดวก นั่นเป็นสาเหตุให้ยิ่งเพิ่มความวิตกกังวลใจเกี่ยวกับลูกมากยิ่งขึ้น พ่อแม่จึงไม่อยากจะให้ลูกสาวต้องไปพบเรื่องราวต่างๆ ก่อนเวลาที่พ่อแม่เห็นว่าสมควร ด้วยต้องการอบรมสั่งสอนให้ความรู้และทักษะต่างๆ จากประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าลูกสาวจะมีความพร้อมก่อนที่จะก้าวเข้าสู่สังคมในปัจจุบัน ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของประยุทธ์ วัชรดิษฐ์ (2514 : 49) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้น มศ. 3 โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ซึ่งพบว่า เด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบการให้ความรักและแบบการคาดหวังเอากับเด็กนั้นจะช่วยส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และคาดหวังเอากับเด็กจะมีระดับความมุ่งมั่นสูงกว่าเด็กชายกลุ่มเดียวกันมาก และผลการวิจัยของดนัย งามมานะ (2518 : 44) ที่ศึกษาความรู้สึกกับผิชอบ ความอยากรู้ อยากเห็นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับเอาใจใส่เกินไป พบว่าจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปีที่ 7 ผลวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความรู้สึกกับผิชอบและมีความรู้สึกความอยากรู้ อยากเห็นน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เกินไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัย

ของดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2528 : 192 - 196) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย ซึ่งพบว่า ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อนั้นมีรายงานว่ บิดาของเด็กหญิงใช้เหตุผลกับลูกและควบคุมลูกมากกว่าบิดาของเด็กชายด้วย และจากวันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2536 : 180) ที่กล่าวถึงในด้านการเรียนว่า ได้มีการวิจัย พบว่า พ่อมีอิทธิพลต่อการประสพผลสำเร็จทางการเรียนของลูกสาวมากกว่าลูกชายและการที่จะช่วยให้ลูกประสพผลสำเร็จในการเรียนได้ก็ด้วยการตั้งระดับความคาดหวังในตัวลูกอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าช่วยคิดหาเหตุผลและอุปกรณ์การเรียนให้อย่างเพียงพอ แต่ไม่ใช่บังคับให้ทำเพราะจะลงโทษ ซึ่งก็สอดคล้องกับการวิจัยของไอแซนค์ (Eysenck, 1969 : 117 - 131) ที่ศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของเด็ก พบว่า เด็กผู้หญิงได้รับความสนใจจากพ่อแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย

ด้านอาชีพของบิดา อภิปรายได้ว่า การที่เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่บิดาประกอบกิจการส่วนตัวได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปสูงกว่าเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแบบปกติ นั้น เนื่องมาจากครอบครัวบ้านเรียนมีกิจการส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 29 คน พบว่า พ่อแม่ของเด็กบ้านเรียนประกอบกิจการส่วนตัวถึง 15 คน ฉะนั้น การที่มีกิจการเป็นของตนเองจึงมีผลต่อการให้เวลาส่วนหนึ่งให้กับลูกได้อย่างมากพอเพียงกับความต้องการของทั้งพ่อและแม่ ซึ่งทั้งคู่ไม่จำเป็นต้องกังวลว่าใครคนใดคนหนึ่งจะไม่มีเวลาให้กับลูก สามารถแบ่งเวลาสลับสับเปลี่ยนกันเข้ามาดูแลและแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังสามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมของลูกให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการได้อีกด้วย ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2524) ที่พบว่า พ่อมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของบุตรชายวัยรุ่นมากกว่าแม่และในครอบครัวที่แม่ประกอบอาชีพนอกบ้าน พ่อจะมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจของลูกทั้งสองเพศมากกว่าในครอบครัวที่แม่อยู่บ้านโดยไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพ และยังพบว่า ในครอบครัวที่เคร่งครัดตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การแสดงบทบาทของพ่อจะมีอิทธิพลต่อภาวะทางจิตใจของวัยรุ่นมากกว่าในครอบครัวแบบทันสมัย เช่นเดียวกับงานวิจัยของราตรี ภูวิภาดาวรรณ (2525 : 50) ที่ศึกษาความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อและแม่ที่มีต่อลักษณะการเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น พบว่า พ่อที่มีอาชีพต่างกันให้การอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปรากฏผลว่า พ่อที่มีอาชีพทางการเกษตรให้การอบรมเลี้ยงดูลูกแบบเอาใจใส่น้อยกว่าพ่อที่มีอาชีพรับจ้าง ข้าราชการ ธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบอีกว่า เมื่อศึกษาถึงลักษณะความเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่นที่พ่อให้การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มากจะทำให้วัยรุ่นมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่าพ่อที่ให้การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่น้อย ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศที่มีผลการวิจัยสนับสนุนไปในทิศทางใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลการวิจัยของฮอฟแมน (Schaffer, 1981 : 55 citing Hoffman, 1977) ก็พบว่า พ่อที่มีส่วนร่วมอย่างมากในการให้การอบรมเลี้ยงดูลูก ซึ่งมีผลทำให้เกิดพัฒนาการด้านความเป็นตัวของตัวเอง (Dependency) และความต้องการความสำเร็จ

(Achievement) ในลูกทั้งชายและหญิง ดังนั้น จึงทำให้เชื่อมั่นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่จากพ่อแม่มีอิทธิพลต่อการก่อเกิดลักษณะความเป็นผู้นำในตัวลูกอย่างแน่นอน ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีของบาร์มรินด์ (Baumrind, 1966) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงดูแบบยอมตาม (Permissive Parenting) พ่อแม่ไม่ลงโทษ ยอมรับและให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นของตัวเอง พ่อแม่เป็นที่ปรึกษาให้กับเด็กและการตัดสินใจในครอบครัวเป็นเรื่องของเด็ก พ่อแม่อธิบายในเรื่องความรับผิดชอบในบ้านหรือพฤติกรรมที่มีระเบียบให้กับลูกเล็กน้อยเท่านั้น

5. สมมติฐานที่ 5 “ เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ” สมมติฐานข้อนี้ คาดว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแบบปกติ เนื่องจากเด็กบ้านเรียนไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนแบบเด็กที่เรียนในโรงเรียน เด็กกลุ่มนี้จะขอเข้าไปเรียนรวมเฉพาะในวิชาที่ตนเองสนใจ และต้องการจะเรียนจริงๆ แต่เด็กที่เรียนในโรงเรียนมีการแข่งขันกันภายในชั้นเรียนรวมถึงการสอบ มีการให้คะแนนต้องมีการขวนขวายหาความรู้อยู่เสมอ ฉะนั้น เด็กที่เรียนแบบปกติจึงมีแนวโน้มว่าจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าเด็กบ้านเรียน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศ ระดับชั้นเรียนทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพของบิดามารดาที่รับราชการ พนักงานบริษัทและกิจการส่วนตัว วุฒิการศึกษาของบิดามารดาทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

จากผลการศึกษาอภิปรายได้ว่า การที่เด็กทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะเด็กทั้งสองกลุ่มต่างก็มีการเรียนรู้ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ในรูปแบบเดียวกัน แต่เด็กบ้านเรียนก็มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้มากพอๆกับเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียน ทั้งจากการอ่านหนังสือที่พ่อแม่จัดหาให้ การเข้าห้องสมุด การขอเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนในบางวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ ตลอดจนการจัดกลุ่มครอบครัวบ้านเรียนด้วยกันเองเพื่อไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เช่น นัดกันไปดูดาว ไปสวนสัตว์เปิด ไปดูการดำนาและเกี่ยวข้าวที่ต่างจังหวัด ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงถึงความอยากรู้และใฝ่หาความรู้ของเด็ก โดยผ่านทาง การจัดสรรวิธีการและจัดหาจากพ่อแม่ การได้ไปเรียนรู้นอกสถานที่ นอกจากจะทำให้มีความนันทรมณ์กว่าและสำหรับตัวเด็กเองน่าจะมีความสนุกสนานมากกว่าการเรียนจากในตำราและในห้องเรียน อีกประการหนึ่ง การที่เด็กทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันนั้นก็อาจเนื่องมาจากมีปัจจัยหลายประการ เช่น เพศ โครงสร้างครอบครัว สติปัญญา การอบรมเลี้ยงดู ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงหรือต่ำแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวแปรที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนั้น

ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพราพรรณ ประพิตรภา (2510) ที่ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาตามธรรมชาติของเด็กรุ่นไทยและเด็กรุ่นลูกจีน ซึ่งพบว่า เด็กรุ่นไทยและเด็กรุ่นจีนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน โดยสรุปว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กควรฝึกให้รู้จักพึ่งตนเองปานกลางจะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากทำงานให้สำเร็จและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจากผลการวิจัยของกาญจนา คำสุวรรณ (2514) ก็พบว่า การฝึกให้เด็กพึ่งตนเองตามพฤติกรรมจริงและตามมาตรฐานสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการเรียนในเด็กกลุ่มรวม นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบคาดหวังเอากับเด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่างกัน (ประมวลผลการวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. 2526 : 8 ; อ้างอิงจากประยูทธ วัชรดิษฐ์ : 2514 และกัลยา แก่นโน : 2514) ซึ่งพบว่า มารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมารดาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางระเบียบควบคุมพฤติกรรมของเด็ก การละเลยทอดทิ้งเด็กและการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของมาลา วิรุณานนท์ (2515 : 145 - 146) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบบการรับรู้และการเลี้ยงดูในด้านการฝึกให้พึ่งตนเองกับในด้านการยับยั้งตนเองเปรียบเทียบกับเด็กในนครหลวงกับเด็กต่างจังหวัด ซึ่งพบว่า เด็กในนครหลวงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากเด็กต่างจังหวัด ในกลุ่มเด็กนครหลวง เด็กที่รับรู้แบบวิเคราะห์มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากเด็กที่รับรู้แบบโยงความสัมพันธ์ เด็กที่แม่มีพฤติกรรมจริงในการฝึกให้ลูกพึ่งตนเองมากและเด็กที่แม่มีพฤติกรรมจริงในการยับยั้งการพึ่งตนเองมากมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากเด็กที่แม่มีพฤติกรรมจริงในการฝึกให้ลูกพึ่งตนเองน้อยและเด็กที่แม่มีพฤติกรรมจริงในการยับยั้งการพึ่งตนเองน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประสาธ อิศรปริดา (2522 : 29 - 30) และแมคเคลแลนด์ (McClelland.1961 : 207 - 256) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูที่บ้านจะมีผลโดยตรงต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนั้น เมื่อพิจารณาเฉพาะบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นตัวแปรอีกตัวซึ่งอาจทำให้ไม่พบความแตกต่างอย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี โพธิ์พัฒน์ (2523) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์และความซื่อสัตย์ของเด็กไทย ที่พบว่า เด็กในกรุงเทพฯ และเด็กต่างจังหวัดมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์และความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกัน และยังพบว่า เด็กที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพัทธ์และความซื่อสัตย์ไม่แตกต่างกันอีกด้วย และผลงานวิจัยของมาริสา รัชปัดย์ (2532 : 98) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ก็พบว่า นักเรียนที่พ่อแม่มีบทบาทนำกับแม่มีบทบาทนำมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันและนักเรียนที่พ่อแม่มีบทบาทนำกับแม่มีบทบาทนำที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจ (มาก,น้อย) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับผลงานวิจัยบางส่วนของภุชงค์ เลาสีริวงศ์ (2535 : 95) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาดอนตัน ที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียน เขตการศึกษา 11 ซึ่งพบว่า มีเพียงนักเรียนชายที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและแบบกึ่งระบบโรงเรียนเท่านั้นที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมจิตร ห่อไทรรงค์ (2539 : 75 - 78) ที่ศึกษาผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียน ระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกมีปริมาณแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่ได้รับการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบพึ่งตนเองเร็วมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองช้า และนักเรียนหญิงที่ได้รับการฝึกแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างจากนักเรียนชายที่ไม่ได้รับการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบรอนเฟนเบรนนอร์ (มาริสา รัษฎิ 2532 :104 ; อ้างอิงจาก Bronfenbrenner.) ที่พบว่า เด็กที่อบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องเกินไปแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่สูง ดังนั้น ทั้งพ่อและแม่ที่มีบทบาทนำในการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและตามใจจึงไม่มีความแตกต่างกันและต่างเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เอาใจใส่ลูกตลอดเวลา แต่บรรดัม (McClelland.1985. : 290 ; citing Bradbum. 1963) กลับพบว่า พฤติกรรมของแม่มีส่วนทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้มากกว่าพฤติกรรมของพ่อ ฉะนั้น เมื่อผลการวิจัยออกมาว่าเด็ก ทั้งสองกลุ่มมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน จึงอาจหมายความว่า เด็กทั้งสองกลุ่มมี ความตั้งใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งใดจึงแสดงออกได้ถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของตนในลักษณะใกล้เคียง กัน จึงมีความสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ (McClelland.) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดย พยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อพบกับความล้มเหลว

ในผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ถ้าพิจารณาโดยการตั้งสมมติฐานว่า เด็กที่ได้รับการจัดการ การศึกษาแบบบ้านเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ จำแนก ตามระดับชั้นมัธยมศึกษา จะพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่จัดอยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติที่อยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติที่ได้จากผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านพัฒนาการทางสังคมของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ผลจากในการวิจัยครั้งนี้ไม่พบปัญหาความแตกต่างทางด้านนี้กับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ทั้งโดยรวมและจำแนกตามเพศชาย เพศหญิง ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา

เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแล้วจะพบว่าเด็กบ้านเรียนมีพัฒนาการทางสังคมสูงกว่าเล็กน้อย นั่นอาจหมายความว่า ถึงแม้เด็กบ้านเรียนจะไม่ได้เข้าโรงเรียนแต่ก็สามารถพัฒนาความสามารถทางการเข้าสังคมกับบุคคลแต่ละวัยได้ แต่อาจด้วยความขัดข้องหรือปัญหาส่วนตัวบางอย่างของตัวเองหรือของพ่อแม่จึงทำให้ตัดสินใจเลือกที่จะจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนและเมื่อมีความพร้อมจึงจะกลับเข้าเรียนในระบบ แต่ถ้าพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยที่จำแนกตามอาชีพของมารดาที่รับราชการกับบิดาที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการทางสังคมที่ต่ำกว่าเด็กที่เรียนแบบปกติ ซึ่งก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยใดได้บ้าง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

1.1 เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนควรได้รับการยอมรับและให้โอกาสในการกลับเข้าไปสู่ระบบโรงเรียนอีกครั้ง เมื่อเด็กมีความพร้อมจากตัวของเด็กเอง สิ่งที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาการทางสังคมของเด็ก คือ การให้เด็กได้เข้าร่วมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็กในวัยเดียวกันรวมทั้งต่างวัยด้วย โดยมีผู้ปกครองเป็นผู้แนะนำ ชี้แจงและทำการเชื่อมความสัมพันธ์ภาพระหว่างกันและกัน จะนำมาซึ่งพัฒนาการทางสังคมที่เป็นไปตามวัยและเป็นไปอย่างดีและสามารถก้าวผ่านแต่ละขั้นของพัฒนาการทางสังคมได้ การสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองจากคนรอบข้างจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจและสามารถปรับตัวได้ดีอีกด้วย การที่พ่อแม่มีส่วนช่วยลูกทั้งหญิงและชายให้พัฒนาการทางสังคมนี้เกิดประโยชน์ได้หลายอย่าง คือ เด็กจะไม่ออกจากบ้านบ่อยครั้งหรือเบื่อบ้าน อีกประการหนึ่ง คือ เด็กจะสนใจที่จะมีกิจกรรมอยู่กับบ้านหรือร่วมกับที่บ้าน ถ้าพ่อแม่เข้าใจและสนใจในตัวลูกเป็นทั้งเพื่อนและที่ปรึกษาให้กับเขา

1.2 การจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนควรได้รับการสนับสนุนหรือเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นกว่านี้ เพื่อเป็นการทำความรู้จักกับลักษณะครอบครัวแบบนี้ในสังคม เพื่อจะได้ศึกษาลักษณะทางชีวสังคมด้านอื่นๆและเพื่อทำความเข้าใจกับระบบความคิดของพ่อแม่ที่เลือกจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนกับลูก การที่ครอบครัวที่เลือกจัดการศึกษาให้ลูกทั้งสองลักษณะเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันนั้นจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ อันดีต่อกันและยังสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อดี ข้อเสีย แนะนำในสิ่งที่ประโยชน์ให้แก่กัน สิ่งต่างๆดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูก ซึ่งเมื่อเขาเห็นจะได้ซึมซับและนำไปปฏิบัติตามในภายภาคหน้าได้ เพราะผู้ที่ลูกๆมักจะเลียนแบบหรือคนที่เป็นต้นแบบของลูก นั่นก็คือ พ่อแม่ ฉะนั้น การที่ครอบครัวปฏิบัติต่อกัน สิ่งที่พ่อปฏิบัติต่อแม่ เพื่อนปฏิบัติต่อเพื่อน การกระทำเหล่านี้เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของครอบครัวหนึ่งสู่อีกครอบครัวหนึ่งและยังรวมไปถึงอีกรุ่นหนึ่งด้วยโดยมีสัมพันธ์ภาพเป็นตัวเชื่อมโยงเข้าไว้ด้วยกัน

2. ปัญหาในเรื่องการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ที่ผลการวิจัยพบว่า เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

เป็นส่วนใหญ่ จากการจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา ซึ่งก็เป็นไปตามที่คาดไว้ส่วนหนึ่ง แต่ผลการวิจัยส่วนใหญ่ก่อนไปทางการอบรมเลี้ยงดูของบิดาที่มีแนวโน้มในการอบรมเลี้ยงดูสูงกว่าผลของการอบรมเลี้ยงดูของมารดาของเด็กทั้งสองกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ครอบครัวโดยส่วนใหญ่ในปัจจุบัน มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกและมีความพร้อมพอสมควร การแสดงบทบาทของพ่อจึงค่อนข้างเด่นชัดในงานวิจัยชิ้นนี้ ในขณะที่เดียวกันทางด้านของมารดา กลับไม่ค่อยมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด การที่พ่อมีส่วนช่วยอบรมเลี้ยงดูลูก จะช่วยพัฒนาจิตใจของลูกได้มากกว่าที่มีแม่เป็นผู้อบรมคนเดียว เด็กหญิงหรือเด็กชายที่มีทั้งพ่อและแม่ช่วยกันดูแลจะมีความเข้มแข็งและความอ่อนโยนได้อย่างสมดุลกัน แม้ว่าครอบครัวที่ส่งลูกไปเรียนในโรงเรียน ในงานวิจัยนี้จัดว่ามีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงส่วนหนึ่งครอบครัวเหล่านี้มักจะฝากความหวังทั้งหมดไว้ที่ครูให้เป็นหน้าที่และภาระของครูที่จะอบรมสั่งสอนลูกต่อจากพ่อแม่ เนื่องจากตนเองไม่มีเวลาให้กับลูก ดังนั้น ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องของเวลาที่มีให้กับลูก วิธีการพูดคุย การให้คำปรึกษา ฯลฯ เพื่อที่จะช่วยให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่าครอบครัวได้มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2.2 การที่ครอบครัวจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนให้กับลูก โดยมีความคิดเห็นส่วนตัวที่แตกต่างจากครอบครัวทั่วไป จึงทำให้มีรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูก่อนไปทางการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งตามปกติแล้ว เรามักจะจัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันไว้ในการอบรมเลี้ยงดูทางลบ แต่จากการที่ได้ศึกษาจากรายงานการวิจัยและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในปริมาณที่เหมาะสม คือ ปานกลางและมีการอบรมเลี้ยงดูประเภทประชาธิปไตยผสมด้วยจะช่วยทำให้เด็กมีความประพฤติที่ดี มีระเบียบวินัยในตนเองค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นรูปแบบของการเลี้ยงดูแต่เดิมของครอบครัวไทย คือ การเลี้ยงดูลูกให้เชื่อฟังพ่อแม่ ว่านอนสอนง่าย ดังนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะเป็นเด็กที่มีเกณฑ์ไปในทิศทางลบ อย่างเช่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง เห็นแก่ตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อย มีความก้าวร้าว ฯลฯ เนื่องจากแบบสอบถามที่นำมาวัดการอบรมเลี้ยงดูก็ไม่ได้ใช้ตัดสินในเรื่องที่กล่าวมาข้างต้น และเด็กบ้านเรียนเองก็ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเพียงแค่นี้แบบเดียว แต่มีทั้งแบบประชาธิปไตยและปกป้องคุ้มครองมากเกินไปด้วย และจากการที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองจึงพบว่า เด็กบ้านเรียนนั้นมีความคิดเป็นตัวของตัวเองค่อนข้างสูง สามารถอ่านแบบสอบถามด้วยตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ สามารถเข้าใจคำถามและตอบได้โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือแต่อย่างใด ชอบที่จะช่วยเหลือหรือทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ภูมิใจในหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายให้ทำในบ้าน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้ผู้วิจัยไม่อาจสรุปได้ว่า เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมีแนวโน้มไปในทิศทางลบตามอย่างงานวิจัยที่เคยได้มีมา

ก่อนหน้านี้ ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงควรใช้ทั้งสามรูปแบบโดยนำมาเลือกใช้ในเวลาอันเหมาะสมในแต่ละโอกาส รวมทั้งวิธีการให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งยังแบ่งได้เป็นการลงโทษทางกายและทางจิตอีกด้วย ฉะนั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกรณีนี้ด้วย

3. ปัญหาทางด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ผลจากการวิจัยครั้งนี้ไม่พบปัญหาความแตกต่างทางด้านนี้กับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ทั้งโดยรวมและจำแนกตามเพศ ระดับชั้น อาชีพบิดามารดาที่รับราชการและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยแล้วจะพบว่า เด็กบ้านเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเล็กน้อย นั่นอาจหมายความว่า ถึงแม้เด็กบ้านเรียนจะไม่ได้เข้าโรงเรียนก็ไม่อาจสรุปได้ว่า เด็กไม่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เด็กอาจต้องการเวลาและความพร้อมจากภายในตนเองเสียก่อน จึงจะแสดงออกว่าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใด การที่มีใครบังคับหรือฝืนใจจะทำให้แรงจูงใจทางด้านนั้นลดน้อยลง แต่ถ้าพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยที่จำแนกตามอาชีพของบิดาที่ประกอบกิจการส่วนตัวกับมารดาที่เป็นพนักงานบริษัท จะพบว่า เด็กบ้านเรียนมีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่าเด็กที่เรียนแบบปกติ ซึ่งก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยใดได้บ้าง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการสนับสนุนและผลักดันให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดและไม่อยากรู้อยากเห็นในสิ่งใด บางครั้งการที่ผู้ใหญ่มองข้ามข้อคำถามของเด็กนั้นกลับเป็นชนวนที่นำไปสู่การไม่สนใจใคร่รู้อีกต่อไปได้ พ่อแม่จึงเป็นครูคนแรกของลูกในการสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่ลูกอยากรู้ พ่อแม่ต้องหลีกเลี่ยงการไม่ตอบคำถามของลูกและจำเป็นจะต้องสนใจว่าลูกต้องการหรือสนใจสิ่งใดเป็นพิเศษอีกด้วย ความสนใจเล็กน้อยของลูกเป็นต้นกำเนิดของความอยากรู้อยากเห็นและแสวงหาคำตอบ ถ้าเขาได้พบกับสิ่งที่เขาสนใจอย่างแท้จริงแล้ว เขายังจะต้องรอคอยความช่วยเหลือและการแนะนำจากพ่อแม่ต่อไป ความสนใจและความใคร่รู้ของเด็กจะนำไปสู่แรงจูงใจในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ แต่ถ้าเกิดการขัดขวางขึ้นไม่ว่าจะด้วยความบังเอิญหรือไม่ตั้งใจของพ่อแม่อาจทำให้เด็กสูญเสียโอกาสในการไขว่คว้าหาความรู้และอาจถึงกับไม่สามารถค้นพบความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ทีเดียว ในการให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยการคาดหวังเอาากับเด็กนั้น ถ้าพ่อแม่ใช้มากเกินไปก็จะทำให้ลูกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแทนที่จะสูง และถ้าต้องการจะให้เด็กมีระดับความมุ่งมั่นในการเรียนสูงขึ้นก็ควรจะใช้วิธีอบรมเลี้ยงดูด้วยการให้ความรักและการคาดหวังเอาากับเด็ก โดยถ้าเป็นเด็กชายควรเน้นที่การให้ความรักและถ้าเป็นเด็กหญิงควรจะเน้นทั้งความรักและการคาดหวังเอาากับเด็ก ดังนั้น พ่อแม่จึงต้องให้ความสนใจกับลูกในทุกกรณีที่เป็นไปได้ หากพ่อแม่สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของลูกได้แล้ว เขาก็จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นด้วยตัวของเขาเองเพราะเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีและทำให้มีกำลังใจในการที่จะเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนและเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในด้านพัฒนาการด้านต่างๆ เช่นพัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางอารมณ์ อัตมโนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนแบบบ้านเรียนเจตคติที่มีต่อการศึกษแบบบ้านเรียนและการศึกษาทางเลือก และการศึกษารายละเอียดเฉพาะด้านอื่นๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาทางเลือกแบบนี้ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองตลอดจนครอบครัวที่ต้องการเลี้ยงดูและส่งเสริมบุตรหลานด้วยความสามารถของตนเอง ได้เข้าใจพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กต่อไป

2. จากการที่ผู้วิจัยได้พบปะพูดคุยกับครอบครัวบ้านเรียน จึงค่อนข้างแน่ใจว่า ครอบครัวบ้านเรียนมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบัน สภาพปัญหาที่ลูกได้ประสบในโรงเรียนก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายที่จะต้องไปโรงเรียน จนถึงขั้นไม่อยากไปโรงเรียน จึงน่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมในโรงเรียน ความสัมพันธ์หรือสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน ความเข้าใจในพัฒนาการด้านต่างๆในตัวเด็กสำหรับครูเพื่อการนำไปสอน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างวัยของครอบครัวบ้านเรียน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียนนั้น มีความสัมพันธ์อย่างไรกับการมีอัตมโนทัศน์ การมีเอกลักษณ์แห่งตน ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบและความมีจริยธรรมซึ่งจะมีความแตกต่างจากเด็กที่เรียนแบบปกติอย่างไร เพื่อให้ทราบวาระบบการศึกษาในปัจจุบันควรพัฒนาไปในทิศทางใด

4. การศึกษาครั้งนี้ยังมีความใฝ่ใฝ่อยู่มากในแง่ของวิธีการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ดังนั้น หากจะมีการศึกษารายละเอียดในมุมลึกลงไปจะมีประโยชน์เป็นอย่างมากทั้งต่อครอบครัวบ้านเรียนที่กำลังปฏิบัติอยู่และผู้ที่กำลังสนใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน ซึ่งทั้งหมดก็เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และผลดีกับเด็กซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในอนาคตต่อไป สิ่งใดหรือวิธีการเรียนรู้แบบใด ๆ ก็ตามที่สามารถทำให้เด็กมีความสุขได้จึงเป็นสิ่งที่ควรจะสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กอบทอง กลิ่นสุตใจ. (2530). การปฏิบัติเรื่องวินัยของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค ใน 14 จังหวัดภาคใต้ตามทัศนะของนักศึกษา อาจารย์และผู้บริหาร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กันยา สุวรรณแสง. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คมเพชร จัตรศุภกุล. (2515). การศึกษาเปรียบเทียบของคัมภีร์ประกอบทางเศรษฐกิจ การปรับตัว และกิจกรรมในวิทยาลัยของนักศึกษาชั้น ป.กศ. ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2514 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของวิทยาลัยครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- งามดา วณิชานนท์และคณะ. (2529). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัย กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรจา สุวรรณทัตและคณะ. (2521). พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 1 พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จินตนา หมุ่มผึ้ง. (2524). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- จิตนภา วาณิชโรตม์. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นในเขตเมืองและชนบทในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จีระพันธ์ พูลพัฒน์. (2540). การสอนแบบมอนเตสซอรี. มิถุนายน กรุงเทพฯ : สพว.
- จุลสารของกรมประชาสัมพันธ์. (2541). ถ่ายเอกสาร.
- จดหมายข่าวของ ศปศค. (2541). ฉบับที่ 7.
- ดนัย งามมานะ. (2518). ความรู้สึกรับผิดชอบ ความอยากรู้้อยากเห็นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับเอาใจใส่เกินไป. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2520). จิตวิทยาเบื้องต้น เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินท์ ชูชมและงามดา วณิชานนท์. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2535). *การเปรียบเทียบพัฒนาการเด็ก*. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. แปลและเรียบเรียงจาก ศ.ดร.อาร์เมอเร โทมัส มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย แซนตาบาร์บารา อ้างอิงมาจาก Robert J. Havighurst. (1953). *Human Development and Education*.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, ไพทยา มีสัจย์และสุวดี ภูประดิษฐ์. (2545). *การอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวและความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กในครอบครัว 2 ประเภท*. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดารณี ดิษยเดช. (2530). *การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กวัยปฐมวัยที่เคยผ่านและไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดุขฎิ โยเหลา. (2535). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์เมตา*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 47 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยนาถ นาคบุปผา. (2529). *พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจ*. กรุงเทพฯ : อรุณทิทัศน์.
- ชัยวัฒน์ จิตเมตตา. (2537). *ข่าวการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ปีที่ 17.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2522). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศรี หลักเพชร. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล ธาราโกชน. (2520). *การอบรมเลี้ยงดูและผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ ที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการหาเหตุผลเชิงตรรกวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล รักชลธี. (2526). *การศึกษาพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียนเขตบางกะปิ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทองคำ บุญประเสริฐดี. (2535). *การทดลองใช้วิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์พัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา นิธยาน. (2520). *การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต*. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์.
- บุญถิ่น อัตถากร. (2509). *พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศรีหงส์.

- บัณฑิตา ตักดิ์อุดม. (2528). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความมีวินัยในตนเองตามการรับรู้ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ คม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประณต คำจิม. (ม.ป.ป.). พัฒนาการเด็ก. เอกสารประกอบการสอน : ถ่ายเอกสาร.
----- (ม.ป.ป.). พัฒนาการทางสังคมในวัยเด็ก. เอกสารประกอบการสอน : ถ่ายเอกสาร.
- ประณต เล็กสวาสดี. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การพึ่งพาผู้อื่น พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกรับผิดชอบ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประยุทธ์ วัชรดิษฐ์. (2514). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความมุ่งมั่นในการเรียนของนักเรียนชั้น มศ.3 โรงเรียนมัธยมสาธิต. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2522). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : กราฟิเคอาร์ท.
- ปราณีต สุขอุดม. (2515). การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิดและบุคลิกภาพระหว่างคนไทยกับคนจีน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พินคำ มีโพทอง. (2533). ที่ศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครู ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เพราพรรณ ประพิตรภา. (2510). การเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาตามทัศนะวัยรุ่นไทยและวัยรุ่นลูกจีน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพยาร์ ผลภาค. (2529). บทบาทบิดาภพมารดา การปรับตัวกับเพื่อนกับความรู้สึกมีค่าในตนเองของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ภุชงค์ เลาสีวงศ์. (2535). การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาในระบบโรงเรียนและกึ่งระบบโรงเรียนเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- มาริสา รัฐปัตย์. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มาลา วิรุณานนท์. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบการรับรู้และการเลี้ยงดูในด้านการฝึกให้พึ่งตนเองกับในด้านการยับยั้งตนเอง เปรียบเทียบกับเด็กในนครหลวงกับเด็กต่างจังหวัดในระดับชั้นประถมปีที่ 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2545). สานปฏิรูป. กรุงเทพฯ : ปีที่ 4 ; ฉบับที่ 46.
- (2543). รูปแบบและพัฒนากิจการการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- (ม.ป.ป.) ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.
- ราตรี ภูวิภาจาวรธน์. (2525). ความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูระหว่างพ่อแม่ที่มีต่อลักษณะการเป็นผู้นำของเด็กวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เรืองรัตน์ ปัญญาขง. (2526). ลักษณะอำนาจนิยมในครอบครัวไทย. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและทัศน ทอภักดี. (2543). ศึกษารูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและพัฒนากิจการทางอารมณ์สังคมของเด็ก. รายงานการวิจัยฉบับที่ 75 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรรณงาม รุ่งพิสุทธิพงศ์. (2522). การอบรมเลี้ยงดูกับสติปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูลูกแบบให้ความรักและแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิภาหวัณ มุลสถาน. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วินิจ เกตุขำ. (2515). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น มศ. 3 ในจังหวัดสุโขทัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ไวัรัช เจียมบรรจง. (2522). จิตวิทยาสังคม. ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2536). การถ่ายทอดทางสังคมกับการพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์, งามตา วนินทานนท์, อรพินท์ ชูชมและอัจฉรา สุCHARมณ. (2531). การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพ. รายงานการวิจัยฉบับที่ 29 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. แนวคิดเชิงทฤษฎี – วัยเด็กตอนกลาง เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิวิมล โสภณพันธ์. (2533). ลำดับการเกิดกับการปรับตัว. วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวงศ์ ทับสายทอง. (2523). สุขภาพจิต. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร วงศ์คำมูล. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิด ลักษณะครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคมกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งวัตถุในเด็กก่อนวัยเรียน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศีกษา พาหะมาก. (2532). พัฒนาการทางสติปัญญาและการปรับตัวของนักเรียน ในจังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2526). ชุดการสอนวิชาทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- สมาน กำเนิด. (2520). การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีต่อการปรับตัวของเด็ก. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). ลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. รายงานการวิจัย ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมจิตร์ ห่อไทรรงค์. (2539). ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร พรหมจรรย์. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทน์เอม. (2543). จิตวิทยาเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทน์เอมและสุรางค์ จันทน์เอม. (2518). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- สุณีย์ ชีรดากร. (2526). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิง.
- สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. (2527). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเอง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี สุวรรณภักดี. (2541). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยในเขตภาคใต้ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2526). ประมวลผลงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องการเลี้ยงดูและอบรม. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- . (2544). การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สถาบันบ้านเรียนไทย. (ม.ป.ป.). พัฒนาการการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย. ถ่ายเอกสาร.
- อมรวิทย์ นาคทรรพ. (2543). การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) ประสิทธิภาพของนานาชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Anna, Kealoha. (1995). Trust the Children. An Activity Guide for Homeschooling & Alternative Learning.

- Atkinson, John W. (1966). *Motive in Fantasy, Action and Society*. New Delhi : Affiliated East – West Press, PVT, Ltd.
- Baumrind, D. (1966). *Child Development*. Effect of Authoritative Parental Control on Child Behavior.
- Breckenridge, M.E. & Vincent, E.L. (1966). *Child Development : Psychological Growth through Adolescence*. Philadelphia : W.B. Saunders Co.
- Broom, Leonard & Phillip Selznik. (1971). *Sociology*.
- Dinkmeyer, Don C.(1965).*Child Development the Emerging Self*. N.J. : Prince – Hall Inc.
- English, B. Harace & Ava Champney, English. (1958). *Psychological and Psycho anal Terms*. New York : David McKay Co., Inc.
- Eysenck, H. J. (1969). Personality in Primary School Children part II. *The British Journal of Education Psychology*.
- Flavell, J.H. & others. (1968). *The Development of Role – Taking and Communication Skills in Children*. New York : John Wiley & Sons Inc.
- Friedman, G.A. & McClelland, David C. (1952). *A Cross Cultural Study of Relationship Between Children Rearing Practices and Achievement Motivation Appearing in Folktales*. Rinehart & Winston Inc.
- Garrison, Karl C. (1955). *Educational Psychology*. Vakils Feffer & Simons Private Ltd.
- Gorlow, Leon. (1968). *Reading in the Psychology of Adjustment*. 2nd ed. New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- Guilford, J. P. (1959). *Personality*. New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- Hoffman, M.L. (1970). *Carmichael's Manual of Child Psychology*. Moral Development. in Mussen, P.H. (Ed.), 3rd ed., New York : John Wiley & Sons Inc.
- Hollos, M. & P. Cowan. (1973). *Child Development*. Social Isolation and Cognitive Development : Logical Operations and Role – Taking Abilities in Three Norwegian social settings.
- Hurlock. H. B. (1950). *Child Development*. 4th ed., New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- (1959). *Developmental Psychology*. 2nd ed., New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- (1967). *Adolescent Development*. New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- (1978). *Child Development*. 4th ed., New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- Kakkar, S.S. (1968). Adjustment and Self – Acceptance. *The Psychological Abstract*.

- Kaplan, Bert. (1961). *Studying Personality Gross Culturally*. New York : Row, Peterson & Co., Inc.
- Klicka, C. J. *The Right to Home School*.
- Kohlberg, L. (1969). *Handbook of socialization Theory and Research*. Stage and Sequence : the Cognitive – Development Approach to Socialization. In D. Goslin (Ed.) Chicago : Rand McNally.
- Landis, H. (1964). *The Families that Produce Adjusted Adolescents*. Clearing House.
- Maier, Henry W. (1965). *Three Theories of Child Developments*. New York : Harper & Row.
- Maria, Montessori. (1964). *The Montessori Method*. New York : Schocken Books.
- McClelland, David C. & Others. (1961). *The Achievement Society*. New York : Van Nostrand Co., Inc.
- Mead, G. H. (1934). *Mind, Self and Society*. Chicago : University of Chicago Press.
- Moskowitz, Merle J. (1969). *General Psychology*. Boston : Houghton Mifflin Co.
- Murray, Edward J. (1964). *Motivation and Emotion*. New Jersey : Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs.
- Piaget, J. & B. Inhelder. (1964). *The Early Growth of Logic in the Child : Classification and Seriation*. London : Kegan Paul.
- Robert, Hennion. (1972). *An Alternative Education for Youth? , Round Table of Specialist on out – of School Education Programs in Sub – Saharan Africa*. Dakar : February 7th - 12th.
- Rogers, Dorothy. (1977). *Child Psychology*. Monterey Calif., Brooks / Cole., Inc.
- Rosen, Bernard C. (1961). *Family Structure and Achievement Motivation*. American Sociological Review.
- Sear, Robert R., Eleanor E. Maccoby & Harry Levin. (1957). *Patterns of Child Rearing*. Evanston, Illinois : Row, Peterson & Co., Inc.
- Tindall , R. H. (1959). *Relationship among Measures of Adjustment Reading in the Psychology of Adjustment*. New York : McGraw – Hill Book Co., Inc.
- Van, Galen J. & Pitman. M.A. (Ed.).(1991). *Homeschooling : Political Historical and Pedagogical Perspective*.
- Watson, Robert I., Lindgren & Henry C. (1973). *Psychology of the Child*. 3rd ed., New York : John Wiley & Sons Inc.

www.homeschool.com

www.banrian.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถาม

ที่ ศธ 0519.12/1๙44



บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔๔ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ปกครองนักเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวภาณิณี สุเซ็น นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน และเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพย์ทัศน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นวลละออ สุภาพล เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิติมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้เด็กบ้านเรียนที่มีอายุระหว่าง 8 – 15 ปี ตอบแบบสอบถามพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวภาณิณี สุเซ็น ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท์ มือถือ 01-9216208

ที่ ศธ 0519.12/1445



บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๔ กุมภาพันธ์ 2547

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวภาวิณี สุเซ็น นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน และเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ” โดยมี อาจารย์สมเกียรติ ทิพยทัศน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นวลละออ สุภาพล เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 31 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอกความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวภาวิณี สุเซ็น ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-9216208

เรียน ผู้ปกครอง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของปฏิญานิพนธ์ของ นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและลักษณะนิสัยทั่วไปที่บุตรของท่านเคยประพฤติในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาจากผู้ปกครองให้บุตรของท่านที่มีอายุระหว่าง 8 – 15 ปี เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด คำตอบที่ได้ไม่กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของเด็ก แต่จะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและผู้สนใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้รับในครั้งนี้จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้นและจะไม่มีผลกระทบอย่างใดทั้งสิ้นต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาให้เด็กตอบคำถามทุกข้อและทุกตอน

ขอขอบพระคุณในความกรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาษินี อุเซ็น

แบบสอบถาม

เรื่อง

การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ
เด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบบ้านเรียน
และเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมี 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติของบิดามารดา

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

แบบสอบถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์ของ นิสิตปริญญาโท สาขา
จิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม
ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและลักษณะนิสัยต่างๆไปที่นักเรียนเคยประพฤติในชีวิตประจำวัน
ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด คำตอบที่ได้ไม่กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของนักเรียน
แต่จะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและผู้สนใจในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมาก
ที่สุด จึงขอความกรุณาให้นักเรียนตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
และโปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

ภาวิณี อุเช็น

แบบสอบถาม
การเปรียบเทียบพัฒนาทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู
และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษา
โดยครอบครัวแบบบ้านเรียนกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนแบบปกติ

เลขที่แบบสอบถาม

--	--	--

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องวงเล็บ [] หน้าข้อที่ตรงตามความเป็นจริงที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ
[] 1.1 ชาย [] 1.2 หญิง
2. อายุ ปี
ระดับชั้นเรียน [] ประถมศึกษา
[] มัธยมศึกษา
3. อาชีพของบิดา
[] 3.1 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ [] 4.2 พนักงานบริษัท
[] 4.3 กิจการส่วนตัว / งานอิสระ [] 4.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ)
4. อาชีพของมารดา
[] 4.1 รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ [] 4.2 พนักงานบริษัท
[] 4.3 กิจการส่วนตัว / งานอิสระ [] 4.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ)
5. วุฒิการศึกษาของบิดา
[] 5.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี [] 5.2 ปริญญาตรี
[] 5.3 สูงกว่าปริญญาตรี
6. วุฒิการศึกษาของมารดา
[] 6.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี [] 6.2 ปริญญาตรี
[] 6.3 สูงกว่าปริญญาตรี
7. ขนาดครอบครัว.....คน (ทั้งครอบครัว)
[] 7.1 พี่ชาย / น้องชาย.....คน
[] 7.2 พี่สาว / น้องสาวคน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมายลงในช่องทางขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 3 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

ข้อความ	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง
1. ฉันอยากมีเพื่อนใหม่เยอะๆ			
2. ฉันไม่กล้าคุยกับคนแปลกหน้า			
3. ฉันสนุกเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆกับเพื่อน			
4. ฉันชอบอยู่กับบ้านมากกว่าออกไปข้างนอก			
5. ฉันไม่คบหากับเพื่อนต่างเพศ			
6. ฉันไม่เคยมีเพื่อนสนิท			
7. ฉันบอกได้ว่าในอนาคตอยากเป็นอะไร			
8. ฉันสามารถดูแลตัวเองได้			
9. ฉันหยิบสิ่งของออกมาใช้แล้วจะเก็บเข้าที่เดิมเสมอ			
10. ฉันชอบไปเที่ยวกับเพื่อนทั้งผู้หญิงผู้ชาย			
11. ฉันเบื่อกับที่จะต้องช่วยทำงานบ้านทุกวัน			
12. เพื่อนอยากมาที่บ้านหรือชวนฉันไปเล่นด้วยเสมอ			
13. ฉันรู้สึกอายมาก ถ้าพ่อแม่ดูต่อหน้าคนอื่น			
14. เวลาที่ทำอะไรเหมือนกับเพื่อนไม่ได้ ฉันจะโมโห			
15. เพื่อนๆชอบและอยากให้ฉันเข้ากลุ่มด้วยทุกครั้ง			
16. ฉันสนุกทุกครั้งที่ได้รู้ว่าจะได้ไปพบเพื่อน			
17. ฉันมีนัดเล่นกีฬาที่ชอบกับเพื่อน			
18. ฉันมีเพื่อนแถวบ้านเยอะแยะ			
19. เวลาเพื่อนๆไปไหนๆแล้วไม่ชวน ฉันรู้สึกน้อยใจ			
20. ฉันมีความสุขกับทุกอย่างรอบตัว			

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลของบิดามารดา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมายลงในช่องทางขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 3 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง
1. พ่อแม่รับฟังฉันเสมอเวลาที่ฉันพูดคุย			
2. ถ้าฉันทำผิด พ่อแม่จะสั่งสอนก่อนลงโทษทุกครั้ง			
3. ถ้าฉันจะทำอะไร พ่อแม่จะคอยให้กำลังใจและคอยแนะนำ			
4. พ่อแม่ให้ฉันเลือกซื้อของด้วยตนเอง			
5. ฉันไปเที่ยวกับเพื่อนได้			
6. พ่อแม่บอกว่าถ้าอยากได้อะไร ต้องพยายามก่อน			
7. พ่อแม่ชมฉันเมื่อฉันทำอะไรถูกต้อง			
8. เวลามีปัญหาฉันบอกพ่อแม่ได้ตลอด			
9. พ่อแม่แบ่งหน้าที่ในบ้านให้ฉันทำ			
10. ถ้าเพื่อนมาเที่ยวบ้าน พ่อแม่จะปล่อยให้อยู่กันเอง			
11. ถ้าฉันผิดหวัง พ่อแม่จะคอยปลอบใจ			
12. พ่อแม่ซื้อของให้ลูกๆ เท่ากันทุกคน			
13. พ่อแม่ให้ฉันเลือกเรียนในสิ่งที่ชอบ			
14. ถ้าฉันใส่เสื้อผ้าสกปรกพ่อแม่ต้องให้ฉันเปลี่ยนทันที			
15. พ่อแม่บอกให้อ่านหนังสือทุกวัน			
16. ถ้าพ่อแม่ซื้อของเล่นใหม่ให้ จะบอกว่าห้ามทำพัง			
17. พ่อแม่เป็นคนเลือกของใช้ให้ทุกชิ้น			
18. พ่อแม่จะให้ฉันคบเพื่อนที่ท่านเห็นว่าดี			
19. พ่อแม่จะลงโทษทันที ถ้าฉันทำอะไรไม่ถูก			
20. พ่อแม่อยากให้ฉันเชื่อฟังทุกอย่างที่ท่านบอก			
21. พ่อแม่อยากให้ฉันเก็บของให้เป็นระเบียบ			
22. เวลาฉันทำอะไร พ่อแม่จะสั่งให้ทำเสมอ			
23. พ่อแม่ไม่ชอบให้ฉันทำในสิ่งที่ท่านไม่ชอบ			

ข้อความ	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง
24. ถ้าจะขอเงินซื้อของ ต้องบอกทุกครั้งว่าเขาไปทำไม			
25. บางครั้งถ้าทำผิด พ่อแม่จะไม่ให้ไปเล่นกับเพื่อนๆ			
26. พ่อแม่อยากให้ฉันทำอะไรได้ดีกว่าคนอื่น			
27. เวลาไปไหนพ่อแม่จะไปรับส่งทุกครั้ง			
28. ฉันไม่เคยได้ไปไหนตามลำพัง			
29. พ่อแม่ชอบให้เพื่อนๆ มาที่บ้านมากกว่าให้ฉันไปบ้านเพื่อน			
30. แม้ฉันจะทำผิดแค่ไหน พ่อแม่จะไม่ว่าอะไร			
31. พ่อแม่กลัวว่าฉันจะดูแลตัวเองไม่ได้			
32. เวลาไปต่างจังหวัด พ่อแม่ให้ฉันเป็นคนเลือกสถานที่			
33. พ่อแม่ช่วยฉันทำทุกอย่าง			
34. ฉันขออะไรจากพ่อแม่ ท่านจะให้ทุกครั้ง			
35. ฉันไม่ค่อยมีโอกาสดูทีวีกับเพื่อนๆ นอกจากไปกับพ่อแม่			
36. ไม่ว่าฉันจะทำอะไร พ่อแม่ก็ชื่นชมฉันเสมอ			

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมายลงในช่องทางขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 3 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อความ	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง
1. ฉันชอบทำอะไรยากๆ			
2. ฉันชอบอ่านหนังสือมาก			
3. ฉันตื่นเต้นที่จะได้เรียนสิ่งใหม่ๆ			
4. ถ้าเรียนเรื่องไหนแล้วไม่ชอบ ฉันจะไม่เรียนต่อ			
5. ในวันหนึ่ง ต้องมีเวลาให้เล่นทั้งวัน			
6. ถ้าทำอะไรอยู่แล้วหมดเวลา ฉันจะทำต่อจนเสร็จ			
7. ฉันไม่ชอบและไม่อยากไปโรงเรียน			
8. ถ้าหนังสือเล่มไหนอ่านยาก ฉันจะไม่อ่านต่อ			

ข้อความ	จริง	จริงบ้าง	ไม่จริง
9. ถ้านึกถึงเรื่องเรียนแล้ว ฉันมักจะเบื่อ			
10. เราไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือก็ได้			
11. ฉันสนุกกับเรื่องแปลกที่ได้เจอ			
12. ฉันเบื่อที่จะต้องอ่านหนังสือทุกวัน			
13. ฉันชอบทำอะไรง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก			
14. ถ้าทำอะไรไม่ถูกวิธี ฉันจะไม่อยากทำใหม่			
15. ฉันไม่ชอบเลยถ้าต้องเริ่มเรียนใหม่			
16. ฉันจะพยายามมากขึ้น ถ้าทำอะไรสู้คนอื่นไม่ได้			

ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข.
คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
ประวัติย่อผู้วิจัย

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแบบวัดพัฒนาการทางสังคม

ข้อที่	t
1	4.792
2	2.114
3	5.121
4	3.027
5	4.122
6	3.348
7	3.130
8	3.201
9	2.592
10	3.852
11	2.949
12	3.852
13	2.095
14	3.122
15	2.688
16	3.922
17	4.583
18	5.000
19	1.842
20	1.873

ค่า $\alpha = .6616$

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป

ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	6.330	19	9.879
2	3.168	20	4.715
3	5.475	21	2.692
4	4.001	22	3.322
5	5.630	23	4.193
6	5.370	24	5.892
7	4.607	25	5.774
8	7.191	26	3.076
9	3.449	27	6.689
10	3.829	28	6.218
11	6.634	29	3.895
12	5.222	30	2.245
13	5.093	31	3.345
14	3.738	32	2.356
15	3.600	33	4.503
16	4.158	34	3.941
17	5.772	35	4.411
18	4.310	36	4.848

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ข้อที่ 1 – 13

ค่า $\alpha = .7237$

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ข้อที่ 14 – 26

ค่า $\alpha = .6653$

การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ข้อที่ 27 – 36

ค่า $\alpha = .6049$

ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อที่	t
1	3.883
2	4.966
3	4.104
4	3.315
5	4.600
6	2.259
7	4.715
8	4.521
9	6.242
10	3.934
11	3.313
12	8.232
13	5.760
14	3.316
15	4.327
16	2.002
17	3.054

ค่า $\alpha = .7318$

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นางสาวภาษิณี สุเชิ่่น

ที่อยู่

31 -33 ซอยสารภี 2 ถนนลาดหญ้า แขวงสมเด็จเจ้าพระยา
เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600

สถานที่ทำงาน

หจก.ดารา ริชชี อินเตอร์เทรด
330 ซอยลาดหญ้า 6 ถนนลาดหญ้า แขวง / เขตคลองสาน
กรุงเทพมหานคร 10600

ตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้จัดการ

ประวัติการศึกษา

ปีการศึกษา 2533

มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างดาครู้สคอนแวนท์

ปีการศึกษา 2536

ศศ.บ. (ศิลปศาสตรบัณฑิต) คณะมนุษยศาสตร์
สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษและสาขาวิชาโทสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีการศึกษา 2547

กศ.ม. (การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ